

PREZES
PROKURATORII GENERALNEJ
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Leszek Bosek

SPRAWOZDANIE O STANIE MIENIA SKARBU PAŃSTWA

stan na dzień
31 grudnia 2016 r.

.....

Spis treści

WSTĘP	6
1.1. PODSTAWA PRAWNA SPRAWOZDANIA	6
1.2. ZAKRES PRZEDMIOTOWY SPRAWOZDANIA	6
1.3. CELE SPRAWOZDANIA	6
1.4. KLASYFIKACJA MIENIA SKARBU PAŃSTWA	7
1.5. PODMIOTY WYKONUJĄCE UPRAWNIENIA WYNIKAJĄCE Z PRAW MAJĄTKOWYCH SKARBU PAŃSTWA	9
1.6. ŹRÓDŁA DANYCH	11
2. ZABYTKI I ZASOBY ARCHIWALNE	15
2.1. ZABYTKI	15
2.1.1. <i>Prawa Skarbu Państwa do zabytków</i>	15
2.1.2. <i>Organy ochrony zabytków</i>	15
2.1.3. <i>Ewidencja zabytków</i>	15
2.1.4. <i>Zabytki</i>	16
2.1.5. <i>ZAKUP ZBIORÓW KSIĄŻĄT CZARTORYSKICH</i>	16
2.2. ZBIORY MUZEÓW PAŃSTWOWYCH	16
2.3. MATERIAŁY BIBLIOTECZNE	18
2.4. ZASOBY ARCHIWALNE	20
2.4.1. <i>Zakres praw Skarbu Państwa</i>	20
2.4.2. <i>Ewidencja</i>	21
2.4.3. <i>Materiały archiwalne</i>	21
2.5. <i>STRATY WOJENNE</i>	22
3. ZASOBY NATURALNE	23
3.1. WODY	23
3.1.1. <i>Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień</i>	23
3.1.2. <i>Ewidencja</i>	24
3.2. LASY	24
3.2.1. <i>Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień</i>	24
3.2.2. <i>Zasoby leśne</i>	24
3.3. GEOLOGICZNE ZASOBY NATURALNE	25
3.3.1. <i>Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień</i>	25
3.3.2. <i>Ewidencja zasobów kopalin</i>	25
3.3.3. <i>Zasoby bilansowe kopalin w Polsce</i>	26
3.3.4. <i>Wody lecznicze, termalne, solanki</i>	27
3.4. ZASOBY CZĘSTOTLIWOŚCI RADIOWYCH	28
3.5. PARKI NARODOWE	29
3.6. ŻYWE ZASOBY MORZA	30
4. GRUNTY I INNE NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA	33
4.1. DYSPONENCI I UŻYTKOWNICY GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA	33
4.2. ROZPORZĄDZANIE NIERUCHOMOŚCIAMI SKARBU PAŃSTWA	33
4.4. GRUNTY SKARBU PAŃSTWA	37
4.5. ZMIANY W STANIE GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA W ROKU 2016	40
4.6. GRUNTY SKARBU PAŃSTWA W MIASTACH	40
4.7. NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA W GOSPODAROWANIU STAROSTÓW I PREZYDENTÓW MIAST	43
4.8. NIERUCHOMOŚCI W GOSPODAROWANIU MINISTRA SKARBU PAŃSTWA	44
4.9. GRUNTY POD AUTOSTRADY	46
5. OBIEKTY INFRASTRUKTURY	49
5.1. DROGI	49

5.1.1. Źródła praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień	49
5.1.2 Ewidencja sieci dróg krajowych	50
5.1.3. Wartość sieci dróg krajowych	50
5.2. MAJĄTEK SKARBU PAŃSTWA ZWIĄZANY Z GOSPODARKĄ WODNĄ I GOSPODARKĄ MORSKĄ	51
5.3. MELIORACJE WODNE PODSTAWOWE I OBIEKTY PRZECIWPOWODZIOWE	51
5.3.1. Ewidencja	52
5.3.2 Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych	52
5.3.3. Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych.....	53
5.4. WODNE BUDOWLE INŻYNIERSKIE UTRZYMYWANE PRZEZ URZĘDY MORSKIE	53
5.4.1. Zarządzanie i ewidencja	54
5.4.2. Wartość budowli	54
6. MIENIE SKARBU PAŃSTWA WYDZIELONE W MAJĄTKI ODRĘBNE.....	55
6.1. LASY PAŃSTWOWE	55
6.1.1. Gospodarowanie nieruchomościami Lasów Państwowych	55
6.1.2. Majątek państwowej jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe.....	56
6.2. WŁASNOŚĆ ROLNA SKARBU PAŃSTWA	56
6.2.1. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	57
6.2.2. Gospodarowanie Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa	59
6.2.3. Inne mienie Zasobu	60
6.2.4. Wartość Zasobu	60
6.3. MIENIE POWIERZONE AGENCJI MIENIA WOJSKOWEGO	61
6.4. REZERWY STRATEGICZNE	63
7. SEKTOR FINANSÓW PUBLICZNYCH	65
7.1. Państwowe jednostki budżetowe.....	65
7.2. Agencje wykonawcze	74
7.3. Instytucje gospodarki budżetowej	75
7.4. Państwowe fundusze celowe	77
7.5. Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne	78
7.6. Państwowe instytucje kultury	78
7.7. Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej	79
7.8. Uczelnie publiczne	80
7.9. Parki narodowe	81
7.10. Inne państwowe osoby prawne utworzone ustawami szczególnymi	82
7.11. FUNDUSZE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	85
8. AKCJE I UDZIAŁY SKARBU PAŃSTWA	87
8.1. PODMIOTY WYKONUJĄCE PRAWA Z AKCJI I UDZIAŁÓW SKARBU PAŃSTWA	87
8.2. AKCJE I UDZIAŁY, Z KTÓRYCH PRAWA WYKONYWAŁ MINISTER SKARBU PAŃSTWA	88
8.2.1. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, w których prawa z akcji wykonywał Minister Skarbu Państwa	88
8.3. AKCJE SKARBU PAŃSTWA W SPÓLKACH PUBLICZNYCH	91
8.5. WARTOŚĆ AKCJI I UDZIAŁÓW SKARBU PAŃSTWA	92
9. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE.....	94
9.1. PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE	94
9.1.1. Wartość majątku przedsiębiorstw państwowych	95
9.2. INSTYTUTY BADAWCZE	96
9.3. BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO	97
10. INNE SKŁADNIKI MIENIA SKARBU PAŃSTWA	98
10.1. NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU ZBYCIA I ODPLATNEGO KORZYSTANIA Z MIENIA SKARBU PAŃSTWA	98
10.2. NALEŻNOŚCI W EWIDENCJI MINISTRA ROZWOJU I FINANSÓW	99
10.3. UDZIAŁY W MIĘDZYNARODOWYCH INSTYTUCJACH FINANSOWYCH	100
11. OBCIĄŻENIA PUBLICZNOPRAWNE I ZOBOWIĄZANIA SKARBU PAŃSTWA	101

11.1. ZASOBY MAJĄTKOWE SŁUŻĄCE REALIZACJI ZADAŃ PUBLICZNYCH PAŃSTWA	101
11.2. ZADANIA PUBLICZNE PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH	101
11.2.1. <i>Zadania realizowane na podstawie ustaw</i>	101
11.2.2. <i>Bezpieczeństwo energetyczne w polityce właścicielskiej</i>	104
11.2.3. <i>Szczególne zasady prywatyzacji i restrukturyzacji spółek</i>	105
11.3. ZASÓB NA ZASPOKOJENIE ROSZCZEŃ Z TYTUŁU PORĘCZEŃ I GWARANCJI SKARBU PAŃSTWA	106
11.4. ZOBOWIĄZANIA WOBEC PRACOWNIKÓW, ROLNIKÓW I RYBAKÓW.....	107
11.5. ZAPLANOWANE W BUDŻECIE PAŃSTWA PRZYCHODY Z PRYWATYZACJI	107
11.6. PRZEZNACZENIE PRZYCHODÓW Z PRYWATYZACJI NA REALIZACJĘ CELÓW USTAWOWYCH	108
11.6.1. <i>Cele związane z zaspokojeniem roszczeń byłych właścicieli</i>	108
11.6.2. <i>Pomoc na restrukturyzację przedsiębiorców</i>	109
11.6.3. <i>Cele związane z rozwojem nauki i technologii polskiej</i>	109
11.7. INNE ROZDYSPONOWANIE PRZYCHODÓW Z PRYWATYZACJI	109
11.8. ZADŁUŻENIE SKARBU PAŃSTWA	110
11.9. REKOMPENSATY, ODSZKODOWANIA I ŚWIADCZENIA OD SKARBU PAŃSTWA	110
11.9.1. <i>Z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej</i>	110
11.9.2. <i>Dla osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego</i>	111
12. ZESTAWIENIE ZBIORCZE MIENIA SKARBU PAŃSTWA.....	112
13. ZAŁĄCZNIKI	114
13.1. ZAŁĄCZNIKI DO ROZDZIAŁU 4	115
13.2. ZAŁĄCZNIK DO ROZDZIAŁÓW 6 I 7	117
13.3. ZAŁĄCZNIKI DO ROZDZIAŁU 8.....	118
<i>Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych</i>	118
<i>Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa</i>	119
Spis tabel	124

WSTĘP

Przedłożone „Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r.”, zwane dalej *Sprawozdaniem*, stanowi realizację obowiązku nałożonego na Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie art. 43 pkt 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym¹. Z dniem 1 stycznia 2017 r. została bowiem wdrożona reforma dotycząca sfery wykonywania uprawnień właścicielskich Skarbu Państwa, której jedną z głównych zmian było wykreślenie działu administracji rządowej – Skarb Państwa, wobec czego przestał również istnieć urząd Ministra Skarbu Państwa, dotychczas odpowiedzialnych za przygotowanie sprawozdania o stanie mienia Skarbu Państwa². W konsekwencji, dotychczasowe uprawnienia i obowiązki między innymi z zakresu zarządzania mieniem państwowym, wykonywane przez Ministra Skarbu Państwa, zostały przypisane nowym organom administracji. W wyniku wprowadzonych zmian Prezes Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej stał się organem odpowiedzialnym na prowadzenie zbiorczej ewidencji mienia Skarbu Państwa i na podstawie danych zawartych w ewidencji obowiązany jest przygotować oraz przedłożyć Sejmowi coroczne sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa.

1.1. Podstawa prawna Sprawozdania

Sprawozdanie zostało sporządzone na podstawie art. 43 pkt 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 roku o zasadach zarządzania mieniem państwowym, zgodnie z którym „Prezes Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej przygotowuje i przedkłada Sejmowi coroczne sprawozdania o stanie mienia Skarbu Państwa”.

Niniejsze *Sprawozdanie* sporządzono według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. Dokument ten ma zatem charakter historyczny. Zasady i tryb jego przygotowania określa § 25 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 września 2017 r. w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa (Dz. U. poz. 1804).

1.2. Zakres przedmiotowy Sprawozdania

Zgodnie z powołanym rozporządzeniem w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa Sprawozdanie dotyczy majątku państwowego objętego zbiorczą ewidencją, z uwzględnieniem przepisów obowiązujących do dnia 31 grudnia 2016 r. W zbiorczej ewidencji majątku Skarbu Państwa uwzględniono składniki wyróżnione rodzajowo, składniki podlegające ewidencji na szczególnych zasadach i w zakresie określonym w odrębnych przepisach, składniki mające formę majątków odrębnych oraz prawa majątkowe, które stanowiły wkład założycielski lub udział Skarbu Państwa w państwowych osobach prawnych. W Sprawozdaniu przedstawiono również zasoby majątku służące realizacji zadań publicznych państwa, oraz przeznaczone do zbycia.

1.3. Cele Sprawozdania

Celem niniejszego sprawozdania jest przedstawienie informacji o majątku Skarbu Państwa - jego stanie prawnym, strukturze i wartości.

¹ Dz. U. poz. 2259,

² art. 23 pkt 1 i 7 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz. U. poz. 2260),

Funkcją *Sprawozdania* jest rejestracja stanu mienia. *Sprawozdanie* ma prezentować mienie Skarbu Państwa w ujęciu zbiorczym, syntetycznym i statycznym, według stanu na określony dzień, przedstawiany na podstawie dokumentów będących źródłem dla ewidencji zbiorczej.

W systemie informacji publicznej zajmuje ono miejsce obok innych dokumentów sprawozdawczych i informacyjnych przedstawiających Skarb Państwa lub określone składniki jego mienia w innych ujęciach szczegółowych i dynamicznych.

1.4. Klasyfikacja mienia Skarbu Państwa

Źródła i funkcje mienia państwowego zostały ustawowo określone wraz z utworzeniem w 1990 r. samorządu gminnego i ustanowieniem mienia komunalnego. Przedmiotem komunalizacji nie były składniki mienia, które wówczas³:

- służyły wykonywaniu zadań publicznych należących do właściwości organów administracji rządowej, sądów oraz organów władzy państwowej;
- należały do przedsiębiorstw państwowych lub jednostek organizacyjnych wykonujących zadania o charakterze ogólnokrajowym lub ponadwojewódzkim;
- należały do Państwowego Funduszu Ziemi.

Zakres własności Skarbu Państwa został od tego czasu znacznie ograniczony. Poza prywatyzacją, oraz na skutek zmiany stanu prawnego, zachodziły i inne procesy. Na mocy „ustaw uwłaszczeniowych” państwowe osoby prawne stały się z mocy prawa właścicielami budynków i innych urządzeń oraz lokali na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa⁴, a potem, niektóre z nich, także właścicielami gruntów. Zmiany w organizacji i podziale zadań administracji publicznej przeniosły znaczne mienie Skarbu Państwa, na własność jednostek samorządu terytorialnego.

Do państwa należą zatem - w ujęciu funkcjonalnym:

- mienie gospodarcze (m.in. akcje i udziały w spółkach będących przedsiębiorcami czy majątek rzeczowy przeznaczony do zagospodarowania przez inwestorów prywatnych - jak na przykład zasoby nieruchomości rolnych, albo rzeczy i prawa pozostałe po likwidacji państwowych jednostek organizacyjnych), którego funkcją jest generowanie dochodów lub przychodów pozwalających na finansowanie potrzeb publicznych;
- mienie administracyjne tzn. nieruchomości, obiekty i przedmioty powierzone państwowym jednostkom administracji i usług publicznych, służące wykonywaniu funkcji ustrojowych i zadań w poszczególnych obszarach działań państwa, takich jak obrona, bezpieczeństwo obywateli, administracja;
- mienie publiczne - udostępniane obywatelom i ich organizacjom w celu wspierania ich różnorodnej działalności gospodarczej i niegospodarczej - dotyczy to na przykład dóbr kultury, różnego rodzaju dokumentacji, zasobów naturalnych czy dróg;

³ Ustawa z dnia 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz. U. poz. 191, z późn. zm.).

⁴Ustawa z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. poz. 464, z późn. zm.) i ustawa z dnia 7 października 1992 r. zmieniająca ustawę o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. poz. 455).

1 stycznia 1999 r. w związku z utworzeniem powiatów i województw samorządowych, na ich własność przekazano składniki majątku służące wykonaniu powierzonych im zadań wydzielone z mienia Skarbu Państwa. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 486, z późn.zm.), ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1868,); ustawa z dnia 13 października 1998 r. - Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. poz. 872, z późn. zm.).

- prawa majątkowe uzyskane w zamian za zasoby kapitału, w który wyposażono państwowe osoby prawne utworzone dla prowadzenia działalności naukowej, kulturalnej, edukacyjnej, ochrony zdrowia, lub innej określonej w ustawach.

W niniejszym Sprawozdaniu, zgodnie z powoływanym rozporządzeniem w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa zastosowano przede wszystkim klasyfikację rodzajową (z uwzględnieniem przeznaczenia, wartości, sposobu zagospodarowania oraz ewidencjonowania poszczególnych składników lub ich grup rodzajowych) i wyróżniono:

1. **Dobra kultury narodowej** – muzealia, zabytki i zasoby biblioteczne – stanowiące publiczne dobra dziedzictwa narodowego, które państwo zamierza utrzymywać bezterminowo ze względu na ich wyjątkowe właściwości historyczne, kulturowe lub środowiskowe;
2. **Zasoby archiwalne;**
3. **Zasoby naturalne**, czyli dobra naturalne w stanie nieprzetworzonym, które mogą być dostępne dla ludności bez ograniczeń w celach niekomercyjnych, ale ich wykorzystywanie gospodarcze wymaga uzyskania koncesji lub pozwolenia:
 - kopaliny,
 - wody,
 - żywe zasoby morza,
 - częstotliwości radiowe,
 - lasy (obszary leśne i drzewostan);
4. **Grunty:**
 - zasób nieruchomości Skarbu Państwa, którym gospodarują starostowie,
 - grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych, w tym wykorzystywane na cele statutowe przez urzędy organów władzy i administracji państwowej,
 - grunty w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa (dalej „ZWR SP”),
 - grunty zarządzane przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (dalej „PGL LP”),
 - grunty powierzone Agencji Mienia Wojskowego (dalej „AMW”),
 - grunty oddane w użytkowanie wieczyste osobom prawnym lub fizycznym;
5. **Urządzenia infrastruktury** (rozumiane tu jako obiekty, urządzenia i instalacje ogólnodostępne lub wykorzystywane dla ułatwienia dostaw dóbr i usług lub zapewnienia niezakłóconego działania państwa i gospodarki):
 - drogi, mosty i wiadukty,
 - obiekty budownictwa wodnego śródlądowego i morskiego,
 - inne urządzenia, w tym melioracje;
6. **Budynki i budowle:**
 - wykorzystywane przez państwowe jednostki organizacyjne do realizacji ich zadań administracyjnych i świadczenia usług publicznych,
 - powierzone agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa,
 - pozostałe po likwidacji i upadłości przedsiębiorstw państwowych i spółek z udziałem Skarbu Państwa;
7. **Finansowe składniki majątku trwałego** Skarbu Państwa, w tym przede wszystkim akcje i udziały w spółkach handlowych;

8. **Składniki majątku obrotowego**, w tym należności Skarbu Państwa m.in. z tytułu oddania mienia do odpłatnego korzystania i z innych umów zawartych przez Skarb Państwa bądź jego poprzedników prawnych;
9. **Rezerwy strategiczne**;
10. **Uprawnienia wynikające z wniesienia wkładu majątkowego** do przedsiębiorstw państwowych;
11. **Uprawnienia w stosunku do majątku innych państwowych osób prawnych** utworzonych ustawami (agencji, funduszy, uczelni akademickich) lub na podstawie ustaw (instytucji kultury, instytutów naukowych, państwowych samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, państwowych szkół wyższych, instytucji gospodarki budżetowej, itd.).

1.5. Podmioty wykonujące uprawnienia wynikające z praw majątkowych Skarbu Państwa

W okresie objętym Sprawozdaniem sprawy dotyczące gospodarowania i rozporządzania mieniem Skarbu Państwa, w tym szczególnie komercjalizacji i prywatyzacji, obejmował dział administracji rządowej Skarb Państwa⁵.

Do tego działu należała też ochrona interesów Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień względem państwowych osób prawnych, jeżeli nie zostały one zastrzeżone na rzecz innych organów⁶. Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Ministra Skarbu przysługiwały też prawa majątkowe do składnika mienia państwowego jeżeli z odrębnych przepisów nie wynikało, że przysługują one państwowej osobie prawnej.

• **Minister Skarbu Państwa** (jako minister właściwy do spraw Skarbu Państwa)⁷:

- wykonywał prawa z akcji i udziałów w spółkach,
- zbywał akcje i udziały należące do Skarbu Państwa,
- składał oświadczenia woli o utworzeniu spółki handlowej lub innej osoby prawnej,
- wykonywał uprawnienia wynikające z praw majątkowych Skarbu Państwa, w szczególności w zakresie praw z akcji i udziałów, łącznie z wynikającymi z nich prawami osobistymi (chyba że odrębne przepisy stanowiły inaczej),
- gospodarował nieruchomościami wchodzącymi w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa przeznaczonymi na potrzeby jednostek władz i administracji wymienionych w art. 60 ust. 1 i art. 60a ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o *gospodarce nieruchomościami*⁸,
- wyrażał zgodę na prywatyzację bezpośrednią przedsiębiorstwa państwowego i wykonywał prawa wynikające z umów sprzedaży lub umów o oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania,
- nadzorował realizację zobowiązań pozacenowych zapisanych w umowach sprzedaży akcji lub udziałów Skarbu Państwa oraz w statutach i umowach spółek powstałych w wyniku prywatyzacji bezpośredniej,
- zgłaszał sprzeciw wobec wniosków organów założycielskich przedsiębiorstw państwowych o likwidację przedsiębiorstwa,
- rozpatrywał wnioski o zgodę na rozporządzenie przez państwową osobę prawną składnikami aktywów trwałych (jeżeli wartość rynkowa przedmiotu rozporządzenia przekracza równowartość w złotych kwoty 50.000 euro),

⁵ Art. 23 pkt.1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę o zasadach zarządzania mieniem państwowym zniósł z dniem 1.01.2017 r. dział administracji rządowej – Skarb Państwa.

⁶ Ustawa z 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2016 r. poz.543, z późn. zm.).

⁷Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz.U. z 2016 r. poz. 154, z późn.zm.).

⁸ Dz. U. z 2016 r. poz. 2147, z późn. zm.

- mógł udzielać przedsiębiorcom pomocy w celu ratowania lub restrukturyzacji oraz wsparcia nie będącego pomocą publiczną,
- wykonywał uprawnienia Skarbu Państwa w postępowaniu układowym oraz w postępowaniu upadłościowym.

- **Ministrowie kierujący działami** (m.in. gospodarki, finansów publicznych, kultury fizycznej, obrony narodowej, transportu) wykonywali prawa z akcji i udziałów należących do Skarbu Państwa w spółkach, których dotyczyły przepisy szczególne.
- **Minister Finansów** (jako minister właściwy ds. finansów publicznych) zapewniał realizację dochodów i wydatków budżetu państwa, realizował politykę zaciągania długu publicznego, emitował skarbowe papiery wartościowe, dochodził należności i obsługiwał zobowiązania oraz udzielał poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa.
- **Wojewoda** wykonywał zadania w zakresie gospodarowania mieniem: pozostałym po zlikwidowanych państwowych jednostkach organizacyjnych lub spółkach z udziałem Skarbu Państwa, pozostałym po rozwiązanych bądź wygasłych umowach o oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania oraz przejętym przez Skarb Państwa z innych tytułów.

Wojewoda uczestniczył również w postępowaniach upadłościowych, w których Skarb Państwa, reprezentowany przez ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa, występował w charakterze wierzyciela; obejmował darowizny i spadki przypadające Skarbowi Państwa (w tym długi spadkowe) z zastrzeżeniem kompetencji przyznanych starostom wykonującym zadania z zakresu administracji rządowej oraz konsulom.

- **Kierownicy państwowych jednostek budżetowych** reprezentowali Skarb Państwa w odniesieniu do powierzonego im mienia i w zakresie zadań urzędów lub jednostek, a także zarządzali składnikami majątkowymi wykorzystywanymi przez organy władzy i administracji państwowej w realizacji funkcji publicznych państwa (majątek administracyjny). Przepisy o gospodarce finansowej traktowały je jak majątek własny jednostki, ewidencjonowany i wykazywany we właściwych dokumentach i sprawozdaniach.
- **Organy władzy wykonawczej i administracji** – bezpośrednio lub poprzez podległe im jednostki organizacyjne – wykonywały funkcje zarządcze, regulacyjne, czy inwestorskie wobec mienia o charakterze dóbr publicznych. Specyficzny zakres i sposób wykonywania tych uprawnień przedstawiany jest w *Sprawozdaniu* w wyodrębnionych podrozdziałach.

Niektóre składniki takiego mienia – jak np. grunty i złoża kopalin – bywały obciążane odpłatnie na rzecz osób trzecich. Inne udostępniane były obywatelom nieodpłatnie (np. wody, zbiory bibliotek).

Składniki te najczęściej nie podlegały obrotowi cywilnoprawnemu jako należące do całego narodu. Dla takich dóbr nie prowadzi się ewidencji finansowej i nie ujmuje się ich w aktywach bilansów jednostek działających w imieniu Skarbu Państwa. Były one rejestrowane w zbiorach informacji nazywanych ewidencjami przedmiotowymi.

- **Określone ustawowo agencje wykonawcze i jednostki organizacyjne**, które gospodarowały na rzecz Skarbu Państwa szczególnymi, oddanymi im w zarząd rzeczowymi składnikami mienia Skarbu Państwa:
 - Agencja Rezerw Materiałowych (dalej „ARM”),
 - Agencja Mienia Wojskowego,
 - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe,

- Agencja Nieruchomości Rolnych (dalej „ANR”)⁹,
- **Państwowe osoby prawne sektora finansów publicznych**, które na mocy ustaw wykonywały cele publiczne jako zadania własne, tj.:
 - uczelnie publiczne,
 - państwowe instytucje kultury,
 - fundacje, których jedynym fundatorem jest Skarb Państwa,
 - państwowe samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej,
 - instytucje gospodarki budżetowej,
 - agencje wykonawcze,
 - inne państwowe osoby prawne i państwowe fundusze celowe utworzone odrębnymi ustawami w celu wykonywania szczególnych zadań publicznych.

Państwowe osoby prawne wyposażone były przez państwo w składniki majątkowe niezbędne do podjęcia działalności statutowej i władaty nimi pod nadzorem ministra wskazanego przez powołujące je ustawę, rozporządzenie lub statut. Podmioty te występowały w obrocie prawnym w swoim imieniu i na swoją rzecz. Wartość przysługujących im składników mienia państwowego była ujęta w ich księgach, prowadzonych na podstawie odpowiednich przepisów o gospodarce finansowej i rachunkowości.

1.6. Źródła danych

Obowiązek prowadzenia ewidencji przepisy prawa nakładały na liczne instytucje państwowe, organy administracji i jednostki organizacyjne.

Ustanawiając takie obowiązki brano pod uwagę reguły realizacji budżetu państwa, prowadzenie przejrzystej gospodarki powierzonym mieniem, kontrolę wewnętrzną, potrzebę ustalania stanu faktycznego bądź prawnego dla bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, albo też inne cele specjalne. Przepisy, które regulowały ewidencję majątku Skarbu Państwa zobowiązywały dysponentów części budżetu i organy nadzoru nad podmiotami, którym powierzono mienie państwowe, do przekazywania jako źródeł danych dla ewidencji zbiorczej:

- kopii bilansów łącznych jednostek budżetowych i innych podmiotów nie posiadających osobowości prawnej,
- kopii bilansów państwowych osób prawnych będących w ich nadzorze,
- informacji o stanie innego mienia Skarbu Państwa, uzyskiwanych na podstawie odrębnych przepisów, z racji posiadanych uprawnień założycielskich lub nadzorczych albo obowiązku prowadzenia ewidencji przedmiotowych.

Dla potrzeb ewidencji zbiorczej i sporządzania *Sprawozdania* nie sporządzało się żadnych sprawozdań, zestawień lub wycen, które nie miały podstawy w innych przepisach dotyczących działania jednostek państwowych i prowadzonych przez nie ewidencji określonych kategorii składników majątkowych, statystyk, rachunkowości itd.

Dokumenty wykorzystywane w zbiorczej ewidencji majątku Skarbu Państwa – w pierwszym rzędzie bilanse i informacje o stanie mienia – z reguły nie zawierały danych pozwalających na przedstawianie powodów zaistnienia wykazywanych stanów ilościowych bądź zmian

⁹ Art. 45 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2017 r. poz. 624 z późn.zm.). Z dniem 1 września 2017 roku rozpoczął działalność Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR). Jednocześnie przestały istnieć dwie agencje rolne: Agencja Rynku Rolnego oraz Agencja Nieruchomości Rolnych.

wartości. Analizy takie dokonywane są natomiast przez właściwe jednostki w innych dokumentach sprawozdawczych takich jak „sprawozdania z działalności”. Tym niemniej w *Sprawozdaniu* podejmowano próbę bardziej szczegółowego objaśnienia zmiany stanów powodowanych decyzjami i działaniami organów (zwłaszcza Ministra Skarbu Państwa) i jednostek (agencji), dla których gospodarowanie mieniem Skarbu Państwa było głównym zadaniem bądź należało do istotnych zakresów działalności.

Ze standardowych sprawozdań z działalności agencji pochodzą dane o stanie i wartości mienia Skarbu Państwa, którym te państwowe osoby prawne gospodarowały lub zarządzały.

Bilanse łączne dysponentów części budżetu państwa na dzień 31 grudnia 2016 roku sporządzone dla podległych jednostek pozwoliły na przedstawienie w *Sprawozdaniu* m.in. zbiorczej wartości majątku pozostającego w dyspozycji państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, którym przysługuje prawo wykonywania uprawnień majątkowych lub reprezentowania Skarbu Państwa w zakresie mienia powierzonego tym jednostkom dla wykonywania ich zadań z zakresu administracji publicznej. Za pośrednictwem tych urzędów otrzymano też liczne bilanse nadzorowanych państwowych osób prawnych.

Urzędy państwowe i podległe im jednostki organizacyjne dysponowały informacjami o majątku Skarbu Państwa, który powinien być uwzględniany w ewidencji choćby w ujęciu rzeczowym. Dla przedstawienia tych składników majątkowych wykorzystano m.in.:

- Krajowe Zestawienie Zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków sporządzone przez urząd Głównego Geodety Kraju,
- zestawienia Ministerstwa Środowiska ujmujące zasoby kopalin, a także dotyczące gruntów zarządzanych przez Lasy Państwowe i Parki Narodowe,
- informację o sieci dróg krajowych przygotowaną przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad, dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi o urządzeniach melioracyjnych,
- dane Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa o nieruchomościach w zarządzie instytucji państwowych,
- informacje Ministerstwa Finansów o należnościach, długu publicznym i innych zobowiązaniach Skarbu Państwa,
- informacje Ministerstwa Skarbu Państwa w likwidacji o należnościach Skarbu Państwa powstałych w wyniku procesów prywatyzacyjnych,
- bilanse i inne informacje o spółkach z udziałem Skarbu Państwa i przedsiębiorstwach państwowych, rejestry, sprawozdania i dane analityczne, opracowywane na bieżąco w PGSP.

Z uwagi na zbiorczy charakter opracowania, w prezentacji ustaleń wielokrotnie posługiwano się zaokrągleniami wielkości występujących w danych źródłowych. Konieczność przechodzenia na większe jednostki mogła w niektórych tabelach doprowadzić do tego, że zaokrąglone wielkości cząstkowe nie sumują się dokładnie do również zaokrąglonych wartości zagregowanych.

1.7. Zasady wyceny składników majątku Skarbu Państwa

Majątek Skarbu Państwa wyceniany był na zasadach określonych w *rozporządzeniu w sprawie szczegółowych zasad ewidencjonowania majątku Skarbu Państwa*. Zgodnie z tymi zasadami wyceny dokonują, na podstawie przepisów odrębnych, jednostki ewidencji podmiotowej i przedmiotowej, a tylko jeżeli te przepisy odrębne nie nakładają obowiązku prowadzenia ewidencji w ujęciu wartościowym, Prezes Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej może dokonać oszacowania wartości lub ustalić wartość ewidencjonowanych składników mienia na potrzeby ewidencji. Ponieważ *rozpo-*

rzządzenie nie określa metody tego oszacowania lub ustalenia, w niniejszym *Sprawozdaniu* dla każdego rodzaju składników mienia przyjmowano możliwie najwłaściwszą metodę wyceny.

Zasadniczo uznano, że w wycenie majątku Skarbu Państwa można stosować te same metody i udokumentowane dane, które powszechnie wykorzystuje się do szacowania wartości pieniężnej podmiotów gospodarczych i ich mienia, jak również rzeczy i praw majątkowych będących przedmiotem obrotu rynkowego. Takie oszacowanie może być przydatne w ochronie interesów Skarbu Państwa w razie formułowania generalnych programów użycia majątku do zaspokajania różnych roszczeń lub wsparcia programów państwowych.

Z drugiej strony przyjęto, że do sprawowania funkcji nie polegających na obrocie składnikami majątkowymi wystarczą dane ilościowe i opisowe, ograniczone do charakterystyki rzeczowej i cech prawnych wyodrębniających majątek należący do Skarbu Państwa.

Uwzględnienie tych kryteriów powoduje podział mienia, o którym mowa, na trzy główne grupy:

- dobra nie będące przedmiotem obrotu, stale pozostające własnością Skarbu Państwa, dla których niemożliwe jest określenie wartości ani w oparciu o ceny rynkowe, ani nakłady poniesione na nabycie, wytworzenie lub odtworzenie (mienie w stanie wolnym, złoża kopalin, zabytki),
- dobra nie przeznaczone do obrotu, nabyte lub wytworzone za środki publiczne przez jednostki państwowe w celu wypełniania ich zadań,
- mienie stanowiące obecnie lub w przyszłości przedmiot obrotu, w tym prywatyzacji.

Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa sporządzane jest zatem w ujęciu:

- rzeczowym - tylko opisowym lub rodzajowo-ilościowym, bez dokonywania wyceny – dla dóbr w stanie naturalnym, dóbr kultury, zasobów dokumentacyjnych i archiwaliów;
- wartościowym - szacunkowym, które w odniesieniu do gruntów uwzględnia (zagregowaną) wartość wg szacunku eksperckiego (w ten sposób ustalono wartość gruntów leśnych) lub przeciętnych cen sprzedaży (rejestrowanych przez Agencję Nieruchomości Rolnych); podejście to (tzn. wyceny eksperckie) wykorzystano także do określenia wartości akcji i udziałów przeznaczanych do zbycia przez Ministra Skarbu Państwa;
- wartościowym - księgowym, polegającym na ustalaniu wartości składników podlegających ewidencji księgowej na podstawie sprawozdań sporządzanych zgodnie z przepisami o rachunkowości oraz innymi przepisami szczególnymi dotyczącymi jednostek państwowych;
- wartościowym - rynkowym, odwołującym się do cen w rzeczywistych transakcjach, które zastosowano do akcji notowanych w obrocie na Giełdzie Papierów Wartościowych (dalej „GPW”) i akcji/udziałów zbywanych przez Ministra Skarbu Państwa.

Wykorzystanie źródeł i zastosowanie zasad wyceny

Ewidencja źródłowa	Źródła danych do określenia wartości	Metoda wyceny	Rodzaj dóbr
Rodzajowo-ilościowa (niefinansowa)	brak danych	Bez wyceny	Zabytki Ekspozyty muzealne Materiały biblioteczne Archiwalia
			Zasoby naturalne, wody
			Kwoty połowowe
Rodzajowo-ilościowa (z wartością)	ANR - ceny transakcyjne	Szacunek PGRP na podstawie przeciętnych cen transakcyjnych	Grunty zasobu własności rolnej skarbu państwa

szacunkową)	PGL Lasy Państwowe	Szacunek ekspercki	Nieruchomości lasów państwowych
Ilościowo-wartościowa (kosztowa)	Właściwe ministerstwa – informacje uzupełniające	Wg kosztów odtworzenia i ponoszonych nakładów	Drogi i obiekty drogowe
		Wg poniesionych nakładów i stopnia zużycia	Urządzenia wodne, Infrastruktura rolna
Ilościowo-wartościowa (księgowa)	Dysponenci części budżetu i urzędy wojewódzkie – bilanse łączne	Wg wartości księgowej poszczególnych grup rodzajowych aktywów podmiotu	Mienie państwowych jednostek organizacyjnych
	MSP w likwidacji i AMW	Wg operatów szacunkowych – zawarte w bilansach	Należności po likwidacji, mienie przekazane AMW
	PGRP – na podstawie bilansów podmiotów	Wg wartości netto majątku podmiotu	Majątek agencji, przedsiębiorstw oraz innych państwowych osób prawnych
	PGRP – na podstawie bilansów podmiotów	Wg wartości netto majątku podmiotu	Pakiety akcji i udziałów Skarbu Państwa
Ilościowo-wartościowa (rynkowa)	GPW, PGRP	Wg kursu giełdowego lub ceny zbycia	

Przyjęta metoda wyceny mienia Skarbu Państwa, wykorzystująca zróżnicowaną bazę danych źródłowych, może powodować jednakże niewspółmierność, niekompletność i nakładanie się na siebie poszczególnych wartości, a zatem brak możliwości podania wartości mienia Skarbu Państwa jako jednej kwoty.

Warto jeszcze raz podkreślić, iż „wycena” nie oznacza tu próby ustalenia ceny, po której składniki majątkowe zmieniłyby właściciela. Metodologia „wyceny dla ewidencji” odnosi się do wielkich i wewnątrznie zróżnicowanych agregatów przedmiotów i praw. Ujęcie takie nie pozwala na posługiwanie się ustalonymi tu wartościami w prognozowaniu cen w transakcjach dotyczących konkretnych składników. Dla takich celów niezbędne jest zastosowanie specjalistycznych metod wyceny uwzględniających jednostkowe cechy przedmiotu transakcji i aktualne w okresie transakcji warunki rynkowe. Wycena ewidencyjna jest nietożsama w sensie finansowym z wyceną rynkową i tym samym nie odpowiada potencjalnie uzyskanej cenie zbycia.

2. ZABYTKI I ZASOBY ARCHIWALNE

2.1. Zabytki

Zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespół, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową¹⁰.

2.1.1. Prawa Skarbu Państwa do zabytków

Własność Skarbu Państwa stanowią przedmioty będące zabytkami archeologicznymi odkrytymi, przypadkowo znalezionymi albo pozyskanymi w wyniku badań archeologicznych. Wojewódzki konserwator zabytków przekazuje je, w drodze decyzji, w depozyt muzeum lub innej jednostce organizacyjnej za jej zgodą.

Na własność Skarbu Państwa w sytuacjach przewidzianych ustawą może być przejęty zabytek należący do innego właściciela. W przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia, uszkodzenia, kradzieży, zaginięcia lub nielegalnego wywiezienia za granicę, wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia – tzn. przekazania go do muzeum, archiwum lub biblioteki. Jeżeli usunięcie zagrożenia nie jest możliwe, zabytek ruchomy może być przejęty przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, w drodze decyzji, na własność Skarbu Państwa, z przeznaczeniem na cele kultury, oświaty lub turystyki, za odszkodowaniem odpowiadającym wartości rynkowej tego zabytku.

W przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia lub uszkodzenia, starosta na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia. Jeżeli nie jest możliwe usunięcie ww. zagrożenia, zabytek nieruchomy może być na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, wyłączone przez starostę na rzecz Skarbu Państwa lub gminy, w trybie i na zasadach przewidzianych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.

2.1.2. Organy ochrony zabytków

Organami ochrony zabytków są: minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków oraz wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków. Generalny Konserwator Zabytków jest sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Generalny Konserwator Zabytków sprawuje nadzór nad działalnością wojewódzkich konserwatorów zabytków.

2.1.3. Ewidencja zabytków

Dla zabytków znajdujących się na terenie danego województwa, wojewódzki konserwator zabytków prowadzi rejestr zabytków. Do rejestru nie wpisuje się zabytków wpisanych do inwentarza

¹⁰ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.).

muzeum lub wchodzących w skład narodowego zasobu bibliotecznego¹¹. Ponadto Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków znajdujących się w ewidencji wojewódzkiej.

2.1.4. Zabytki

Tab. 2.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków

L.p.	Województwo	Zabytki nieruchome	Zabytki ruchome	Stanowiska archeologiczne
		<i>Stan na 31 grudnia 2016</i>		
1	Dolnośląskie	8 467	39 015	1 481
2	Kujawsko-Pomorskie	3 056	9 806	190
3	Lubelskie	3 830	19 193	176
4	Lubuskie	4 299	6 518	539
5	Łódzkie	2 715	14 392	143
6	Małopolskie	5 307	25 461	488
7	Mazowieckie	7 205	22 289	406
8	Opolskie	3 160	8 349	1 219
9	Podkarpackie	4 820	51 927	480
10	Podlaskie	2 290	4 528	276
11	Pomorskie	3 516	6 036	566
12	Śląskie	3 948	7 089	241
13	Świętokrzyskie	1 648	13 608	210
14	Warmińsko-Mazurskie	5 943	4 986	286
15	Wielkopolskie	7 190	23 000	677
16	Zachodniopomorskie	3 704	2 226	370
Razem		71 098	258 423	7 748

Uwaga: Uwzględniono zabytki należące do różnych właścicieli.

Źródło: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

2.1.5. Zakup zbiorów Książąt Czartoryskich

W dniu 29 grudnia 2016 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego reprezentujący Skarb Państwa nabył za kwotę 476 614 800 zł zbiory Muzeum i Biblioteki Książąt Czartoryskich oraz prawa i roszczenia Fundacji Książąt Czartoryskich i Adama Karola Czartoryskiego. Na dzień 31 grudnia 2016 r. zarządzającym nabytymi przez MKiDN-SP obiektami muzealnymi, na mocy upoważnienia wystawionego w dniu 29 grudnia 2016 r. przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, był dyrektor Muzeum Narodowego w Krakowie.

2.2. Zbiory muzeów państwowych

Muzeum jest jednostką organizacyjną nienastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej,

¹¹ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. poz. 661).

kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów.

Wprawdzie muzealiami są rzeczy ruchome i nieruchomości stanowiące własność muzeum i wpisane do inwentarza muzealiów, jednakże znaczna liczba muzealiów pochodzi z powojennych procesów nacjonalizacyjnych, a po 1990 r. nie wydano żadnego aktu prawnego, który by przenosił własność muzealiów znajdujących się w zbiorach muzeów publicznych ze Skarbu Państwa na muzea jako jednostki posiadające osobowość prawną. Zbiory te w znacznej części nadal są własnością Skarbu Państwa, wobec czego uzasadnione jest przyjęcie domniemania, że muzea państwowe są jedynie ich posiadaczami. Muzealia stanowią dobro narodowe¹².

Muzeami państwowymi są muzea utworzone przez organy administracji rządowej w formie państwowych instytucji kultury. Na koniec 2016 r. funkcjonowało 25 muzeów państwowych.

Wszystkie zabytki przechowywane w muzeach są ewidencjonowane. Wpis w karcie ewidencyjnej, księdze inwentarzowej i księdze depozytów zawiera możliwe do ustalenia, następujące dane identyfikacyjne zabytku: określenie autorstwa lub wytwórcy, pochodzenie, wartość w dniu nabycia, czas i miejsce powstania, materiał, techniki wykonania, wymiary, ewentualnie jego wagę oraz określenie cech charakterystycznych. W razie braku danych identyfikacyjnych wpisuje się w odpowiedniej rubryce księgi wyraz „nieznane”¹³. Państwowe i samorządowe muzea i biblioteki publiczne objęte są jednocześnie stałym badaniem statystycznym, które obejmuje m.in. zasoby i okazy muzealne i biblioteczne.

Tab. 2.2. Muzea państwowe i ich zbiory

L.p.	Muzea	Liczba muzealiów	
		31 XII 2016	31 XII 2015
1	Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku	14 176	14 089
2	Muzeum Historii Polski w Warszawie	20 261	15 249
3	Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku*	10 306	8 529
4	Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie	1 546	1 614
5	Muzeum Łowiectwa i Jeździectwa w Warszawie	9 716	9 680
6	Muzeum Narodowe w Krakowie	740 482	734 433
7	Muzeum Narodowe w Poznaniu	243 122	239 091
8	Muzeum Narodowe w Warszawie	632 016	625 580
9	Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie	13 040	13 040
10	Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha	1 580	1 529
11	Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie**	246	232
12	Muzeum Zamkowe w Malborku	40 875	40 758
13	Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w Wieliczce	16 683	16 546
14	Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu	94 914	94 878
15	Państwowe Muzeum na Majdanku w Lublinie	20 074	13 081
16	Muzeum Stutthof w Sztutowie	1 250	1 220
17	Zamek Królewski w Warszawie	120 066	119 067
18	Zamek Królewski na Wawelu - Państwowe Zbiory Sztuki	60 654	60 531

¹² Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2017 r. poz. 972 z późn. zm.).

¹³ Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach (Dz. U. poz. 2073).

19	Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku	42 470	37 470
20	Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie	100 128	99 258
21	Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy	43 146	43 303
22	Muzeum Sił Powietrznych w Dęblinie	1 471	1 679
23	Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni	36 554	33 059
24	Muzeum Westerplatte i Wojny 1939 r.**	b.d.	-----
25	Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego****	20	-----

* Instytucja kultury utworzona na podstawie art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 listopada 2008 r. w związku z umową z 10 listopada 2008 r. zawartą przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z Fundacją Rodziny Józefa Piłsudskiego.

**Państwowa instytucja kultury utworzona na mocy zarządzenia Ministra Kultury z dnia 29 kwietnia 2005 r., prowadzona wspólnie z Miastem Stołecznym Warszawą na podstawie umowy z dnia 30 października 2006 r.

***Na mocy zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 grudnia 2015 r. została utworzona państwowa instytucja kultury Muzeum Westerplatte i Wojny 1939 r. Do końca 2015 r. nie został sporządzony inwentarz muzealiów, a z dniem 15 kwietnia 2016 r., w którym opublikowano Obwieszczenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o zamiarze i przyczynach połączenia państwowych instytucji kultury Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku oraz Muzeum Westerplatte i Wojny 1939, zainicjowany został proces łączenia instytucji z Muzeum II Wojny Światowej. W dniu 31 grudnia 2016 r. Muzeum było w toku przygotowań do połączenia określonego w zarządzeniu MKiDN z dnia 23 września 2016 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie połączenia państwowych instytucji kultury - Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku i Muzeum Westerplatte i Wojny 1939 oraz utworzenia państwowej instytucji kultury - Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku na dzień 31 stycznia 2017 r.

****Instytucja kultury utworzona na podstawie art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 kwietnia 2016 r. w związku z umową z 11 kwietnia 2016 r. zawartą przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z Archidiecezją Warszawską.

Źródło: Dane Muzeów za pośrednictwem właściwych Ministerstw.

2.3. Materiały biblioteczne

Biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe oraz służą zachowaniu dziedzictwa narodowego. Biblioteki organizują i zapewniają dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej. Prawo korzystania z bibliotek ma charakter powszechny.

Materiałami bibliotecznymi są w szczególności dokumenty zawierające utrwalony wyraz myśli ludzkiej, przeznaczone do rozpowszechniania, a zwłaszcza: dokumenty graficzne (piśmiennicze, kartograficzne, ikonograficzne i muzyczne), dźwiękowe, wizualne, audiowizualne i elektroniczne. Zbiory bibliotek mające wyjątkową wartość i znaczenie dla dziedzictwa narodowego stanowią w całości lub części, narodowy zasób biblioteczny, który podlega szczególnej ochronie¹⁴. W Polsce istnieją 3 biblioteki zorganizowane przez ministrów i kierowników urzędów centralnych jako instytucje kultury:

- Biblioteka Narodowa, która jest centralną biblioteką państwa;
- Główna Biblioteka Lekarska;
- Centralna Biblioteka Rolnicza im. Michała Oczapowskiego.

Centralna Biblioteka Statystyczna, Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego, Centralna Biblioteka Wojskowa oraz Główna Biblioteka Komunikacyjna mają status państwowych jednostek organizacyjnych. Inne biblioteki stanowią samodzielne samorządowe jednostki organizacyjne albo wchodzą w skład innych jednostek – państwowych lub samorządowych.

¹⁴ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642, z późn. zm.).

Tab. 2.3. Zbiory bibliotek państwowych

Zbiory		Biblioteka Narodowa	Główna Biblioteka Lekarska im. Stanisława Kopki	Centralna Biblioteka Rolnicza	Centralna Biblioteka Statystyczna	Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego	Centralna Biblioteka Wojskowa	Główna Biblioteka Komunikacyjna
Księgozbiór	Książki	3 107 716	285 675	207 797	325 885	56 488	378 131	55 139
	Czasopisma	2 374 657	147 220	136 777	171 569	17 998	160 835	31 396
Wpływające tytuły czasopism bieżących		7 742	440	623	0	93	229	170
Pozostałe zbiory nieelektroniczne		4 655 207	78 593	38 783	5 014	3532	173 661	25 084
w tym	rękopisy	34 221	23	0	0	0	1 297	0
	stare druki	183 342	4 056	824	0	0	3 182	0
	mikrofilmy	276 288	45 178	0	0	0	1 666	0
	druki muzyczne	130 646	0	0	0	0	175	0
	dokumenty kartograficzne	157 459	0	0	5 001	0	39 374	534
	dokumenty graficzne	541 123	17 875	0	13	0	1 690	449
	normy, opisy patentowe	5 861	0	0	0	0	0	17 751
	materiały audiowizualne	243 011	8 456	0	0	3532	801	0
inne zbiory		3 083 256	3 005	37 959	0	0	125 476	6 350
Zbiory elektroniczne zinwentaryzowane		255 604	1 056	3 696	7 129	0	0	33
Licencjonowane zbiory elektroniczne, do których biblioteka opłaciła dostęp		258	x	x	x	X	0	0
w tym	książki elektroniczne	12	110	167	8 500	0	0	0
	czasopisma elektroniczne	211	439	2	350	0	0	0
	bazy danych	35	5	0	2	1	0	0
	inne zbiory elektroniczne	0	0	0	0	0	0	0
Materiały zdigitalizowane przez bibliotekę		1 660 635	3 029	1 168	2 190	1 135	2 386	0

Źródło: Sprawozdania K-03 poszczególnych Bibliotek.

Zasady ewidencji materiałów bibliotecznych w bibliotekach wchodzących w skład ogólnokrajowej sieci bibliotecznej określa rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego¹⁵. Ewidencja polega na ujęciu wpływów i ubytków w sposób umożliwiający identyfikację, oraz na ujęciu ilościowym i wartościowym stanu materiałów i zachodzących w nim zmian. Szczegółową ewidencję materiałów włączonych do zbiorów prowadzi się w księdze inwentarzowej. W terminach ustalonych przez kierownika biblioteki, nie rzadziej jednak niż raz w roku, sporządza się zestawienie liczby i wartości zinwentaryzowanych jednostek ewidencyjnych. W ewidencji finansowo-księgowej materiałów wchodzących w skład zbiorów bibliotecznych powinno się ujmować wpływy i ubytki według rzeczywistych kosztów nabycia, a w przypadkach materiałów otrzymanych bezpłatnie - według bieżącej wartości szacunkowej. Zbiory bibliotek objęte są regularnym badaniem statystycznym.

2.4. Zasoby archiwalne

Z mocy prawa własnością Skarbu Państwa są liczne zasoby dokumentacji. W ewidencji zbiorczej uwzględnia się jedynie zasoby archiwalne.

2.4.1. Zakres praw Skarbu Państwa

Materiałami archiwalnymi wchodzącymi do narodowego zasobu archiwalnego są wszelkiego rodzaju akta i dokumenty, korespondencja, dokumentacja finansowa, techniczna i statystyczna, mapy i plany, fotografie, filmy i mikrofilmy, nagrania dźwiękowe i wideofonowe, dokumenty elektroniczne w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 570, z późn. zm.) oraz inna dokumentacja, bez względu na sposób jej wytworzenia, mająca znaczenie jako źródło informacji o wartości historycznej o działalności państwa polskiego, jego poszczególnych organów i innych państwowych jednostek organizacyjnych oraz o jego stosunkach z innymi państwami, o rozwoju życia społecznego i gospodarczego, o działalności organizacji o charakterze politycznym, społecznym i gospodarczym, zawodowym i wyznaniowym, o organizacji i rozwoju nauki, kultury i sztuki, a także o działalności jednostek samorządu terytorialnego i innych samorządowych jednostek organizacyjnych – powstała w przeszłości i powstająca współcześnie.

Narodowy zasób archiwalny służy nauce, kulturze, gospodarce narodowej oraz potrzebom obywateli. W zależności od własności materiałów archiwalnych, dzieli się na:

- 1) państwowy zasób archiwalny,
- 2) niepaństwowy zasób archiwalny¹⁶.

Państwowy zasób archiwalny stanowią wszelkie zapisy informacji o wartości historycznej, które dokumentują działalność państwa, jego poszczególnych organów i państwowych jednostek organizacyjnych, jego stosunki z innymi państwami oraz życie społeczne i gospodarcze, a także działalność samorządu terytorialnego i samorządowych jednostek organizacyjnych oraz – o ile odpowiednie dokumenty znajdują się na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej – działalność obcych organów władzy i administracji oraz sił zbrojnych. Państwowy zasób archiwalny tworzą również – jeżeli znalazły się w posiadaniu Państwa – mające wartość historyczną zapisy informacji o działalności organizacji politycznych, społecznych, zawodowych i gospodarczych oraz innych niepaństwowych organizacji i jednostek organizacyjnych, o działalności kościołów i związków wyznaniowych, osobistości, rodzin i ro-

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 października 2008 r. w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych (Dz.U. poz. 1283).

¹⁶ Art. 2 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. z 2016 r. poz.1506).

dów, które wywarły wpływ na rozwój Państwa, życie polityczne, społeczne i gospodarcze oraz rozwój nauki, techniki, kultury i sztuki.

Materiały archiwalne udostępnia się bezpłatnie jednostkom organizacyjnym i obywatelom dla potrzeb nauki, kultury, techniki oraz gospodarki.

Centralnym organem administracji rządowej w sprawach państwowego zasobu archiwalnego jest Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych. Nadzór nad Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych sprawuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

2.4.2. Ewidencja

Jednostki podległe Nacelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych gromadzą spisy przekazywanych im materiałów archiwalnych, sporządzają inwentarze zespołów i zbiorów, a także inne szczegółowe pomoce archiwalne. Ponadto opracowują informatory i przewodniki po zasobach poszczególnych archiwów państwowych.

Wybrane dane o zasobie archiwalnym jednostek podległych Nacelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych objęte są okresowo badaniami statystyki publicznej.

2.4.3. Materiały archiwalne

Tab. 2.4. Ewidencja zasobu

Zasób Archiwów Państwowych		Stan zasobu archiwalnego na koniec 2016		Nabytki w roku sprawozdawczym		Ubytki w roku sprawozdawczym
		ogółem	zewidencjonowany	ogółem	po podmiotach państwowych i samorządowych	
zespoły (zbiory)		96 887	96 480	1 011	746	20
dokumenty elektroniczne	liczba dokumentów	50 639	50 133	243	0	0
	liczba plików	138 225	137 719	244	0	0
	rozmiar w GB	17 128,59	17 126,23	16,03	0	0
tradycyjne materiały archiwalne w tym następujące rodzaje jednostek	metry bieżące	337 101,50	332 231,84	5 493,13	5 024,12	65,77
	jednostki inwentarzowe	45 923 297	31 782 120	1 134 334	755 147	5 621
	aktowe materiały archiwalne	26 619 159	26 248 142			
	dokumenty pergaminowe i papierowe	142 314	142 071			
	dokumentacja techniczna	966 918	945 831			
	kartografia	753 974	713 420			
	Fotografia	17 106 082	3 407 200			
	Filmy	13 191	12 147			
	nagrania dźwiękowe	61 702	60 478			
	Pieczęcie	26 170	24 388			
Inne	233 787	228 443				
dokumenty elektroniczne		stan na koniec 2016				
typ		liczba dokumentów	liczba plików	rozmiar w GB		
tekstowe		590	55 645	238,00		
obrazy nieruchome		47 157	56 333	376,78		
obrazy ruchome		49	10 445	16 466,28		
dźwiękowe		1 379	1 680	44,85		
oprogramowanie		0	0	0		

uporządkowane zbiory danych	25	12 673	2,66
nieuporządkowane zbiory danych	1 439	1 439	0,01

Źródło: Sprawozdanie statystyczne KN-1 działalność archiwalna według stanu na 31 grudnia 2016 r.

2.5. Straty wojenne

Za polskie straty wojenne uznaje się ruchome dobra kultury utracone w wyniku II wojny światowej z terenu Polski w granicach z 1945 r. Kwestie związane z restytucją dóbr kultury reguluje ustawa o restytucji narodowych dóbr kultury z dnia 25 maja 2017 r. (Dz. U. 2017 poz. 1086). Ustawa przyznaje w tym zakresie ogólną kompetencję do działania ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Właściwość ministra obejmuje zarówno sprawy restytucji prowadzone przez Rzeczpospolitą Polską w stosunku do dóbr kultury w kraju i za granicą.

Podstawą własności polskiego Skarbu Państwa w stosunku do powyższej kategorii mienia są przede wszystkim przepisy dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz.U. 1946, Nr 13, poz. 87 z późn. zm.). Z mocy powyższych przepisów polski Skarb Państwa nabywał własność mienia poniemieckiego i mienia kwalifikowanego jako opuszczone.

Straty wojenne stanowią obszar praw majątkowych państwa niemożliwy do oszacowania. Są one przedmiotem systematycznych działań restytucyjnych realizowanych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

3. ZASOBY NATURALNE

Własność Skarbu Państwa stanowią strategiczne zasoby naturalne kraju¹⁷:

- 1) wody podziemne oraz wody powierzchniowe w ciekach naturalnych i w źródłach, z których te ciekі biorą początek, w kanałach, jeziorach i zbiornikach wodnych o ciągłym dopływie,
- 2) wody polskich obszarów morskich wraz z pasem nadbrzeżnym i ich naturalnymi zasobami żywymi i mineralnymi, a także zasobami naturalnymi dna i wnętrza ziemi znajdujące się w granicach tych obszarów,
- 3) lasy państwowe,
- 4) złoża kopalin nie stanowiące części składowych nieruchomości gruntowej,
- 5) zasoby przyrodnicze parków narodowych.

Zasoby te nie podlegają przekształceniom własnościowym, z zastrzeżeniem przepisów zawartych w ustawach szczególnych.

Gospodarowanie strategicznymi zasobami naturalnymi jest prowadzone zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju w interesie dobra ogólnego. Oznacza to, że właściwe organy administracji publicznej oraz inne podmioty sprawujące na podstawie odrębnych przepisów zarząd nad zasobami naturalnymi mają obowiązek utrzymać, powiększać i doskonalić zasoby odnawialne oraz użytkować złoża kopalin zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

3.1. Wody

3.1.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień

Własność Skarbu Państwa stanowią wody morza terytorialnego, morskie wody wewnętrzne wraz z morskimi wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej, śródlądowe wody powierzchniowe płynące oraz wody podziemne¹⁸. Własność Skarbu Państwa stanowią także grunty pokryte powierzchniowymi wodami płynącymi oraz wodami morza terytorialnego, morskich wód wewnętrznych wraz z morskimi wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej.

Wody morza terytorialnego, morskich wód wewnętrznych wraz z morskimi wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej oraz płynące wody stanowiące własność Skarbu Państwa i pokryte nimi grunty, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie, nie podlegają obrotowi cywilnoprawnemu.

Uprawnienia właścicielskie Skarbu Państwa w stosunku do wód stojących oraz wody w rowach, znajdujących się na terenie nieruchomości Skarbu Państwa, wykonują na podstawie odrębnych przepisów podmioty reprezentujące Skarb Państwa.

Opłaty za grunty Skarbu Państwa pokryte wodami, wykorzystywane do realizacji przedsięwzięć gospodarczych stanowią dochód budżetu państwa, z tym że opłaty za użytkowanie gruntów pokrytych wodami, w stosunku do których prawa właścicielskie wykonuje Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, stanowią przychód Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. - *Prawo wodne* określa warunki korzystania z wód, które w szczególności polegają na używaniu wód na potrzeby ludności oraz gospodarki. Szczególne korzystanie

¹⁷ Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz. U. poz. 1051, z późn. zm.). Według art. 5 świadczenia pozaprodukcyjne zasobów naturalnych Skarbu Państwa na potrzeby własne ludności, szczególnie rekreację oraz niekomercyjny zbiór runa leśnego są nieodpłatne. Według art. 6 wstęp do lasów państwowych i dostęp do cieków i zbiorników wodnych stanowiących własność Skarbu Państwa jest wolny, a szczegółowe zasady korzystania ludności z zasobów naturalnych określają odrębne przepisy.

¹⁸ Art. 10 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - *Prawo wodne* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1121, z późn. zm.).

z wód wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego. W ramach korzystania powszechnego każdemu przysługuje prawo do uprawiania amatorskiego połowu ryb, jednak na zasadach wynikających z przepisów odrębnych – ustawy o rybactwie śródlądowym.

Organem właściwym do przeprowadzenia postępowania administracyjnego, a następnie wydania pozwolenia wodnoprawnego, jest starosta, a w przypadkach o których mówi art. 140 ust. 2 Prawa wodnego – marszałek województwa. W szczególnych przypadkach określonych w art. 140 ust. 2a *Prawa wodnego* – pozwolenie wodnoprawne wydaje dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej (dalej „RZGW”).

Dyrektor RZGW oddaje w użytkowanie do rybackiego korzystania publiczne śródlądowe wody powierzchniowe płynące obwodu rybackiego, na mocy umowy za opłatą roczną.

3.1.2. Ewidencja

Zbiorem dokumentów ewidencjonujących zasoby wód śródlądowych, powierzchniowych i podziemnych, rejestrującym dane dotyczące wód oraz urządzeń wodnych jest kataster wodny. Kataster zawiera dane o sieci hydrograficznej, zasobach i zbiornikach wód podziemnych, ilości i jakości zasobów wody, zanieczyszczeń, stanu biologicznego środowiska, obwodów rybackich, stref i obszarów ochronnych oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.¹⁹ Prowadzenie katastru wodnego dla obszaru państwa jest obowiązkiem Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej. Niezbędne dane przekazywane są przez organy administracji publicznej, instytuty badawcze, zakłady i właściciele urządzeń wodnych.

3.2. Lasy

3.2.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień

Lasami Skarbu Państwa zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe²⁰ - państwowa jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej – które reprezentuje Skarb Państwa w zakresie zarządzanego mienia, prowadzi gospodarkę leśną, gospodaruje gruntami i innymi nieruchomościami oraz ruchomościami związanymi z gospodarką leśną, a także prowadzi ewidencję majątku Skarbu Państwa oraz ustala jego wartość²¹. Podstawowym zadaniem PGL Lasy Państwowe jest zachowanie trwałości lasów oraz ciągłość i zrównoważone wykorzystanie wszystkich pełnionych przez nie funkcji.

Sprzedż lasów, gruntów i innych nieruchomości w zarządzie Lasów Państwowych może następować tylko w przypadkach określonych w ustawie. Jeżeli jest to uzasadnione potrzebami gospodarki leśnej i nie narusza interesu Skarbu Państwa, kierownik jednostki organizacyjnej Lasów Państwowych za zgodą Dyrektora Generalnego, może nabywać grunty i nieruchomości. Grunty Skarbu Państwa przeznaczone w planach zagospodarowania do zalesienia przekazuje się decyzją starosty w zarząd Lasów Państwowych.

3.2.2. Zasoby leśne

Powierzchnia lasów i gruntów zalesionych należących do Skarbu Państwa według Krajowego Wykazu Gruntów wynosi **7 346 075 ha**, z czego:

- w zarządzie PGL Lasy Państwowe jest 6 896 650 ha²²;

¹⁹ Informacje katastru wodnego przygotowuje się do udostępniania w postaci mapy poglądowej.

²⁰ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2017 r. poz. 788, z późn.zm.). Wg art. 4 ustawy zasada ta nie dotyczy lasów w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i będących w użytkowaniu wieczystym na mocy odrębnych przepisów.

²¹ §8 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe. (Dz. U. poz. 692).

²² Wg danych PGL Lasy Państwowe lasy w zarządzie PGL miały powierzchnię 7 303 542 (por. rozdział 6.1).

- 41 736 ha znajduje się w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa;
- 273 230 ha jest zarządzanych lub pozostaje w gospodarowaniu innych podmiotów reprezentujących Skarb Państwa;
- 134 459 tys. ha użytkują użytkownicy wieczystości.

3.3. Geologiczne zasoby naturalne

3.3.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. - *Prawo geologiczne i górnicze*²³, Skarbowi Państwa przysługuje prawo własności górniczej, którą objęte są złoża węglowodorów, węgla kamiennego, metanu występującego jako kopalina towarzysząca, węgla brunatnego, rud metali z wyjątkiem darniowych rud żelaza, metali w stanie rodzimym, złoża rud pierwiastków promieniotwórczych, siarki rodzimej, soli kamiennej, soli potasowej, soli potasowo-magnezowej, gipsu i anhydrytu, kamieni szlachetnych, bez względu na miejsce ich występowania, a także złoża wód leczniczych, wód termalnych i solanek. Inne złoża kopalin są objęte prawem własności nieruchomości gruntowej. Własnością górniczą objęte są także części górotworu położone poza granicami przestrzennymi nieruchomości gruntowej, w szczególności znajdujące się w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej. Przykładem działalności, do której mają zastosowanie te regulacje jest podziemne bezzbiornikowe magazynowanie substancji lub podziemne składowanie odpadów.

W granicach określonych przez ustawy Skarb Państwa, z wyłączeniem innych osób, może korzystać z przedmiotu własności górniczej albo rozporządzać swoim prawem wyłącznie przez ustanowienie użytkowania górniczego. Ustanowienie użytkowania górniczego następuje w drodze umowy zawartej na czas oznaczony, nie dłuższy niż 50 lat, w której określa się wynagrodzenie z tytułu ustanowienia użytkowania górniczego i sposób jego zapłaty.

Uprawnienia Skarbu Państwa w zakresie wynikającym z własności górniczej w odniesieniu do działalności, która wymaga koncesji wykonują właściwe organy koncesyjne tj. minister właściwy do spraw środowiska, marszałek województwa, a jeżeli przedmiot własności górniczej znajduje się w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej, wykonywanie uprawnień właścicielskich wymaga porozumienia z ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej.

Własnością Skarbu Państwa są również złoża eksploatowane odkrywkowo wtedy, gdy nieruchomości gruntowa, w obrębie której występują, stanowi własność Skarbu Państwa. Gospodarowanie tymi złożami może polegać na przeniesieniu praw własności lub innego prawa do gruntu i przeznaczeniu terenu pod wydobycie w planie zagospodarowania przestrzennego za opłatą uwzględniającą wartość złóż znajdujących się w granicach nieruchomości.

Przedsiębiorca wydobywający kopalinę ze złoża uiszcza opłatę eksploatacyjną za wydobytą kopalinę. Wysokość opłaty jest iloczynem stawki kwotowej oraz ilości wydobytej kopaliny, zaś obowiązek jej ustalenia oraz wpłacenia spoczywa na przedsiębiorcy. Opłata eksploatacyjna stanowi dochód Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz gminy, na terenie której prowadzona jest działalność wydobywcza. Podobne przepisy dotyczą opłat za podziemne bezzbiornikowe magazynowanie substancji i podziemne składowanie odpadów.

3.3.2. Ewidencja zasobów kopalin

Przedsiębiorca wydobywający kopaliny jest zobowiązany do prowadzenia ewidencji zasobów na podstawie sporządzanego corocznie operatu ewidencyjnego zasobów złoża kopaliny, dokumentacji geologicznej i projektu zagospodarowania złoża. Prowadzenie ewidencji polega na ustalaniu zmian,

²³ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. - *Prawo geologiczne i górnicze* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1131, z późn. zm.).

których przyczyną jest dokładniejsze rozpoznanie, eksploatacja, zmiana granic lub podział złoża, albo przeklasyfikowanie zasobów.

Na podstawie ewidencji zasobów złóż kopalni państwowa służba geologiczna, którą pełni Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy corocznie, w terminie do dnia 30 czerwca, sporządza krajowy bilans zasobów złóż kopalni. Bilans nie zawiera informacji o właścicielu złoża.

3.3.3. Zasoby bilansowe kopalni w Polsce

Tab. 3.1. Zasoby bilansowe złóż kopalni

Kopalina	Ilość złóż		Zasoby bilansowe		Wydobycie w 2016 r.
	razem	zagospodarowane	stan 31.XII.2016	zagospodarowane	
			w mln ton; gaz ziemny i metan w mld m ³		
KOPALINY ENERGETYCZNE	690	361	82 267,27	23 736,24	133,14
Gaz ziemny*	293	208	119,72	98,21	5,07
Metan pokładów węgla	63	30	95,95	41,33	0,36
Ropa naftowa*	86	64	22,03	21,47	0,96
Węgle brunatne	91	9	23 451,13	1 353,65	60,27
Węgle kamienne	157	50	58 578,44	22 221,58	66,48
KOPALINY METALICZNE	33	9	2 584,38	1 721,04	34,15
Rudy cynku i ołowiu	20	3	85,00	15,11	2,17
<i>w tym: cynk metaliczny</i>			3,65	0,63	
<i>ołów metaliczny</i>			1,44	0,24	
Rudy miedzi i srebra	12	6	1 948,55	1 705,93	31,98
<i>w tym: miedź metaliczna</i>			35,06	31,40	
<i>srebro</i>			105,84	89,42	
Rudy molibden.-wolfram.-	1	-	550,83	-	-
<i>w tym: molibden metaliczny</i>			0,29		
<i>wolfram metaliczny</i>			0,24		
<i>miedź metaliczna</i>			0,80		
KOPALINY CHEMICZNE	50	11	86 527,44	15 100,11	4,73
Baryty	5	-	5,67	-	-
Fluoryt	2	-	0,54	-	-
Siarka	19	5	504,60	19,02	0,65
Sole potasowo-magnezowe	5	-	669,84	-	-
Sól kamienna	19	6	85 346,79	15 081,09	4,08
KOPALINY INNE (SKALNE)	12 944	4 695	60 759,42	19 804,90	294,69
Bentonity i ły bentonitowe	8	1	2,88	0,49	0,00
Dolomity	12	5	529,01	234,91	2,74
Gipsy i anhydryty	15	4	257,53	85,63	1,04
Gliny ceramiczne	23	4	134,93	7,08	0,44
Gliny ogniotrwałe	16	2	54,31	2,62	0,08
Kamienie łamane i bloczne	731	330	10 920,18	5 647,51	59,55
Kreda	196	14	207,37	16,48	0,18
Kwarcyty ogniotrwałe	8	-	6,59	-	-
Kwarc żyłowy	6	2	5,61	3,83	-
Magnezyty	6	1	13,92	3,89	0,08
Piaski:					

- formierskie	73	5	304,12	51,88	1,08
- do produkcji betonów	164	37	740,38	125,64	1,89
- podsadzkowe (1,7**)	33	9	4 490,57	794,34	4,95
Piaski i żwiry	9 933	3935	19 016,48	5 899,21	173,18
Surowce ilaste:					
- ceramiki budowlanej (2,0**)	1 171	210	4 065,36	546,20	3,16
- do produkcji cementu	28	4	276,81	0,71	-
- do produkcji kruszywa lekkiego	41	1	337,12	16,62	0,19
Surowce kaolinowe	14	2	211,78	79,11	0,29
Surowce skaleniowe	11	3	139,30	16,42	0,09
Surowce szklarskie	35	7	623,58	140,42	2,26
Torf ***	290	83	89,03	46,53	1,16
Wapień i margle przemysłu	180	36	18 332,74	6 085,38	42,31

* Ropa i gaz – zasoby wydobywalne. Zasoby gazu ziemnego dotyczą ilości kopaliny gazowej w stanie naturalnym o zmiennych parametrach jakościowych.

** Zasoby przeliczone z mln m³ na mln ton, wg gęstości przestrzennej podanej w nawiasach.

*** zasoby bilansowe oraz wielkość wydobycia podane w mln m³

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2016 r. PIG Państwowy Instytut Badawczy

3.3.4. Wody lecznicze, termalne, solanki

Zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze, do wód leczniczych zalicza się wody podziemne, które pod względem chemicznym i mikrobiologicznym nie są zanieczyszczone, cechujące się naturalną zmiennością cech fizycznych i chemicznych, o zawartości:

- rozpuszczonych składników mineralnych stałych — nie mniej niż 1000 mg/dm³ lub
- jonu żelazawego — nie mniej niż 10 mg/dm³ (wody żelaziste), lub
- jonu fluorkowego — nie mniej niż 2 mg/dm³ (wody fluorkowe), lub
- jonu jodkowego — nie mniej niż 1 mg/dm³ (wody jodkowe), lub
- siarki dwuwartościowej — nie mniej niż 1 mg/dm³ (wody siarczkowe), lub
- kwasu metakrzemowego — nie mniej niż 70 mg/dm³ (wody krzemowe), lub
- radonu — nie mniej niż 74 Bq/dm³ (wody radonowe), lub
- dwutlenku węgla niezwiązanego — nie mniej niż 250 mg/dm³, z tym że od 250 do 1000 mg/dm³ to wody kwasowęglowe, a powyżej 1000 mg/dm³ to szczawa.

Wodą termalną jest woda podziemna, która na wypływie z ujęcia ma temperaturę nie mniejszą niż 20°C, natomiast solanką jest woda podziemna o zawartości rozpuszczonych składników mineralnych stałych, nie mniejszej niż 35 g/dm³.

Tab. 3.2. Zasoby eksploatacyjne wód leczniczych, termalnych i solanek

Województwo	Liczba udokumentowanych złóż	Zasoby eksploatacyjne (m ³ /godz.)	Pobór (m ³ /rok)
Dolnośląskie	19	549,99	1 033 599,40
Kujawsko-Pomorskie	6	711,90	118 170,00
Lubelskie	2	54,00	1 681,50
Lubuskie	1	5,00	-
Łódzkie	6	744,60	1 491 953,00
Małopolskie	46	1 913,32	6 549 294,84
Mazowieckie	3	89,12	316 375,00
Opolskie	2	27,00	-
Podkarpackie	12	96,93	44 413,56
Pomorskie	3	100,70	29 979,00
Śląskie	6	15,75	8 917,04

Świętokrzyskie	8	134,82	123 255,26
Warmińsko- Mazurskie	3	162,00	6 134,00
Wielkopolskie	8	496,20	19 656,00
Zachodniopomorskie	10	894,47	2 744 210,40
Polska	135	5 995,80	12 487 639,00

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2016 r.

3.4. Zasoby częstotliwości radiowych

Zgodnie z art. 190 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. - Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. 2016, poz. 1489) organem regulacyjnym w dziedzinie rynku usług telekomunikacyjnych i pocztowych jest Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej, zwany dalej „Prezesem UKE”. Częstotliwości radiowe są zasobem ograniczonym i podlegają reglamentacji. Podstawowym instrumentem gospodarowania częstotliwościami jest Krajowa Tablica Przeznaczeń Częstotliwości, zwana dalej „Tablicą”, ustalona w drodze rozporządzenia przez Radę Ministrów. W Tablicy określone zostało przeznaczenie częstotliwości lub zakresów częstotliwości, zwanych dalej „częstotliwościami” dla poszczególnych służb radiokomunikacyjnych oraz sposób ich użytkowania, z uwzględnieniem:

- 1) międzynarodowych przepisów radiokomunikacyjnych;
- 2) kierunków i celów polityki w zakresie planowania strategicznego, koordynacji i harmonizacji wykorzystania widma radiowego określonych w wieloletnich programach dotyczących polityki w zakresie widma radiowego przyjętych przez Parlament Europejski i Rady na mocy art. 8a ust. 3 dyrektywy 2002/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej (dyrektywa ramowa) (Dz. Urz. WE L 108 z 24.04.2002, str. 33);
- 3) wymagań dotyczących:
 - a) zapewnienia warunków do harmonijnego rozwoju służb radiokomunikacyjnych oraz dziedzin nauki i techniki, wykorzystujących zasoby częstotliwości,
 - b) wdrażania nowych, efektywnych technik radiokomunikacyjnych,
 - c) obronności, bezpieczeństwa państwa oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Tablica wyznacza warunki stosowania pozostałych instrumentów gospodarowania częstotliwościami. Uszczegółowienie zapisów Tablicy znajduje wyraz w planach zagospodarowania częstotliwości, które mają charakter planistyczny. Plany zagospodarowania częstotliwości ustala oraz zmienia Prezes UKE. Natomiast w odniesieniu do częstotliwości przeznaczonych do rozpowszechniania programów radiofonicznych i telewizyjnych, plany zagospodarowania częstotliwości oraz zmiany tych planów ustala Prezes UKE w uzgodnieniu z Przewodniczącym Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (KRRiT), na jego wniosek lub z własnej inicjatywy. Uzgodnienie z Przewodniczącym KRRiT dotyczy liczby i rodzaju planowanych częstotliwości i sieci oraz zasięgu i lokalizacji stacji nadawczych. Plany zagospodarowania częstotliwości oraz ich zmiany powinny uwzględniać politykę państwa m.in. w zakresie gospodarki częstotliwościami oraz w zakresie radiofonii i telewizji oraz telekomunikacji. Natomiast projektowanie kierunków polityki państwa w dziedzinie radiofonii i telewizji pozostaje w kompetencji KRRiT w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1414). Zgodnie z art. 114 ust. 2 ustawy - Prawo telekomunikacyjne, rezerwacji częstotliwości dokonuje, zmienia lub cofa Prezes UKE. Rezerwacja określa częstotliwości lub zasoby orbitalne, które w okresie rezerwacji pozostają w dyspozycji podmiotu, na rzecz którego dokonano rezerwacji, przeniesiono uprawnienia do częstotliwości lub uprawnienia do dysponowania częstotliwościami na cele związane z uzyskiwaniem pozwoleń radiowych. W przypadku rozprowadzania lub rozpowszechniania programów radiofonicznych lub telewi-

zyjnych, Prezes UKE wydaje decyzje w sprawach rezerwacji częstotliwości w porozumieniu z Przewodniczącym KRRiT.

Zgodnie z art. 185 ust. 1 ustawy - Prawo telekomunikacyjne, podmiot, który uzyskał prawo do dysponowania częstotliwością w rezerwacji częstotliwości, uiszcza roczne opłaty za prawo do dysponowania częstotliwością. Dodatkowo zgodnie z ust. 4, podmiot, na rzecz którego dokonano rezerwacji częstotliwości w drodze postępowania, o którym mowa w art. 116 (tzn. w drodze konkursu, przetargu albo aukcji), uiszcza dodatkową opłatę za dokonanie rezerwacji częstotliwości w kwocie zadeklarowanej w tym postępowaniu, nie niższej niż opłata roczna za prawo do dysponowania częstotliwością, ustalonej zgodnie z warunkami podanymi w rezerwacji częstotliwości. Opłaty są uiszczane na konto UKE i stanowią dochód budżetu państwa.

3.5. Parki Narodowe

Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1 000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Tab. 3.3. Powierzchnia i zapas drewna w parkach narodowych

Lp.	Park Narodowy	Obszar Parku Narodowego ogółem	W tym: własność Skarbu Państwa		Grunty leśne Skarbu Państwa	Zapasy drewna - własność Skarbu Państwa w tys. m ³
			w użytkowaniu wieczystym Parku Narodowego	w użytkowaniu innych jednostek		
w ha						
1.	Babiogórski	3 399	3 253	17	3 114	919
2.	Białowiecki	10 517	10 517	0	9 974	4 669
3.	Biebrzański	59 223	34 043	200	14 151	4 347
4.	Bieszczadzki	29 202	29 052	6 561	24 433	9 672
5.	Bory Tucholskie	4 613	4 599	11	3 936	1 110
6.	Drawieński	11 342	11 133	179	9 496	3 023
7.	Gorczański	7 029	6 587	32	6 398	2 251
8.	Gór Stołowych	6 348	6 201	38	5 821	2 021
9.	Kampinoski	38 544	33 437	432	27 568	7 266
10.	Karkonoski	5 951	5 935	1	4 396	989
11.	Magurski	19 438	19 361	76	18 571	4 600
12.	Narwiański	7 350	2 231	415	46	11
13.	Ojcowski	2 146	1 416	19	1 184	497
14.	Pieniński	2 372	1 388	42	1 114	566
15.	Poleski	9 760	8 523	11	4 337	972
16.	Roztoczański	8 483	8 342	54	8 087	3 798
17.	Słowiński	21 573	21 328	51	6 176	1 142
18.	Świętokrzyski	7 643	7 477	38	7 199	2 398
19.	Tatrzański	21 197	17 866	105	13 621	4 806
20.	Ujście Warty	8 074	7 492	514	80	15
21.	Wielkopolski	7 597	6 597	118	4 717	1 504
22.	Wigierski	15 090	12 459	22	9 027	3 793
23.	Woliński	10 913	8 134	50	4 648	1 993
Ogółem		317 804	268 371	8 986	188 094	62 362

Źródło: Ministerstwo Środowiska.

Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów²⁴.

3.6. Żywe zasoby morza

Utrzymanie i odtwarzanie zasobów ryb w polskich obszarach morskich jest dokonywane przez zarybianie tych obszarów zgodnie z art. 98 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2014 r. o rybołówstwie morskim²⁵. Koszty zarybiania polskich obszarów morskich ponoszone są corocznie przez budżet państwa, z części której dysponentem jest minister właściwy ds. rybołówstwa.

Ustanowienie ogólnego dopuszczalnego połowu w podziale na łowiska i rozdzielenie możliwości połowowych jest kompetencją Rady Unii Europejskiej. W Tab. 3.4. przedstawiono wykorzystanie przyznanego dla Polski na 2016 rok dopuszczalnego połowu na Bałtyku w granicach wód terytorialnych Wspólnoty.

Natomiast zgodnie z rozporządzeniem Rady z dnia 28 października 2016 r. ustalającym uprawnienia do połowów na rok 2017²⁶, dla Polski dopuszczalny połów w Morzu Bałtyckim wynosi:

- 1) dorsza – 8 815 ton;
- 2) łososa – 6 030 sztuk;
- 3) śledzia – 51 313 ton;
- 4) szprota – 76 627 tony;
- 5) gładzicy – 1 179 ton.

²⁴ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2016 r. poz. 2134, z późn. zm.).

²⁵ Dz. U. z 2015 r. poz. 222, z późn. zm.

²⁶ Rozporządzenie Rady (UE) 2016/1903 z dnia 28 października 2016 r. ustalające uprawnienia do połowów na 2017 rok dla niektórych stad ryb i grup stad ryb w Morzu Bałtyckim oraz zmieniające rozporządzenia (UE) 2016/72 (Dz. Urz. UE L 295 z 29.10.2016, str. 1).

Tab. 3.4. Wykorzystanie przyznanego dla Polski na 2016 rok dopuszczalnego połowu na Bałtyku w granicach wód terytorialnych Wspólnoty

Morze Bałtyckie - Połowy organizmów morskich - 2016											
Gatunek organizmu morskiego	Dorsz (t)		Łosoś (szt.)	Szprot (t)	Gładzica (t)	Śledź (t)			Stornia (t)	Troć wędrowna (szt.)	Pozostałe gatunki (t)
	22-24 ⁽¹⁾	25-32 ⁽¹⁾				22-31	22-32 ⁽²⁾	22-32 ⁽¹⁾			
Obszar	22-24 ⁽¹⁾	25-32 ⁽¹⁾	22-31	22-32 ⁽²⁾	22-32 ⁽¹⁾	22-24 ⁽¹⁾	25-27, 28.2, 29 i 32 ⁽³⁾	Zalew Wiślany	22-32	22-32	22-32
Ogólna kwota połowowa	1 186	12 076	6 030	61 342	355	3 088	46 321	3 396	-	-	-
	13 262					49 717					
Przedział długości statków rybackich											
pon. 8 m	0,05	272,83	225	0,34	5,02	1,72	85,74	980,17	598,91	9 405	1 191,41
8 - 9,99 m	15,27	423,03	503	1,02	4,51	332,33	322,31	1517,96	652,98	7 646	1 997,48
10 - 11,99 m	228,69	1 426,88	850	5,96	30,97	403,28	523,17	34,54	2 482,65	13 054	257,30
12 - 14,99 m	265,42	2 066,62	139	1 346,63	66,18	250,65	844,78		5 415,10	1 331	4 007,79
15 - 18,49 m	91,51	1 868,10	1490	1 140,86	18,08	37,53	650,25		1 707,34	9 698	43,76
18,5 - 20,49 m	97,68	1 246,19	527	7 028,92	16,96	53,68	3 323,82		1 354,91	1 211	795,28
20,5 - 25,49 m	0,00	1 833,07	19	12 715,45	3,27	0,50	7 805,11		774,06	53	51,45
25,5 - 30,49 m	7,08	483,41	16	31 619,71	6,41	1 729,32	20 812,81		1 755,10	0	635,98
30,5 - i pow.	1,55	13,15	0	6 176,34	6,20	35,15	4 248,10		322,47	0	23,15
Połowy w podziale na obszary	707,25	9 633,28					38 616,09	2 532,67			
Wykorzystanie kwoty w podziale na obszary (%)	59,63%	79,77%					83,37%	74,57%			

Morze Bałtyckie - Połowy organizmów morskich - 2016									
Gatunek organizmu morskiego	Dorsz (t)	Łosoś (szt.)	Szprot (t)	Gładzica (t)	Śledź (t)	Stornia (t)	Troć wędrowna (szt.)	Pozostałe gatunki (t)	
Połowy łącznie:	10 340,53	3 769	60 035,23	157,60	2 844,16	41 148,76	15 063,52	42 398	9 003,60
Wykorzystanie kwoty (%)	77,97%	62,50%	97,87%	44,39%	92,12%	82,77%	-	-	-
(1)	Kwoty połowowe po uwzględnieniu wymian międzynarodowych.								
(2)	Zgodnie z rozporządzeniem Rady (UE) nr 2015/2072 z dnia 17 listopada 2015 r. ustalającym uprawnienia do połowów na 2016 r. w odniesieniu do pewnych stad ryb i grup stad ryb w Morzu Bałtyckim oraz zmieniającym rozporządzenia (UE) nr 1221/2014 i (UE) nr 2015/104 - kwotę połowową szprotów zwiększono o 1 998,048 t.								
(3)	Zgodnie z rozporządzeniem Rady (UE) nr 2015/2072 z dnia 17 listopada 2015 r. ustalającym uprawnienia do połowów na 2016 r. w odniesieniu do pewnych stad ryb i grup stad ryb w Morzu Bałtyckim oraz zmieniającym rozporządzenia (UE) nr 1221/2014 i (UE) nr 2015/104 - kwotę połowową śledzi zwiększono o 5 911,786 t.								

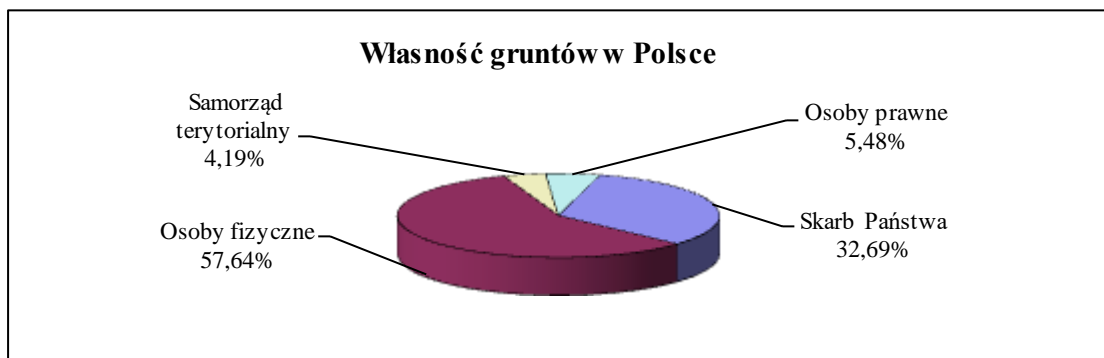
Dane pochodzą z raportów miesięcznych, stron z dzienników połowowych i elektronicznych dzienników połowowych, wypełnianych przez armatorów statków rybackich

Dane wprowadzone do ERS do dnia 28.02.2017 r.

Źródło: Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej

4. GRUNTY I INNE NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA

Grunty Skarbu Państwa zajmują 10 108 770 ha co odpowiada 32,69 % terytorium kraju.

4.1. Dysponenti i użytkownicy gruntów Skarbu Państwa

Dysponentami gruntów reprezentującymi prawa majątkowe Skarbu Państwa i działającymi w jego imieniu i na jego rzecz byli:

- starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej, do których należy gospodarowanie zasobem nieruchomości Skarbu Państwa²⁷;
- Agencja Nieruchomości Rolnych w stosunku do gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i Agencja Mienia Wojskowego - odpowiednio w zakresie powierzonego jej mienia;
- Lasy Państwowe działające poprzez nadleśnictwa w zakresie gospodarowania lasami i gruntami leśnymi;
- Minister Skarbu Państwa, który gospodarował nieruchomościami przeznaczonymi na potrzeby statutowe centralnych i naczelnych organów państwa oraz urzędów wojewódzkich; a także rozstrzygał o sposobie zagospodarowania nieruchomości, które pozostały po zlikwidowanej lub sprywatyzowanej państwowej osobie prawnej;
- Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej w odniesieniu do gruntów pokrytych wodami morza terytorialnego i morskich wód wewnętrznych.

W formie trwałego zarządu gruntami Skarbu Państwa władają państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, a wśród nich m.in. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w zakresie gruntów położonych w pasach drogowych dróg krajowych oraz pod urządzeniami towarzyszącymi.

Szczególnymi podmiotami władającymi gruntami Skarbu Państwa jako użytkownicy wieczysti z mocy przepisów szczególnych są między innymi Parki Narodowe²⁸, Polskie Koleje Państwowe S.A. i Poczta Polska S.A.

4.2. Rozporządzanie nieruchomościami Skarbu Państwa

Nieruchomości Skarbu Państwa mogą być przedmiotem obrotu²⁹. W szczególności mogą być przedmiotem sprzedaży, zamiany i zrzeczenia się, mogą być wnoszone jako wkłady niepieniężne

²⁷ Zasób nieruchomości Skarbu Państwa stanowią nieruchomości, które są własnością Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów w użytkowaniu wieczystym i gruntów pokrytych wodami powierzchniowymi płynącymi. (ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, (Dz. U. z 2016 r. poz. 2147, z późn. zm.). Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi stanowią odrębny zasób nieruchomości Skarbu Państwa.

²⁸ Z dniem 1 stycznia 2012 r. parki narodowe z mocy prawa (stając się państwowymi osobami prawnymi) uzyskały prawo użytkowania wieczystego gruntów, które wcześniej pozostawały w ich trwałym zarządzie.

(aporty) do spółek, mogą być wyposażeniem tworzonych przedsiębiorstw państwowych oraz jako majątek tworzonych fundacji, a także jako wkład własny podmiotu publicznego w celu realizowania zadań w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

Państwowe osoby prawne oraz państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, z dniem ich utworzenia, były wyposażane w nieruchomości niezbędne do ich działalności odpowiednio przez ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa, organ założycielski lub przez organ nadzorujący. Wyposażenie polega na przeniesieniu na rzecz państwowej osoby prawnej własności nieruchomości albo oddaniu jej nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste lub na oddaniu państwowej jednostce organizacyjnej nieruchomości w trwały zarząd.

W przypadku zbywania nieruchomości Skarbu Państwa osobom fizycznym i prawnym pierwszeństwo w ich nabyciu przysługuje osobie, która:

- 1) ma roszczenie o nabycie nieruchomości,
- 2) jest poprzednim właścicielem pozbawionym prawa własności tej nieruchomości przed dniem 5 grudnia 1990 r. albo jego spadkobiercą,
- 3) jest najemcą lokalu mieszkalnego, a najem został nawiązany na czas nieoznaczony.

Sprzedż nieruchomości albo oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości gruntowej następuje (poza przypadkami określonymi w ustawie) w drodze przetargu³⁰. Zbycia dokonuje starosta (prezydent miasta na prawach powiatu) wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej za zgodą wojewody.

Nieruchomość Skarbu Państwa może być oddana osobie fizycznej lub prawnej w użytkowanie wieczyste. Użytkownik wieczysty korzysta z gruntu z wyłączeniem innych osób w granicach określonych przez ustawy i zasady współżycia społecznego oraz przez umowę o oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste i może swoim prawem rozporządzać. Zatem Skarb Państwa choć jest właścicielem nieruchomości nie korzysta z niej, ani nie może nią rozporządzać. Użytkownik ma obowiązek jej wykorzystywania w sposób określony w umowie. Niewykonanie tego obowiązku może prowadzić do rozwiązania umowy. Oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste następuje na okres 99 lat, ale w przypadkach wyjątkowych dopuszczalne jest oddanie terenu na okres krótszy, co najmniej jednak na lat czterdzieści. Nieruchomość może być sprzedana wyłącznie użytkownikowi wieczystemu. Użytkowanie wieczyste ustanawia się za wynagrodzeniem, które stanowi pierwsza opłata i opłaty roczne. Stawka procentowa pierwszej opłaty z tytułu użytkowania wieczystego wynosi od 15% do 25% ceny nieruchomości. Wysokość opłat rocznych dla nieruchomości wykorzystywanych do prowadzenia działalności gospodarczej wynosi 3% ceny.

Nieruchomość Skarbu Państwa może być także przedmiotem darowizny na cele publiczne. Darowizny nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa dokonuje starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej, za zgodą wojewody. W umowie darowizny określa się cel, na który nieruchomość jest darowana. W przypadku niewykorzystania nieruchomości na ten cel, darowizna może być odwołana. W drodze darowizny przekazuje się m. in.: gminie nieruchomości stanowiące zasób nieruchomości Skarbu Państwa przeznaczone w miejscowych planach zagospodarowania

²⁹ Podstawowe zasady gospodarowania nieruchomościami państwowymi reguluje ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2016 r. poz. 2147, z późn. zm.). Przepisy dotyczące nieruchomości o szczególnym charakterze lub szczególnych form gospodarowania zawarte są w licznych innych aktach prawnych.

³⁰ Na poczet ceny sprzedaży nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa albo ceny sprzedaży prawa użytkowania wieczystego przysługującego Skarbowi Państwa można zaliczyć wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej w związku z wojną rozpoczętą w roku 1939.

przestrzennego pod budownictwo mieszkaniowe oraz na realizację urządzeń infrastruktury związanych z tym budownictwem.

Państwowe jednostki organizacyjne korzystają z nieruchomości Skarbu Państwa oddanych im w trwały zarząd, który stanowi formę prawną władania nieruchomością przez jednostkę organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej.

Korzystanie z nieruchomości oddanej w trwały zarząd, polega na:

- 1) korzystaniu do prowadzenia działalności należącej do zakresu działania jednostki;
- 2) zabudowie, odbudowie, rozbudowie, nadbudowie, przebudowie lub remoncie obiektu budowlanego na nieruchomości, za zgodą organu nadzorującego;
- 3) oddaniu nieruchomości lub jej części w najem, dzierżawę albo użyczenie (na czas nie dłuższy niż czas, na który został ustanowiony trwały zarząd, z równoczesnym zawiadomieniem właściwego organu i organu nadzorującego, jeżeli umowa jest zawierana na okres do 3 lat, albo za zgodą tych organów, jeżeli umowa jest zawierana na czas dłuższy niż 3 lata lub czas nieoznaczony, zgoda jest wymagana również w przypadku, gdy strony zawierają kolejne umowy, których przedmiotem jest ta sama nieruchomość).

Nieruchomości stanowiące własność Skarbu Państwa, w stosunku do których trwały zarząd wygasł na skutek likwidacji jednostki organizacyjnej, są przekazywane do zasobu nieruchomości Skarbu Państwa lub, na podstawie odrębnych przepisów, AMW. Nieruchomości Skarbu Państwa mogą być oddawane w najem lub dzierżawę, użyczane osobom fizycznym lub prawnym i obciążane ograniczonymi prawami rzeczowymi.

4.3. Ewidencja gruntów i budynków

W obowiązującym stanie prawnym starostowie (i prezydenci miast) zobowiązani są do prowadzenia ewidencji nieruchomości stanowiących zasób nieruchomości Skarbu Państwa oraz ewidencji gruntów i budynków.

Ewidencja nieruchomości Skarbu Państwa obejmuje w szczególności³¹:

- 1) oznaczenie nieruchomości według księgi wieczystej oraz katastru nieruchomości;
- 2) powierzchnie nieruchomości;
- 3) wskazanie dokumentu potwierdzającego posiadanie przez Skarb Państwa praw do nieruchomości, w przypadku braku księgi wieczystej;
- 4) przeznaczenie nieruchomości w planie miejscowym, a w przypadku braku planu - w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- 5) wskazanie daty ostatniej aktualizacji opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego lub daty ostatniej aktualizacji opłaty rocznej z tytułu trwałego zarządu nieruchomości;
- 6) informacje o zgłoszonych roszczeniach do nieruchomości;
- 7) informacje o toczących się postępowaniach administracyjnych i sądowych.

Podobną ewidencję - dla nieruchomości wchodzących w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa przeznaczonych na potrzeby jednostek wymienionych w art. 60 ust. 1 i art. 60a ust. 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami – prowadził do dnia 31 grudnia 2016 roku Minister Skarbu Państwa.

Zakres danych drugiej ewidencji - ewidencji gruntów i budynków, katastru – prowadzonej także przez starostów na podstawie *Prawa geodezyjnego i kartograficznego*³² reguluje rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa³³.

³¹ Art. 23 ust. 1c ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2016 r. poz.2147, z późn. zm.).

³² Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. - Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz.U. z 2016 r. poz. 1629, z późn. zm.).

Działka ewidencyjna jest tu traktowana jako jednostka powierzchniowa podziału kraju. Danymi o niej są m.in.: położenie, granice, powierzchnia, rodzaje użytków gruntowych oraz ich klas gleboznawczych, oznaczenia ksiąg wieczystych lub zbiorów dokumentów, jeżeli zostały założone. Danymi ewidencyjnymi dotyczącymi budynków i lokali są m.in.: informacje dotyczące funkcji podstawowej, wartości, roku zakończenia budowy, pola powierzchni zabudowy, powierzchni użytkowej.

W rejestrze gruntów i kartotece budynków uwzględnia się informacje dotyczące wartości katastralnej działki, budynku lub lokalu tylko wówczas jeżeli wartość tych nieruchomości jest znana. Starosta prowadzi rejestr cen nieruchomości określonych w aktach notarialnych oraz wartości nieruchomości określonych przez rzeczoznawców majątkowych w operatach szacunkowych. Okresowych badań rynku nieruchomości dokonuje minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa. Statystyczne badanie transakcji kupna sprzedaży nieruchomości i ich cen prowadzi Główny Urząd Statystyczny.

W gminach, powiatach i urzędach marszałkowskich sporządzane są gminne, powiatowe i wojewódzkie wykazy gruntów według stanu na 1 stycznia każdego roku.

Wykaz gruntów jest spisem danych o ogólnej powierzchni gruntów położonych w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według ich przynależności do poszczególnych grup i podgrup rejestrowych z jednoczesnym podziałem na użytki gruntowe.

Wykaz budynków jest spisem danych o liczbie i wartości budynków, położonych w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według przynależności budynków do poszczególnych grup i podgrup rejestrowych z podziałem na rodzaje budynków oraz wyróżnieniem budynków, które stanowią części składowe gruntów oraz budynków, które stanowią odrębne od gruntu nieruchomości.

Wykaz lokali jest spisem danych o liczbie i wartości lokali, stanowiących odrębne nieruchomości, znajdujących się w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według przynależności lokali do poszczególnych grup i podgrup rejestrowych.

Na podstawie wykazów danych ewidencyjnych opracowanych przez starostów sporządza się powiatowe, wojewódzkie i krajowe zestawienie danych ewidencyjnych. Krajowe zestawienia zbiorcze sporządza Główny Geodeta Kraju. Zbiorcze zestawienia danych ewidencyjnych o budynkach i lokalach, sporządzone na dzień 1 stycznia 2016 r. nie obejmują jeszcze całego obszaru kraju i dlatego w *Sprawozdaniu* dane ilościowe o budynkach i budowlach Skarbu Państwa ukazano jedynie ilustracyjnie. W ewidencji gruntów i budynków władających nieruchomościami Skarbu Państwa podzielono na dwie grupy:

grupa 1 - Skarb Państwa, jeżeli nie występuje w zbiegu z użytkownikami wieczystymi, przy czym osoby, organy i jednostki organizacyjne posiadające prawa do nieruchomości należących 1 grupy rejestrowej dzieli się na następujące podgrupy:

- 1) podgrupa 1.1 – Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa,
- 2) podgrupa 1.2 – w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe,
- 3) podgrupa 1.3 – w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej,
- 4) podgrupa 1.4 – zasoby nieruchomości Skarbu Państwa,
- 5) podgrupa 1.5 – przekazane do zagospodarowania Agencji Mienia Wojskowego,
- 6) podgrupa 1.6 - przekazane do zagospodarowania Wojskowej Agencja Mieszkaniowej,

³³ Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. z 2016 r. poz. 1034 z późn. zm.). Zmiany, które weszły w życie 31 grudnia 2013 r., m.in. wprowadzały nowy podział gruntów Skarbu Państwa na podgrupy rejestrowe.

7) podgrupa 1.7 – organy, które gospodarują gruntami Skarbu Państwa pokrytymi wodami powierzchniowymi,

8) podgrupa 1.8 – organy, które wykonują zadania zarządcy dróg publicznych Skarbu Państwa
grupa 2 – grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowni wiecyste.

4.4. Grunty Skarbu Państwa

Na grunty Skarbu Państwa składają się przede wszystkim lasy – 77,76 % ogólnej powierzchni gruntów Skarbu Państwa i grunty rolne – 7,87 %. Tylko około 1,27 % stanowią cenne grunty wykorzystywane lub przeznaczone pod zabudowę. Udział Skarbu Państwa w ogólnym areale gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w Polsce wynosi 17,07 %. W użytkowanie wiecyste przekazano lub oddano w trwałe zarząd jednostkom państwowym przeszło 82 % tych terenów. Wysoki jest udział Skarbu Państwa w puli terenów przemysłowych (50,86 %), kolejowych (88 %), a także pokrytych wodami (90,55 %).

Większa część gruntów Skarbu Państwa znajduje się w zachodnich i północnych rejonach kraju, co wynika z warunków przyrodniczych (większego udziału lasów i wód) i historyczno-politycznych (zagospodarowanie ziemi rolnej przez państwowe gospodarstwa rolne, a po ich likwidacji przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa i Agencję Nieruchomości Rolnych). Znacząco niższy jest udział gruntów Skarbu Państwa w rolniczych rejonach Polski centralnej, południowej i wschodniej. (Załącznik do Rozdziału 4).

Tab. 4.1. Grunty Skarbu Państwa wg grup rejestrowych i użytków

Wyszczególnienie gruntów wchodzących w skład grupy lub podgrupy rejestrowej	Rodzaj jednostki terytorialnej	Pole powierzchni ogólnej	Razem użytki rolne	Razem użytki leśne i grunty zadrzewione	Razem grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny komunikacyjne	Razem użytki ekologiczne, tereny różne, nieużytki	Wody	Pole powierzchni ogólnej na 01.01.2016
Grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	Miasto	60 175	51 787	2 010	360	289	1 624	4 106	61 451
	Wieś	1 179 190	1 055 085	39 726	2 672	4 143	41 076	36 488	1 247 626
	Ogółem	1 239 366	1 106 872	41 736	3 032	4 432	42 700	40 594	1 309 077
Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego	Miasto	326 357	6 249	315 057	829	319	3 517	385	333 338
	Wieś	6 876 163	148 779	6 581 593	3 930	2 319	130 075	9 467	7 066 839
	Ogółem	7 202 520	155 028	6 896 650	4 759	2 638	133 593	9 852	7 400 178
Grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych bez PGL	M	63 155	4 594	5 618	5 828	8 459	5 622	33 035	81 273
	W	311 127	24 060	53 242	3 514	37 128	19 991	173 191	418 527
	Razem	374 282	28 654	58 860	9 342	45 587	25 613	206 226	499 799
Grunty wchodzące w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa	M	72 769	11 183	21 561	5 504	17 447	7 075	10 000	44 213
	W	405 208	79 805	168 972	6 163	60 968	24 440	64 859	272 752
	Razem	477 977	90 988	190 533	11 667	78 415	31 515	74 859	316 965
Grunty Skarbu Państwa przekazane do zagospodarowania Agencji Mienia Wojskowego	M	2 213	526	167	530	70	919	0	2 223
	W	11 882	512	8 419	380	71	2 447	53	11 884
	Razem	14 095	1 038	8 586	910	141	3 366	53	14 107
Grunty Skarbu Państwa przekazane do zagospodarowania Wojskowej Agencji Mieszkaniowej	M	800	109	22	395	93	179	2	1 028
	W	184	41	9	64	9	61	0	683
	Razem	984	150	31	459	102	240	2	1 711
Pozostałe grunty SP	M	52 721	2 378	4 697	1 080	11 774	1 793	30 998	69 009
	W	281 565	23 812	10 522	727	39 430	9 759	197 314	388 319
	Razem	334 286	26 191	15 219	1 807	51 204	11 552	228 313	457 328
Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	M	132 902	11 919	13 712	69 833	27 370	6 427	3 643	137 576
	W	332 359	77 175	120 748	26 995	54 558	29 455	23 429	369 082
	Razem	465 262	89 093	134 459	96 828	81 928	35 882	27 072	506 658

Grunty Skarbu Państwa	M	711 092	88 745	362 844	84 359	65 821	27 155	82 169	730 111
	W	9 397 678	1 409 269	6 983 231	44 445	198 627	257 305	504 801	9 775 712
	Razem	10 108 770	1 498 014	7 346 075	128 804	264 447	284 459	586 971	10 505 823
Skarb Państwa w % ogółu gruntów w kraju		32,69	7,87	77,76	17,07	28,72	48,33	90,55	
Grunty S. P. na 01.01.2016	Miasto	730 111	89 995	370 573	84 695	70 177	31 755	82 913	
	Wieś	9 775 712	1 450 072	7 254 834	36 553	222 994	283 850	527 408	
	Ogółem	10 505 823	1 540 067	7 625 407	121 248	293 173	315 605	610 321	

Źródło: Główny Geodeta Kraju – Krajowe Zestawienie Zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków – w zakresie gruntów; obliczenia PGRP.

4.5. Zmiany w stanie gruntów Skarbu Państwa w roku 2016

Powierzchnia gruntów Skarbu Państwa stale maleje. Decydujący wpływ na ten proces niezmiennie ma zbywanie gruntów rolnych przez Agencję Nieruchomości Rolnych.

Tab. 4.2. Grunty Skarbu Państwa, zmiany w strukturze użytków w roku 2016

Rodzaj jednostki terytorialnej	Zmiany ogółem	Użytki rolne	Użytki leśne i grunty zadrzewione	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny komunikacyjne	Użytki ekologiczne, tereny różne, nieużytki	Wody
M	-19 019	-1 250	-7 729	-336	-4 356	-4 600	-744
W	-378 034	-40 803	-271 603	7 892	-24 367	-26 545	-22 607
Razem 2016	-397 053	-42 053	-279 332	7 556	-28 726	-31 146	-23 350
Razem 2015	-95 326	-94 365	30 173	1 722	-5 267	-31 896	4 307

Źródło: Jak w tab. 4.1; obliczenia PGRP.

Wzrasta obszar posiadany przez osoby fizyczne i prawne.

Tab. 4.3. Własność gruntów w Polsce, zmiany w roku 2016

Grupa rejestrowa	Powierzchnia w ha		
	31 XII 2016	31 XII 2015	Zmiana
Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa*	1 239 366	1 309 077	-69 711
Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego*	7 202 520	7 400 178	-197 658
Grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych bez PGL	374 282	499 799	-125 517
Zasób nieruchomości Skarbu Państwa	477 977	316 965	161 012
Grunty Agencji Mienia Wojskowego	14 095	14 107	-12
Grunty Wojskowej Agencji Mieszkaniowej	984	1 711	-727
Grunty pozostałe	334 286	457 328	-123 042
Grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	465 262	506 658	-41 396
Grunty Skarbu Państwa	10 108 770	10 505 823	-397 053
Grunty państwowych osób prawnych	71 639	58 653	12 986
Grunty samorządów terytorialnych	1 294 751	1 267 188	27 563
Grunty osób fizycznych	17 822 917	18 144 096	-321 179
Grunty spółdzielni	152 762	168 736	-15 974
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	137 658	138 822	-1 164
Grunty wspólnot gruntowych	106 272	114 523	-8 251
Grunty spółek i innych osób prawnych	1 225 583	847 155	378 428

Tylko grunty zaliczone do grup rejestrowych (powierzchnia ewidencyjna), bez uwzględnienia powierzchni wyrównawczej. Źródło: Jak w tab. 4.1; obliczenia PGRP.

4.6. Grunty Skarbu Państwa w miastach

W granicach administracyjnych polskich miast wyraźnie ponad 60% stanowią grunty rolne i lasy. Dotyczy to tak samo miast dużych (wojewódzkich) jak i mniejszych. Sprawia to, że połową państwowych gruntów „miejskich” zarządzają lub gospodarują terenowe jednostki organizacyjne PGL Lasy Państwowe lub Agencji Nieruchomości Rolnych. Udział Skarbu Państwa we własności gruntów na terenie miast w stosunku do poprzedniego roku, zmalał.

Tab. 4.4. Własność gruntów w miastach

Właściciel	Użytki rolne	Lasy	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny komunikacyjne	Grunty pod wodami	Inne grunty	Razem grunty w miastach	Udział w ogólnej pow. miast
	w ha							
Skarb Państwa 2016	88 745	362 844	84 359	65 821	82 169	27 155	711 092	32,8%
Skarb Państwa 2015	89 995	370 573	84 695	70 177	82 913	31 755	730 111	33,5%

Źródło: Jak w tab. 4.1; obliczenia.

Tab. 4.5. Budynki Skarbu Państwa

Nazwy podgrup rejestrowych	Nieruchomość		Rodzaje budynków										
	gruntowa zabudowana	budynkowa	budynki mieszkalne	budynki przemysłowe	budynki transportu łączności	budynki handlowo-usługowe	zbiorniki, silosy, budynki magazynowe	budynki biurowe	budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	budynki oświaty nauki i kultury oraz budynki sportowe	budynki produkcyjno-usługowe i gospodarcze dla rolnictwa	inne budynki niemieszkalne	
Agencja Nieruchomości Rolnych	29 549	224	4 029	405	1 259	225	453	222	5	52	16 644	6 479	
Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe	31 626	434	5 574	275	1 479	339	497	628	19	73	7 116	16 060	
Państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej z wyłączeniem Państwowego Gospodarstwa Leśnego	19 898	723	1 503	487	2 543	425	982	3 247	346	903	1 001	9 184	
Organy administracji gospodarujące zasobem nieruchomości Skarbu Państwa	36 275	3 241	8 114	1 267	5 270	1 105	981	1 186	290	573	7 201	13 529	
Agencja Mienia Wojskowego	1 709	47	360	59	415	72	71	39	8	16	25	691	
Wojskowa Agencja Mieszkaniowa	1 696	231	784	22	600	119	22	16	2	6	12	344	
Pozostałe, nie wymienione powyżej	7 131	671	1 333	344	843	341	290	335	48	104	1 216	2 948	
Skarb Państwa	w miastach	49 387	3 678	6 044	1 964	9 708	1 879	2 287	4 904	673	1 349	2 540	21 717
	na wsi	78 497	1 893	15 653	895	2 701	747	1 009	769	45	378	30 675	27 518
	razem	127 884	5 571	21 697	2 859	12 409	2 626	3 296	5 673	718	1 727	33 215	49 235

Źródło: Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej. Krajowe zestawienie danych dotyczących budynków stan na 1 stycznia 2017 r.

Tab.4.5.1. Lokale Skarbu Państwa

Nazwy grup i podgrup rejestrowych	Rodzaj jednostki terytorialnej	liczba lokali	
		funkcja mieszkalna	funkcja niemieszkalna
Agencja Nieruchomości Rolnych	M	64	7
	W	340	23
	Razem	404	30
Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe	M	97	8
	W	49	8
	Razem	146	16
Państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, z wyłączeniem Państwowego Gospodarstwa Leśnego	M	511	303
	W	12	11
	Razem	523	314
Organy administracji gospodarujące zasobem nieruchomości Skarbu Państwa	M	1 576	501
	W	170	14
	Razem	1 746	515
Agencja Mienia Wojskowego	M	437	77
	W	112	1
	Razem	549	78
Wojskowa Agencja Mieszkaniowa	M	2 625	507
	W	464	71
	Razem	3 089	578
Pozostałe osoby, nie wymienione	M	7 599	258
	W	406	23
	Razem	8 005	281
Skarb Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	M	12 909	1 660
	W	1 553	151
	Razem	14 462	1 811

Źródło: Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej. Krajowe zestawienie danych dotyczących nieruchomości lokalowych stan na 1 stycznia 2017 r.

4.7. Nieruchomości Skarbu Państwa w gospodarowaniu starostów i prezydentów miast

Zasób nieruchomości Skarbu Państwa według Krajowego Wykazu Gruntów stanowiły działki o łącznej powierzchni 478 tys. ha, w tym prawie 73 tys. ha w miastach, ale tylko 5,5 tys. ha przypadają na miejskie grunty zabudowane i przeznaczone pod zabudowę.

Gospodarując zasobem nieruchomości Skarbu Państwa starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu w szczególności:

- 1) ewidencjonują nieruchomości;
- 2) zapewniają wycenę tych nieruchomości;
- 3) sporządzają plany wykorzystania zasobu;
- 4) zabezpieczają nieruchomości przed uszkodzeniem lub zniszczeniem;
- 5) wykonują czynności związane z naliczaniem należności oraz prowadzą windykację;
- 6) współpracują z innymi organami, które na mocy odrębnych przepisów gospodarują nieruchomościami Skarbu Państwa i z właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego;
- 7) zbywają i nabywają, za zgodą wojewody, nieruchomości wchodzące w skład zasobu;
- 8) wydierżawiają, wynajmują i użyczają nieruchomości wchodzące w skład zasobu;
- 9) podejmują czynności w postępowaniu sądowym, w szczególności w sprawach dotyczących własności lub innych praw rzeczowych, zapłaty należności za korzystanie z nieruchomości, roszczeń

ze stosunku najmu, dzierżawy lub użyczenia, stwierdzenia nabycia spadku, stwierdzenia nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie;

10) składają wnioski o założenie księgi wieczystej dla nieruchomości Skarbu Państwa oraz o wpis w księdze wieczystej.

4.8. Nieruchomości w gospodarowaniu Ministra Skarbu Państwa

Do dnia 31 grudnia 2016 roku Minister właściwy do spraw Skarbu Państwa gospodarował nieruchomościami stanowiącymi własność Skarbu Państwa, na potrzeby statutowe Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Trybunału Konstytucyjnego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego i innych sądów administracyjnych, Najwyższej Izby Kontroli, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Krajowego Biura Wyborczego, Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz Państwowej Inspekcji Pracy, ministerstw, urzędów centralnych i urzędów wojewódzkich, Prokuratury Generalnej, a także Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, z wyłączeniem rejonów³⁴.

Tab. 4.6. Nieruchomości oddane w trwałą zarząd urząd państwowym

Lp.	Nazwa urzędu (instytucji)	Liczba nieruchomości		Pow. gruntu w trwałym zarządzie (m ²)	
		2016	2015	2016	2015
1.	Kancelaria Sejmu RP	6	6	72 788	72 788
2.	Kancelaria Senatu RP	2	2	1 793	1 793
3.	Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	14	14	1 633 606	1 633 606
4.	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	14	13	1 186 125	1 174 352
5.	Trybunał Konstytucyjny	1	1	5 729	5 729
6.	Rzecznik Praw Obywatelskich	2	2	4 418	4 418
7.	Sąd Najwyższy	2	2	4 379	4 379
8.	Naczelnny Sąd Administracyjny	2	2	1 849	1 849
9.	Wojewódzkie Sądy Administracyjne	31	30	47 915	47 717
10.	Najwyższa Izba Kontroli	11	11	109 215	109 215
11.	Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	1	1	5 840	5 840
12.	Krajowe Biuro Wyborcze	11	8	2 944	1 653
13.	Instytut Pamięci Narodowej	25	25	104 380	104 380
14.	Państwowa Inspekcja Pracy	20	21	39 629	40 693
15.	Ministerstwo Cyfryzacji	1	4	3 194	4 783
16.	Ministerstwo Edukacji Narodowej	7	5	21 384	21 336

³⁴ Art. 60 i 60a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2016 r. poz. 2147, z późn. zm.). Minister Skarbu Państwa w ramach gospodarowania nieruchomościami na potrzeby jednostek administracji rządowej: prowadzi ewidencję, planuje nabywanie albo przejmowanie nieruchomości od starosty oraz sprzedaży albo przekazywania do starosty nieruchomości zbędnych; zapewnia wycenę; dokonuje czynności faktycznych i prawnych związanych z utrzymaniem nieruchomości nieoddanych w trwałą zarząd; nieruchomości zbędne sprzedaje, wydzierżawia, wynajmuje, użycza albo przekazuje do starosty; nabywa nieruchomości na własność lub w użytkowanie wieczyste; podejmuje czynności w postępowaniach sądowych i administracyjnych; składa wnioski o założenie księgi wieczystej oraz o wpis w księdze wieczystej; ustanawia ograniczone prawa rzeczowe; ustanawia nieodpłatnie trwałą zarząd.

Urzędy państwowe posiadają nieruchomości oddane im w trwałą zarząd na podstawie także i innych przepisów przez innych dysponentów nieruchomości Skarbu Państwa .

17.	Ministerstwo Energii	1	2	1 873	12 814
18.	Ministerstwo Finansów	1	1	29 967	29 967
19.	Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa	2	2	8 833	8 833
20.	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	7	7	460 906	460 906
21.	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	1	1	3 666	3 666
22.	Ministerstwo Obrony Narodowej	11	11	99 110	99 110
23.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	1	1	15 001	15 001
24.	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	5	5	25 123	25 123
25.	Ministerstwo Sprawiedliwości	5	5	70 746	70 746
26.	Ministerstwo Rozwoju	3	3	29 047	29 047
27.	Ministerstwo Skarbu Państwa	1	1	6 784	6 784
28.	Ministerstwo Sportu i Turystyki	3	3	428 457	428 457
29.	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	17	17	3 129 309	3 141 059
30.	Ministerstwo Spraw Zagranicznych	16	16	350 962	350 962
31.	Ministerstwo Środowiska	1	1	8 998	8 998
32.	Ministerstwo Zdrowia	7	7	32 530	32 530
33.	Główny Urząd Geodezji i Kartografii	2	2	26 121	26 121
34.	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	3	3	2 704	2 704
35.	Główny Urząd Miar	4	4	9 936	9 936
36.	Główny Urząd Nadzoru Budowlanego	1	1	1 666	1 666
37.	Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych	4	4	6 146	6 146
38.	Główny Inspektorat Sanitarny	1	1	3 002	3 002
39.	Główny Urząd Statystyczny	4	4	42 004	42 004
40.	Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej	1	1	9 813	9 813
41.	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	328	327	355 732	354 438
42.	Urząd do Spraw Cudzoziemców	7	6	132 516	113 325
43.	Komenda Główna Policji	19	20	254 505	316 619
44.	Komenda Główna Straży Granicznej	5	5	106 848	106 848
45.	Agencja Wywiadu	11	10	963 270	962 847
46.	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	74	69	1 087 297	1 085 388
47.	Centralne Biuro Antykorupcyjne	13	13	43 259	44 259
48.	Służba Kontrwywiadu Wojskowego	6	5	143 874	142 331
49.	Wyższy Urząd Górniczy	1	1	4 442	4 442
50.	Rządowe Centrum Legislacji	1	1	1 298	1 298
51.	Służba Wywiadu Wojskowego	5	4	615 258	612 572
52.	Urząd Patentowy	1	1	5 506	5 506
53.	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	64	61	265 622	239 145
54.	Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa	3	3	14 940	14 940
55.	Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych	2	2	11 362	11 362
56.	Urząd Komunikacji Elektronicznej	5	3	10 680	2 098
Razem instytucje centralne		797	784	12 064 301	12 077 344
1.	Dolnośląski Urząd Wojewódzki	7	7	31 925	31 925
2.	Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki	10	10	21 043	21 043

3.	Lubelski Urząd Wojewódzki	11	11	61 450	61 157
4.	Lubuski Urząd Wojewódzki	9	9	21 946	21 946
5.	Łódzki Urząd Wojewódzki	10	10	21 929	21 929
6.	Małopolski Urząd Wojewódzki	20	24	146 486	155 157
7.	Mazowiecki Urząd Wojewódzki	14	9	42 160	29 370
8.	Opolski Urząd Wojewódzki	8	8	40 244	40 244
9.	Podkarpacki Urząd Wojewódzki	18	18	40 200	40 200
10.	Podlaski Urząd Wojewódzki	16	10	285 995	77 296
11.	Pomorski Urząd Wojewódzki	9	9	30 110	30 110
12.	Śląski Urząd Wojewódzki	8	8	38 592	38 592
13.	Świętokrzyski Urząd Wojewódzki	3	3	37 035	37 035
14.	Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki	27	26	467 091	466 997
15.	Wielkopolski Urząd Wojewódzki	15	15	31 536	31 536
16.	Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki	9	10	50 737	52 409
Razem urzędy wojewódzkie		194	187	1 368 479	1 156 946
Nieruchomości w gospodarowaniu Ministra Skarbu Państwa na podstawie art. 60 i 60a ustawy o gospodarce nieruchomościami		991	971	13 432 780	13 234 290

Pozycja „powierzchnia” odnosi się do sumy powierzchni działek gruntu (lub udziałów w działkach) przekazanych w trwały zarząd na potrzeby statutowe i gruntów pod innymi obiektami na podstawie art. 60 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2016 r. poz. 2147, z późn. zm.).

Źródło: Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa.

4.9. Grunty pod autostrady

Nabywanie nieruchomości pod autostrady odbywa się w różnych trybach. Dla autostrad, dla których wydano decyzję o ustaleniu lokalizacji przed dniem 16 grudnia 2006 r., nieruchomości nabywane są na rzecz Skarbu Państwa przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad w drodze umowy od właścicieli lub użytkowników wieczystych lub w drodze postępowania wywłaszczeniowego przeprowadzanego przez wojewodów, zaś nieruchomości stanowiące własność jednostek samorządu terytorialnego przeznaczone na pasy drogowe stały się własnością Skarbu Państwa z mocy prawa. Dla autostrad, dla których wydano decyzję o ustaleniu lokalizacji w okresie od dnia 16 grudnia 2006 r. do dnia 10 września 2008 r. lub decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej wydanej po dniu 10 września 2008 r., nieruchomości przeznaczone pod autostradę stają się własnością Skarbu Państwa z mocy prawa z dniem, w którym ww. decyzje stają się ostateczne.

Tab. 4.7. Grunty pod autostrady według sposobu nabycia

L.p.	Sposób nabycia	Ilość w ha			Wartość na 31 XII 2016 w mln zł
		31 XII 2014	31 XII 2015	31 XII 2016	
1	Grunty przekazane przez kierowników urzędów rejonowych, starostów lub wojewodów	4 899	4 899	4 900	332,6
2	Grunty przekazane przez Agencję Nieruchomości Rolnych	1 701	1 701	1 711	202,5
3	Grunty przekazane przez Lasy Państwowe	2 708	2 708	2 708	306,6
4	Grunty nabyte poprzez zakupy lub wywłaszczenia	13 207	13 248	13 250	240,4
Ogółem		22 515	22 556	22 569	4 547,1

Wartości podane w tabeli stanowią sumę wartości podawanych w latach poprzednich (bez waloryzacji) oraz wartości gruntów przekazanych i nabytych w roku 2016.

Źródło: GDDKiA.

Tab. 4.8. Grunty pod autostrady

Pas autostrady		Odcinek	Powierzchnia gruntów potrzebnych pod budowę odcinka w ha	Grunty nabyte do 31 XII 2016	
Oznaczenie	Zapotrzebowanie ogółem w ha			powierzchnia w ha	wartość w mln zł*
A1	7 127	Gdańsk - Gorzyczki –granica państwa (Ostrawa)	7 127	7 127	1 514,7
A2	7 800	granica państwa – Świecko - Stryków – Warszawa; obwodnica Mińska Mazowieckiego	5 914	5 453	763,9
A4	8 865	granica państwa - Zgorzelec – Krzyżowa – Przeworsk - Korczowa	8 865	8 631	1 616,1
A6	164	granica państwa – Kołbaskowo – Szczecin	164	163	58,9
A8	504	autostradowa obwodnica Wrocławia (A4-Psie Pole)	504	504	295,2
A18	692	granica państwa - Olszyna-Krzyżowa	692	691	295,3
Ogółem	25 152		23 266	22 569	4 547,1

* Zob. uwaga do tabeli 4.7. Źródło: GDDKiA.

Pozyskiwanie gruntów pod autostrady skupia się na odcinkach, na których budowa została rozpoczęta lub będzie rozpoczęta w najbliższych latach. W przypadku budowy i eksploatacji autostrad w systemie koncesyjnym, nieruchomości przeznaczone pod autostradę udostępniane są spółkom, które uzyskują koncesje na ich budowę i eksploatację. Warunki udostępnienia nieruchomości określane są w umowach koncesyjnych.

4.10. Szacunkowa wartość gruntów Skarbu Państwa

Tab. 4.9. Szacunkowa wartość gruntów Skarbu Państwa

Typ użytku	Powierzchnia wg danych Głównego Geodety Kraju w ha	Wartość w mln zł
Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa*	1 239 366	39 976
grunty rolne ZWRSP*	1 106 872	35 702
grunty leśne ZWRSP**	41 736	1 703
inne grunty ZWRSP	90 758	b.d.
Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego**	7 202 520	281 940
leśne	6 896 650	281 432
inne	305 870	508
Grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych bez PGL*** bez gruntów placówek mających siedzibę za granicą	374 282	57 110
Zasób nieruchomości Skarbu Państwa	477 977	10 710
- w tym: grunty rolne*	90 988	2 935
grunty leśne**	190 533	7 775
inne	196 456	b.d.

Grunty Agencji Mienia Wojskowego***	14 095	1 079
Grunty Wojskowej Agencji Mieszkaniowej ****	984	
Grunty pozostałe	334 286	1 466
- w tym: grunty rolne*	26 191	845
grunty leśne**	15 219	621
inne	292 876	b.d.
Grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	465 262	8 361
- w tym: grunty rolne*	89 093	2 874
grunty leśne**	134 459	5 487
Ogółem	10 108 770	400 642

Powierzchnia wg danych Głównego Geodety Kraju (jak w Tab. 4.1.)

** Wartość na podstawie cen sprzedaży przez ANR gruntów rolnych w roku 2016 (32 255 zł za 1 ha).*

*** Wartość na podstawie wycień PGL-LP.*

****Wartość na podstawie bilansów jednostek.*

***** Główny Geodeta Kraju wydziela w swojej ewidencji grunty Wojskowej Agencji Mieszkaniowej. Wartość łączna na podstawie bilansu AMW*

Wartość gruntów placówek zagranicznych Ministerstwa Spraw Zagranicznych wynosiła 524 mln zł, a placówek Ministerstwa Rozwoju 46,1 mln zł.

5. OBIEKTY INFRASTRUKTURY

W *Sprawozdaniu* przedstawiono trzy grupy budowli, urządzeń i obiektów infrastruktury stanowiących własność Skarbu Państwa:

- drogi,
- melioracje i obiekty ochrony przed powodzią,
- infrastruktura zapewniająca dostęp do portów.

Inne elementy składające się na infrastrukturę kraju (rurociągi, sieci energetyczne i telekomunikacyjne, linie kolejowe, lotniska, porty) są z reguły własnością podmiotów gospodarczych i wykazuje się je wartościowo w ewidencji księgowej podmiotu.

5.1. Drogi

5.1.1. Źródła praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień

Drogi, ze względu na rodzaj pełnionych funkcji w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie:

- krajowe,
- wojewódzkie,
- powiatowe,
- gminne.

Drogi krajowe stanowią własność Skarbu Państwa, natomiast drogi wojewódzkie, drogi powiatowe i drogi gminne stanowią własność właściwego samorządu³⁵.

Wykaz autostrad i dróg ekspresowych ustalony jest w rozporządzeniu Rady Ministrów, natomiast wykaz dróg krajowych jest ustalany w rozporządzeniu Ministra właściwego do spraw transportu³⁶. Do dróg krajowych zalicza się drogi międzynarodowe, oraz połączenia między największymi ośrodkami gospodarczymi kraju i głównymi przejściami granicznymi.

Centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach dróg krajowych jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad, który zarządza drogami krajowymi. Drogi krajowe – z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych – w granicach miast na prawach powiatu zarządzane są przez prezydentów miast.

Zarządcą autostrady wybudowanej zgodnie z art. 19 ust. 3 ustawy o drogach publicznych, do czasu przekazania jej, w drodze porozumienia, spółce, z którą zawarto umowę o budowę i eksploatację albo wyłącznie eksploatację autostrady jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad. Spółka pełni funkcję zarządcy autostrady płatnej na warunkach określonych w umowie o budowę i eksploatację albo wyłącznie eksploatację autostrady.

Zarządcami pozostałych dróg publicznych są:

- dróg wojewódzkich - zarządy województw,
- dróg powiatowych - zarządy powiatów,
- dróg gminnych - wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast,

W miastach na prawach powiatu wszystkimi drogami publicznymi z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych zarządzają prezydenci miast.

³⁵ Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1440, z późn.zm.).

³⁶ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 26 czerwca 2015 r. w sprawie ustalenia przebiegu dróg krajowych (Dz. U. poz. 941 z późn.zm.) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 maja 2004 r. w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. poz. 1334, z późn. zm.).

5.1.2 Ewidencja sieci dróg krajowych

Obowiązki w zakresie gromadzenia danych dotyczących dróg publicznych regulują przepisy rozporządzenia Ministra właściwego do spraw transportu³⁷. Dane o sieci dróg publicznych dla celów statystycznych składane są przez zarządców dróg, koncesjonariuszy autostrad i spółek budujących lub eksploatujących autostrady. Organem odpowiedzialnym za sporządzanie informacji zbiorczej jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 5.1. Sieć dróg krajowych

Klasa dróg	Długość w km 2014	Długość w km 2015	Długość w km 2016
Autostrady* – A	1 556,341	1 559,177	1 636,936
Drogi ekspresowe – S	1 447,715	1 489,413	1 531,106
Drogi główne ruchu przyspieszonego – GP	11 013,673	11 137,818	11 132,070
Drogi główne – G	5 180,255	5 013,505	4 997,156
Drogi zbiorcze - Z	-	-	82,089
Drogi lokalne - L	-	-	8,114
Drogi dojazdowe -D	-	-	0,556
Długość dróg krajowych ogółem	19 197,984	19 199,913	19 388,027

*Uwzględniono również autostrady koncesyjne.

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 5.2. Obiekty mostowe na sieci dróg krajowych

Konstrukcja obiektów	ilość w 2015	ilość w 2016	Suma długości w m	Suma powierzchni w m ²
Mosty, wiadukty, estakady i kładki dla pieszych (trwałe)	8 419	8 652	532 715	15 166 361
- stalowe	1 285	1 278	131 638	2 653 182
- z betonu zbrojonego (żelbetowe)	3 559	3 577	124 401	7 455 849
- z betonu sprężonego (strunobetonowe, kablobetonowe)	3 513	3 646	270 836	4 989 086
- betonowe, kamienne, ceglane	61	150	5 913	67 978
Mosty, wiadukty, estakady i kładki dla pieszych (tymczasowe)	-	1	27	266
Przejścia podziemne	203	214	11 448	87 591
Tunele	105	122	7 570	110 616

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

5.1.3. Wartość sieci dróg krajowych

Tab. 5.3. Wartość dróg krajowych i obiektów mostowych

Opis	Wartość w mln zł
Drogi krajowe zarządzane przez GDDKiA (wartość netto)	123 166,7
Obiekty mostowe i przejścia podziemne na drogach krajowych zarządzanych przez GDDKiA (wartość netto)	27 996,5
Drogi krajowe w miastach na prawach powiatu (wartość odtworzeniowa)	17 684

³⁷ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 lutego 2005 r. w sprawie trybu sporządzania informacji oraz gromadzenia i udostępniania danych o sieci dróg publicznych, obiektach mostowych, tunelach oraz promach (Dz. U. poz. 583).

Obiekty mostowe, tunele i przejścia podziemne na drogach krajowych w miastach na prawach powiatu (wartość odtworzeniowa)	10 320
Ogółem	179 167,2
Drogi krajowe w budowie	27 386

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

5.2. Majątek Skarbu Państwa związany z gospodarką wodną i gospodarką morską

Dział administracji „gospodarka wodna” obejmuje m.in. sprawy utrzymania śródlądowych wód powierzchniowych stanowiących własność Skarbu Państwa wraz z infrastrukturą techniczną związaną z tymi wodami, obejmującą budowle oraz urządzenia wodne, budowę, modernizację, utrzymanie śródlądowych dróg wodnych oraz urządzeń zabezpieczających przed powodzią³⁸. Działem tym kieruje minister właściwy do spraw gospodarki wodnej w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw żeglugi śródlądowej, który co dwa lata składa Sejmowi informację o gospodarowaniu wodami.

Na podstawie art. 14 ust. 4 ustawy *Prawo wodne* gospodarowanie innym, niż wymienione w art. 14 ust. 1-2 tej ustawy, mieniem związanym z gospodarką wodną, stanowiącym własność Skarbu Państwa wykonują:

- właściwy miejscowo starosta, realizujący zadanie z zakresu administracji rządowej lub; minister właściwy do spraw gospodarki morskiej - w stosunku do wód morza terytorialnego oraz morskich wód wewnętrznych wraz z wodami Zatoki Gdańskiej;
- Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej - w stosunku do wód istotnych dla kształtowania zasobów wodnych oraz ochrony przeciwpowodziowej;
- dyrektor parku narodowego - w stosunku do wód znajdujących się w granicach parku, z wyłączeniem wód, które są sklasyfikowane w klasie wyższej niż klasa I, na podstawie ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. *o żegludze śródlądowej*³⁹;
- marszałek województwa, jako zadanie z zakresu administracji rządowej wykonywane przez samorząd województwa - w stosunku do wód istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, służącym polepszeniu zdolności produkcyjnej gleby i ułatwieniu jej uprawy, oraz w stosunku do wód niewymienionych wyżej.

Prawa te wykonują również jednostki, którym to mienie zostało powierzone.

Utrzymanie wód i urządzeń wodnych - utrzymanie dna i brzegów cieków naturalnych, sztucznych zbiorników wodnych zlokalizowanych na tych ciekach oraz dna jezior przepływowych, zarządzanie budowlami i urządzeniami hydrotechnicznymi i regulacyjnymi niezbędnymi do realizacji zadań statutowych jednostek określonych przepisami *Prawa wodnego* - należy do organów wymienionych powyżej. W stosunku do pozostałego mienia związanego z gospodarką wodną, które nie posiada wskazanego administratora, organem właściwym w gospodarowaniu tym mieniem jest starosta.

5.3. Melioracje wodne podstawowe i obiekty przeciwpowodziowe

Według ustawy *Prawo wodne* urządzeniami melioracji wodnych są urządzenia służące do regulacji stosunków wodnych i polepszenia zdolności produkcyjnej gleby.

Urządzenia melioracji wodnych podstawowych i drogi dojazdowe oraz urządzenia melioracji wodnych szczegółowych na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa są wykonywane (mogą być współfinansowane z publicznych środków wspólnotowych) i utrzymywane na koszt Państwa i stanowią własność Skarbu Państwa⁴⁰. Urządzenia melioracji wodnych szczegółowych mogą być wykonywane na koszt Skarbu Państwa, ale są utrzymywane na koszt ich właścicieli.

³⁸ Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. 2017 r. poz. 888, z późn. zm.).

³⁹ Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej (Dz. U. z 2013 r. poz. 1458, z późn. zm.).

⁴⁰ Art. 72 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1121, z późn. zm.).

5.3.1. Ewidencja

Ewidencję⁴¹ melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych prowadzą marszałkowie województw. Ewidencja obejmuje:

- 1) śródlądowe wody powierzchniowe lub ich części stanowiące własność publiczną, istotne dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa,
- 2) urządzenia melioracji wodnych,
- 3) zmeliorowane grunty.

Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych nie jest ujmowana w księgach jednostek. W zbiorczym sprawozdaniu statystycznym Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi podaje się powierzchnię gruntów zmeliorowanych i nawadnianych, długość rowów i cieków oraz wartość wykonanych prac. Dla melioracji podstawowych wykazuje się długość rzek, kanałów i wałów przeciwpowodziowych; ilość stacji pomp i ich wydajność, powierzchnię i pojemność zbiorników wodnych, oraz wartość wykonanych prac w rozbiciu na rzeki, kanały, wały przeciwpowodziowe i stacje pomp.

5.3.2 Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych

Tab. 5.4. Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych podstawowych

Stan ilościowy oraz utrzymanie wód istotnych dla rolnictwa oraz urządzeń melioracji wodnych podstawowych

Wyszczególnienie		J.m.	Ogółem wg ewidencji	W tym objętych utrzymaniem
Cieki naturalne ogółem		km	68 898	37 134
W tym - uregulowane			43 442	28 638
Kanały ogółem			6 399	4 832
Wały przeciwpowodziowe			8 451	7 990
Obszar chroniony wałami przeciwpowodziowymi		ha	1 091 231	1 062 206
Stacje pomp odwadniających		szt.	579	548
Zbiorniki wodne administrowane przez Wojewódzkie Zarządy Melioracji i Urządzeń Wodnych	liczba	szt.	248	196
	powierzchnia	ha	16 918	16 173
	pojemność użytkowa	tys. m ³	279 955	X

Urządzenia wymagające odbudowy lub modernizacji

Rodzaje powierzchni i urządzeń		J.m.	Urządzenia wymagające odbudowy lub modernizacji
Powierzchnia użytków rolnych, na których urządzenia wymagają odbudowy lub modernizacji		ha	1 452 898
Urządzenia melioracji podstawowych	na ciekach naturalnych	km	15 551
	kanały		1 534
	wały przeciwpowodziowe		3 657
	zbiorniki	szt.	22
	zbiorniki - pojemność	tys. m ³	25 233
stacje pomp	szt.	122	

Źródło: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

⁴¹ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie sposobu prowadzenia ewidencji wód, urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów (Dz. U. 2014 r. poz. 1403).

5.3.3. Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych

Podstawą dla ustalenia rozmiarów i wartości wykonanych prac dla urządzeń melioracji podstawowych, utrzymywanych przez Państwo, są dane z ewidencji poniesionych wydatków i zobowiązań z tytułu wykonanych prac.

Tab. 5.5. Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych

L.p.	Rodzaj urządzeń	Stan na 31 XII 2016		Stan na 31 XII 2015	
		stan ilościowy	wartość szacunkowa w mln zł	stan ilościowy	wartość szacunkowa w mln zł
1	Obwałowania	8 451 km	3 232	8 474 km	3 255
2	Cieki naturalne i kanały	75 297 km	9 351	6 402 km*	1 209*
3	Zbiorniki retencyjne	280 mln m ³	1 333	278 mln m ³	1 332
4	Stacje pomp	579 szt.	802	581 szt.	810
Ogółem		x	14 718	x	6 606

*dane za 2015 r. dotyczą tylko stanu ilościowego i wartości szacunkowej kanałów

Źródło: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Szacując wartość urządzeń przyjęto:

- dla obwałowań wymagających pilnej modernizacji (3 657 km) - 40% wartości wałów nowych, a dla pozostałych - 80% wartości wałów nowych (wartość 1 km wału nowego wynosi 610,1 tys. zł);
- dla cieków naturalnych i kanałów (dotyczy tylko 49 841 km uregulowanych) – 60% wartości początkowej robót przy cenie jednostkowej 312,7 tys. zł za 1 km;
- dla zbiorników retencyjnych - wartość retencionowanej wody = 4,76 zł/m³ pojemności zbiornika; dla stacji pomp – 70% sumy wartości początkowej obiektów, przy cenie jednostkowej 1 980 tys.zł/ szt.

5.4. Wodne budowle inżynierskie utrzymywane przez Urzędy Morskie

Własność akwenów portowych wraz z infrastrukturą zapewniającą dostęp do portów lub przystani morskich przysługuje Skarbowi Państwa i jest wyłączona z obrotu.

Budowa, modernizacja i utrzymanie infrastruktury są finansowane ze środków budżetu państwa⁴². Budowa i utrzymywanie obiektów infrastruktury zapewniającej dostęp do portów i przystani morskich należy do zadań organów administracji morskiej⁴³.

Do zadań administracji morskiej finansowanych ze środków budżetu państwa należy także budowa, utrzymanie i ochrona umocnień brzegowych, wydmy i zalesień ochronnych.

W przypadku braku podmiotu zarządzającego portem lub przystanią morską akweny portowe znajdujące się w granicach portu lub przystani oraz ogólnodostępne obiekty, urządzenia i instalacje stanowiące majątek Skarbu Państwa związane z funkcjonowaniem portu lub przystani morskiej są zarządzane i utrzymywane przez Urzędy Morskie.

⁴² Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich (Dz. U. z 2017 r. poz. 1933).

⁴³ Art. 42 ust.2 pkt 20 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. z 2016 r. poz. 2145, z późn. zm.).

5.4.1. Zarządzanie i ewidencja

Urzędy Morskie w Gdyni, Słupsku i Szczecinie zarządzają morskimi budowlami hydrotechnicznymi oraz innymi obiektami nie będącymi własnością zarządów portów morskich, samorządów lub innych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

Ewidencja obiektów prowadzona jest w formie zapisów w księgach majątkowych urzędów i podległych im jednostek, a ich wartość z uwzględnieniem umorzenia wykazywana jest w bilansach jako składnik wartości środków trwałych.

5.4.2. Wartość budowli

Zbiornicze wartości z jakimi poszczególne obiekty zostały wprowadzone do ksiąg inwentarzowych mogą znacznie odbiegać od kosztów zastąpienia liczonych na podstawie aktualnych przepisów i cen. Liczne obiekty – w tym największe morskie budowle wodne, jak rynny torów wodnych nie posiadają wartości inwentarzowej. Zostały one przejęte po 1945 r. i były potem rozbudowywane przy wykorzystaniu środków pozainwestycyjnych, przez co ich wartość w ogóle nie figuruje w księgach inwentarzowych.

Tab. 5.6. Wartość morskich budowli hydrotechnicznych

Organ zarządzający	Wartość 31 XII 2016 w tys. zł		Wartość 31 XII 2015 w tys. zł	
	brutto	netto	brutto	netto
Urząd Morski w Szczecinie	1 591 487,14	b.d.	1 430 198	b.d.
Urząd Morski w Gdyni	751 465	517 284	732 881	519 141
Urząd Morski w Słupsku	896 426	896 426	745 885	b.d.
Razem	3 239 378,14	421 244	2 908 964	519 141

Źródło: Urzędy Morskie.

6. MIENIE SKARBU PAŃSTWA WYDZIELONE W MAJĄTKI ODRĘBNE

Rozdział niniejszy obejmuje zagadnienia dotyczące majątku, który został oddany w zarząd **PGL – Lasy Państwowe** i powierzony agencjom powołanym do gospodarowania rzeczowymi składnikami majątku Skarbu Państwa, w szczególności nieruchomościami (**Agencja Nieruchomości Rolnych i Agencja Mienia Wojskowego**) i rezerwami strategicznymi (**Agencja Rezerw Materiałowych**).

6.1. Lasy państwowe

Lasami Skarbu Państwa zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe⁴⁴, państwowa jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej. Podstawowe zadanie PGL Lasy Państwowe polega na zachowaniu trwałości lasów oraz ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów. PGL Lasy Państwowe prowadzi gospodarkę leśną, gospodaruje gruntami i innymi nieruchomościami oraz ruchomościami związanymi z gospodarką leśną. Lasy Państwowe prowadzą działalność na zasadzie samodzielności finansowej i pokrywają koszty działalności z własnych przychodów.

6.1.1. Gospodarowanie nieruchomościami Lasów Państwowych

W stosunkach cywilnoprawnych Skarb Państwa, w zakresie swojego działania, reprezentują: Dyrektor Generalny, dyrektor regionalnej dyrekcji i nadleśniczy. Kierownik jednostki organizacyjnej Lasów Państwowych za zgodą Dyrektora Generalnego, może nabywać grunty i nieruchomości, tylko jeżeli jest to uzasadnione potrzebami gospodarki leśnej i nie narusza interesu Skarbu Państwa. Sprzedaż lasów, gruntów i innych nieruchomości Lasów Państwowych może następować tylko w przypadkach określonych w ustawie.

Lasy i grunty, na których nie jest możliwe prowadzenie racjonalnej gospodarki Lasy Państwowe mogą w drodze umowy przekazywać nieodpłatnie Agencji Nieruchomości Rolnych. W razie zmiany przeznaczenia gruntów leśnych lub rolnych znajdujących się w zarządzie Lasów Państwowych na cele nieleśne lub nierolnicze, w związku z potrzebami innej jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, przekazanie gruntów następuje nieodpłatnie, w drodze umowy o przeniesieniu zarządu.

Nieruchomości, stanowiące własność Skarbu Państwa a zarządzane przez Lasy Państwowe, przeznaczone na drogi krajowe stają się nieodpłatnie, z mocy prawa, przedmiotem trwałego zarządu Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Grunty nieprzydatne dla gospodarki leśnej, budynki i budowle wraz z niezbędnym gruntem mogą być przekazane w użytkowanie wieczyste osobie prawnej lub w użytkowanie innej jednostce organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej. Lasy, grunty i inne nieruchomości Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych mogą być zamieniane na lasy, grunty i inne nieruchomości w przypadkach uzasadnionych potrzebami i celami gospodarki leśnej.

Dyrektor Generalny Lasów Państwowych, na wniosek zainteresowanego ministra, wojewody, lub gminy, może przekazać w użytkowanie wskazanej przez wnioskodawcę jednostce organizacyjnej lasy, grunty oraz inne nieruchomości, bez zmiany ich dotychczasowego przeznaczenia. W przypadkach uzasadnionych potrzebami obronności państwa lasy mogą być przekazane w zarząd jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Obrony Narodowej.

⁴⁴ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach. (Dz. U. z 2017 r. poz. 788). Zgodnie z art. 4 ustawy zasada ta nie dotyczy lasów będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i będących w użytkowaniu wieczystym na mocy odrębnych przepisów.

Dyrektor Generalny może, w imieniu Skarbu Państwa, tworzyć jednoosobowe spółki Skarbu Państwa bądź przystępować do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółek akcyjnych, ale lasy nie mogą stanowić przedmiotu wkładu niepieniężnego.

Tab. 6.1. Nieruchomości PGL Lasy Państwowe

Lp.	Rodzaj nieruchomości	Powierzchnia w ha		Wartość w tys. zł *	
		2016	2015	2016	2015
1	Lasy	7 303 542	7 298 875	298 037 750	296 206 742
2	Użytki rolne	137 070	139 232	502 513	517 586
3	Nieuzytki	96 727	98 477		
4	Wody	8 897	8 974		
5	Tereny różne	12 368	13 590		
6	Grunty zabudowane i zurbanizowane	7 370	7 550		
7	Pozostałe grunty nieleśne	40 086	39 909		
Ogółem		7 606 060	7 606 607		

Źródło: Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych. Wyliczenie wartości nieruchomości wg metody ustalonej w zarządzeniu Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 20 maja 2010 r.

*Wartość obejmuje wyłącznie wartość bilansową i pozabilansową gruntów, bez wartości aktywów trwałych (budynki, budowle, pozostałe urządzenia)

6.1.2. Majątek państwowej jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe

Państwowa jednostka organizacyjna PGL Lasy Państwowe zarządza i gospodaruje składnikami majątku Skarbu Państwa związanymi z gospodarką leśną o wartości 7,3 mld. zł.

Tab. 6.2. Majątek PGL Lasy Państwowe

Rodzaj składnika	Wartość 31 XII 2016	Wartość 31 XII 2015
	w tys. zł	
Budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	6 032 725	5 884 988
Maszyny, urządzenia, pojazdy, inne rzeczowe środki trwałe	313 857	306 355
Środki trwałe w budowie	170 572	176 089
Inwestycje długoterminowe	115 542	97 408
- w tym: akcje i udziały	47 242	23 270
Zapasy	216 109	216 924
Należności krótkoterminowe	473 141	415 297
Środki pieniężne i krótkoterminowe aktywa finansowe	2 807 928	2 468 647
Aktywa ogółem bez gruntów	10 185 386	9 644 769
Fundusz własny	7 254 551	6 889 124
W tym: Kapitał zasobów Lasów Państwowych	5 790 998	5 366 966
- Kapitał zasobów LP z aktualizacji wyceny	376 803	382 795
- Fundusz Leśny	683 936	754 650

Źródło: Bilans PGL Lasy Państwowe.

6.2. Własność rolna Skarbu Państwa

Prawo własności i inne prawa rzeczowe na rzecz Skarbu Państwa w stosunku do nieruchomości rolnych, nieruchomości i innych składników mienia pozostałych po likwidacji państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej oraz ich zjednoczeń i zrzeszeń, a także wobec innych nieruchomości rolnych przejętych przez Skarb Państwa z innych tytułów wykonywała **Agencja Nieruchomości Rolnych**,

działająca na podstawie ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa⁴⁵.

Agencja przejęła mienie po PGR-ach i grunty Państwowego Funduszu Ziemi, nieruchomości pozostające w zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, a także od państwowych osób prawnych, pozostające w ich użytkowaniu wieczystym i z innych tytułów. Łącznie do końca grudnia 2016 r. Agencja przejęła prawie 4 741 tys. ha gruntów oraz inny majątek o wartości 8,6 mld zł, w tym 337, 2 tys. mieszkań oraz ponad 4 tys. obiektów rolno-przemysłowych i usługowych, 2 136 zespołów dworskich i pałacowo-parkowych.

Agencja realizując zadania wynikające z polityki państwa, m.in. restrukturyzowała i prywatyzowała mienie Skarbu Państwa użytkowane na cele rolnicze, administrowała zasobami majątkowymi, obracała nieruchomościami i innymi składnikami majątku Skarbu Państwa. Agencja wykonywała również zadania określone odrębnymi przepisami, a w szczególności ustawą z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego⁴⁶ oraz ustawą z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej⁴⁷.

Inne zadania, które realizowała Agencja dotyczą między innymi:

- tworzenia oraz poprawy struktury obszarowej gospodarstw rodzinnych,
- przeciwdziałania nadmiernej koncentracji nieruchomości rolnych,
- tworzenia warunków sprzyjających racjonalnemu wykorzystaniu potencjału produkcyjnego ZWR SP,

Agencja reprezentowała Skarb Państwa w jednoosobowych spółkach hodowli roślin uprawnych oraz hodowli zwierząt gospodarskich o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej.

6.2.1. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

Na koniec 2016 r. w Zasobie pozostawały nieruchomości o powierzchni **1 383 991 ha**⁴⁸.

Tab. 6.3. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa wg województw

Województwo	Powierzchnia w ha	
	2016	2015
Dolnośląskie	194 472	196 822
Kujawsko-Pomorskie	84 270	86 234
Lubelskie	37 590	38 531
Lubuskie	101 992	104 926
Łódzkie	18 807	19 131
Małopolskie	14 077	14 236

⁴⁵ Dz. U. z 2016 r. poz. 1491, z późn. zm.

⁴⁶ Dz. U. z 2012 r. poz. 803, z późn. zm.

⁴⁷ Ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2016 r. poz. 2042, z późn. zm.). Agencja zobowiązana jest do przeznaczenia na Fundusz Rekompensacyjny utworzony w celu wypłaty rekompensat z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej przychodów ze sprzedaży co najmniej 400 tys. ha z ich częściami składowymi, realizowanej w trybach przetargowych. W 2016 r. do Funduszu Rekompensacyjnego przekazano 416,2 mln zł.

⁴⁸ Wykazywana w tabeli 6.3. powierzchnia obejmuje pozostające jeszcze w ewidencji zasobu 42,2 tys. ha gruntów, które z mocy prawa przeszły w zarząd lub na własność innych podmiotów, lecz pozostają w ewidencji Zasobu do czasu ich protokólnego przekazania tym podmiotom; w tej powierzchni dominują grunty pokryte wodami, fizycznie nie przejęte jeszcze z Zasobu przez regionalne zarządy gospodarki wodnej i marszałków województw. Szczegółowe dane o gruntach ANR i gospodarowaniu nimi zawiera „Raport z działalności Agencji Nieruchomości Rolnych na Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa w 2016 r.”.

Mazowieckie	29 332	29 798
Opolskie	67 385	67 746
Podkarpackie	26 760	27 381
Podlaskie	31 987	32 238
Pomorskie	91 792	93 166
Śląskie	36 099	36 527
Świętokrzyskie	10 559	10 796
Warmińsko-Mazurskie	152 169	154 479
Wielkopolskie	206 810	210 881
Zachodniopomorskie	279 889	283 490
Ogółem	1 383 991	1 406 382

Źródło: Raporty z działalności Agencji Nieruchomości Rolnych.

6.2.2. Gospodarowanie Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa

Stan mienia Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, wobec którego prawa Skarbu Państwa wykonywała do dnia 31 grudnia 2016 roku Agencja Nieruchomości Rolnych ulega zmianie w wyniku:

- sprzedaży mienia;
- oddania na czas oznaczony do odpłatnego korzystania osobom prawnym lub fizycznym;
- wniesienia mienia lub jego części do spółki,
- wniesienia mienia do spółek Agencji lub spółek, w których Skarb Państwa lub instytut badawczy posiada większość udziałów lub akcji;
- przejmowania gruntów do zasobu (w 2016 r. przejęto 1 174 ha – na podstawie protokołów zdawczo-odbiorczych);
- nieodpłatnego przekazywania lasów i gruntów do zalesienia Lasom Państwowym;
- nieodpłatnego przekazywania nieruchomości na własność:
 - jednostkom samorządu terytorialnego - na realizację inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych oraz na inwestycje infrastrukturalne służące wykonywaniu zadań własnych;
 - uprawnionym osobom bezrobotnym - na cele związane z zalesianiem,
 - jednostkom państwowym i komunalnym prowadzącym działalność w zakresie energetyki, usług wodno-kanalizacyjnych, ciepłowniczych i telekomunikacyjnych,
 - kościołom i innym związkom wyznaniowym w Rzeczypospolitej Polskiej w sprawach wynikających z postępowania regulacyjnego.

Nieruchomości wchodzące w skład Zasobu przeznaczone na drogi krajowe stają się nieodpłatnie, z mocy prawa, przedmiotem trwałego zarządu ustanowionego na rzecz Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 6.4. Zagospodarowanie gruntów ANR, powierzchnia w ha

Stan na koniec	Przejęte do zasobu*	Sprzedane *	Przekazane nieodpłatnie**	Grunty w zasobie ***	w tym:		
					w dzierżawie	w zarządzie i użytkowaniu wieczystym	do rozdysponowania
2007	4 723 149	1 797 953	449 512	2 475 684	1 838 679	90 254	345 579
2015	4 739 396	2 685 721	647 293	1 406 382	1 023 939	72 510	249 736
2016	4 740 583	2 703 634	652 959	1 383 991	1 021 732	84 857	235 189

* Narastająco. Dane korygowane przez Agencję** Przekazanie uprawnionym podmiotom i na inne cele (aporty, pod autostrady, wymiany, na rzecz samorządów) – łącznie; *** w tym „grunty obce w Zasobie”, do których prawa przeszły na rzecz innych podmiotów – RZGW, uczelni, samorządów. W innym „nietrwałym” rozdysponowaniu pozostaje 15,1 tys. ha.

Źródło: Raporty z działalności Agencji Nieruchomości Rolnych.

W 2016 r. Agencja sprzedała nieruchomości rolne o powierzchni 17,7 tys. ha. W strukturze sprzedawanych gruntów rolnych dominują nieruchomości o małej powierzchni. W 2015 r. powierzchnia sprzedaży gruntów nie rolnych wyniosła 1 100 ha. Z tej powierzchni uprawnionym podmiotom sprzedano bez przetargu 14,7 tys. ha (głównie dzierżawcom – 11,7 tys. ha)- w ramach przysługującego prawa pierwszeństwa w nabyciu, a 2,96 tys. ha sprzedano w trybie przetargowym.

Nieruchomości pozostające do zagospodarowania, przeznaczane są co do zasady do sprzedaży. Jednak nie sprzedaje się nieruchomości Zasobu w przypadkach, gdy toczy się postępowanie w związku z zarzutem o sprzeczne z prawem i nieprawomocne przejęcie nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa.

Cudzoziemcom Agencja od początku działalności sprzedała 1 983,7 ha gruntów (w 2016 r. – 20 ha)⁴⁹. Podmioty polskie z udziałem kapitału zagranicznego nabyły ok. 65,4 tys. ha ziemi (w r. 2015 – 3,4 tys. ha). W dzierżawie cudzoziemców i podmiotów z udziałem zagranicznym znajduje się ok. 106,5 tys. ha gruntów Zasobu.

W innych niż sprzedaż formach trwałego rozdysponowania RZGW i Marszałkom Województw przekazano nieodpłatnie 229,6 tys. ha gruntów pod wodami płynącymi (w 2016 r. – 3,2 tys. ha). Lasom Państwowym przekazano 154 tys. ha (w 2016 r. – 128 ha), kościelnym osobom prawnym 89,5 tys. ha (w 2016 r. – 636 ha), jednostkom samorządu terytorialnego 57,6 tys. ha, innym jednostkom i podmiotom (m.in. parkom narodowym, byłym właścicielom) 61,7 tys. ha. Do spółek wniesiono 24,3 tys. ha.

Najczęstszą formą zagospodarowania nieruchomości Zasobu WRSP nadal jest dzierżawa (z jednoczesnym wykupem ruchomych środków trwałych i majątku obrotowego). W roku 2016 wydzierżawiono 60,2 tys. ha na podstawie ponad 6 tys. umów.

Obecnie do dzierżawy kierowane są jedynie nieruchomości, które ze względu na występujące uwarunkowania i ograniczenia formalno-prawne, gospodarcze i organizacyjne, nie mogą być sprzedane. Jednocześnie także przedłużanie dotychczasowych umów, stosowane jest w ograniczonym zakresie tak, aby nie stanowić bariery dla działań prywatyzacyjnych. Co do zasady umowy dzierżawy zawierane są na okres nie dłuższy niż 6 lat, chyba że istniały przesłanki przemawiające za dłuższym okresem dzierżawy (np. nieruchomość wymaga poniesienia znacznych nakładów finansowych, dzierżawca uczestniczy w programach finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich). Ewentualne wydłużenie tych okresów może mieć miejsce w wyjątkowo uzasadnionych przypadkach. Przeciętny czynsz oferowany przez dzierżawców za grunty rolne w 2016 r. ukształtował się na poziomie 12,6 decytony pszenicy za 1 ha. Dla wszystkich trwających umów dzierżawy na koniec 2016 r. przeciętny czynsz za grunty rolne stanowił równowartość 4,5 decytony pszenicy za 1 ha.

6.2.3. Inne mienie Zasobu

Poza gruntami Zasób stanowiły obiekty przemysłu rolnego, usługowe, obiekty zabytkowe i mieszkania. Większość z nich pozostawała w dzierżawie lub administrowały nimi jednostki gospodarcze Zasobu. Trwały procesy sprzedaży tych obiektów.

Na koniec 2016 r. na mocy ustawy Agencja wykonywała prawa z akcji lub udziałów 41 spółek o szczególnym znaczeniu w pracach na rzecz postępu biologicznego w rolnictwie i dla gospodarki narodowej⁵⁰ prowadzących działalność w zakresie hodowli roślin uprawnych, hodowli zwierząt gospodarskich, stadnin koni i stad ogierów Spółki te miały status spółek strategicznych nieprzewidzianych aktualnie do prywatyzacji.

6.2.4. Wartość Zasobu

Na koniec grudnia 2016 r. w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa znajdowały się nieruchomości o ogólnej powierzchni 1 383 991 ha.

W transakcjach zawieranych przez Agencję w 2016 r. przeciętna cena sprzedaży gruntów rolnych wyniosła 32 255 zł za 1 ha (w r. 2015 – 29 546 zł). Obliczona na tej podstawie **szacunkowa wartość rynkowa gruntów rolnych Zasobu WRSP wyniosłaby 44,6 mld zł.**

⁴⁹ Źródło: Raport z działalności Agencji Nieruchomości Rolnych w 2016 r.

⁵⁰ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 października 2016 r. w sprawie wykazu jednoosobowych spółek hodowli roślin uprawnych lub hodowli zwierząt gospodarskich o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej (Dz. U. 2016 r. poz.1746).

Tab. 6.5. Powierzchnia i wartość gruntów ZWRSP

Stan na koniec roku	Wartość ewidencyjna w tys. zł	Powierzchnia gruntów w ha			Przeciętna cena sprzedaży gruntów rolnych w zł za 1 ha	Szacunkowa wartość rynkowa gruntów rolnych w mld zł
		ogółem	w tym			
			rolne	inne		
2007	8 687 037	2 475 684	2 009 359	466 325	9 773	19,6
2015	4 686 236	1 309 077*	1 159 222*	149 855*	29 546	34,2
2016	4 539 589	1 239 366	1 106 872	132 494	32 255	35,7

*Powierzchnia gruntów rolnych i „innych” z Krajowych Wykazów Gruntów („grunty inne” nie obejmują wód, a także gruntów oddanych przez Agencję w użytkowanie wieczyste).

Źródło: Sprawozdanie finansowe i Raport z działalności ANR.

Poza gruntami na Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa składają się **inne składniki o wartości netto 7 340 491 tys. zł⁵¹**. W ZWR SP m. in. pozostaje 7 tys. mieszkań, 767 obiektów rolno-przemysłowych, 478 zespołów dworskich i pałacowo-parkowych.

Tab. 6.6. Wartość Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

L.p.	Pozycja bilansu	Wartość w tys. zł	
		31 XII 2016	31 XII 2015
1	Rzeczowe aktywa trwałe	5 056 648	5 298 925
	w tym: <i>grunty</i> ⁵²	4 539 589	4 686 236
	<i>budynki i budowle</i>	504 841	572 799
	<i>urządzenia techniczne i maszyny</i>	5 852	6 131
2	Akcje i udziały	730 769	636 715
3	Majątek obrotowy	7 314 017	8 039 774
4	Wartość funduszu własnego Zasobu WRSP	11 880 080	12 709 451

Źródło: Sprawozdania finansowe ANR.

6.3. Mienie powierzone Agencji Mienia Wojskowego

Z dniem 1 października 2015 r. zgodnie z ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o Agencji Mienia Wojskowego⁵³ nastąpiło połączenie Wojskowej Agencji Mieszkaniowej i Agencji Mienia Wojskowego. W wyniku połączenia poprzez przejęcie Agencji Mienia Wojskowego przez Wojskową Agencję Mieszkaniową ta ostatnia przyjęła nazwę Agencja Mienia Wojskowego.

Na podstawie Ustawy o Agencji Mienia Wojskowego, Skarb Państwa powierzył Agencji wykonywanie w jego imieniu i na jego rzecz praw własności i innych praw rzeczowych w stosunku do nieruchomości stanowiących jego własność, wykorzystywanych do zakwaterowania żołnierzy zawodowych, zajętych pod budowlę i urządzenia związane z tymi nieruchomościami, uznanych za zbędne na cele obronności i bezpieczeństwa państwa.

Agencja realizowała zadania własne oraz zlecone. Do najważniejszych **zadań własnych** należały: gospodarowanie mieniem Skarbu Państwa powierzonym i użyczonym Agencji, obrót mieniem, w tym

⁵¹ Obliczono jako wartość funduszy własnych, którą pomniejszono o wartość gruntów wykazywaną w bilansie.

⁵² Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 kwietnia 2012 r. w sprawie szczegółowego trybu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i ich części składowych, warunków obniżenia ceny sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz stawek szacunkowych gruntów (Dz. U. poz. 540). Wartość gruntów Zasobu do celów ewidencyjnych oblicza się stosując metodę stawek szacunkowych – uwzględniając cenę żyta, rodzaj i klasę gruntu oraz okręg podatkowy w którym położona jest nieruchomość.

⁵³ Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o Agencji Mienia Wojskowego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1456).

sprzedaż lokali mieszkalnych, innych nieruchomości oraz infrastruktury, przejmowanie i nabywanie mienia, budowanie domów mieszkalnych, współpraca z przedsiębiorcami wykonującymi zadania w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa państwa w zakresie realizacji obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, o którym mowa w ustawie z dnia 29 listopada 2000 r. *o obrocie z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa*⁵⁴.

Zadania zlecone to zadania powierzone przez Ministra Obrony Narodowej w zakresie gospodarki mieszkaniowej i internatowej oraz inwestycji i remontów zasobów mieszkaniowych i internatowych, w szczególności dotyczące: tworzenia warunków sprzyjających racjonalnemu wykorzystaniu zasobów mieszkaniowych i internatowych, planowania i realizowania inwestycji, w tym budowy, zakupów i ulepszeń oraz remontów budynków, lokali mieszkalnych i internatów oraz związanej z nimi infrastruktury, wypłacania osobom uprawnionym świadczeń pieniężnych, na które Agencja otrzymywała dotację budżetową, wydawania żołnierzom zawodowym decyzji o przydziale lokali mieszkalnych będących w dyspozycji Agencji.

Majątek AMW to suma majątków połączonych Agencji, na który składały się w szczególności mienie w postaci nieruchomości jak i mienie ruchome.

Tab. 6.7. Wybrane składniki mienia powierzonego AMW

L.p.	Rodzaj składnika	Wartość 31 XII 2016	Wartość 31 XII 2015
		w tys. zł	
1	Grunty	1 079 127	1 103 032
2	Budynki, lokale i budowle	2 616 630	2 678 689
3	Towary	33 473	16 396
4	Udziały w spółdzielniach mieszkaniowych	4	4
	Udziały w TBS ach i innych sp. z o.o.	1 251 662	1 185 839
5	Środki pieniężne	281 501	182 803

Źródło: *Sprawozdanie finansowe i sprawozdanie z działalności AMW za lata 2015 – 2016.*

Wartość księgową netto mienia Skarbu Państwa powierzonego AMW wynosi **5 218 209 tys. zł.**

Odpis w wysokości 100% wartości nadwyżki przychodów nad kosztami uzyskanej przez Agencję z gospodarowania koncesjowanymi i niekoncesjowanymi ruchomymi składnikami majątku, przekazanymi przez jednostki organizacyjne podległe Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowane, pomniejszonej o podatek dochodowy od osób prawnych, przeznaczona się na Fundusz Modernizacji Sił Zbrojnych.

Odpis w wysokości 93% wartości nadwyżki przychodów nad kosztami uzyskanej przez Agencję z gospodarowania mieniem Skarbu Państwa przekazanym przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, pomniejszonej o podatek dochodowy od osób prawnych, przeznaczona się na Fundusz Modernizacji Bezpieczeństwa Publicznego⁵⁵.

⁵⁴ Dz.U. 2017 r. poz. 1050.

⁵⁵ W roku 2016 nie dokonano wpłat na Fundusz Modernizacji Sił Zbrojnych i Fundusz Modernizacji Bezpieczeństwa Publicznego. W związku z weryfikacją przez biegłego rewidenta wyniku finansowego za 2015 r. „byłej AMW” stwierdzono nadpłatę z tytułu odpisów na przedmiotowe fundusze celowe.

AMW może tworzyć, łączyć, przystępować i przejmować, na podstawie przepisów odrębnych, spółki prawa handlowego i towarzystwa budownictwa społecznego, wносить mienie, w tym także jako wkład niepieniężny do tych spółek i towarzystw budownictwa społecznego, które realizują zadania na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa. Prawa i obowiązki wspólnika lub akcjonariusza w takich podmiotach wykonuje, w imieniu Skarbu Państwa, Agencja⁵⁶.

Na koniec 2016 r. w dyspozycji AMW znajdowało się ogółem 26 956 lokali mieszkalnych i 62 budynki internatowe oraz ponad 2 500 nieruchomości gruntowych, stanowiących w 100% własność Skarbu Państwa, o powierzchni ponad 5 200 ha.

6.4. Rezerwy strategiczne

Rezerwy strategiczne tworzy się na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa i obronności państwa, bezpieczeństwa, porządku i zdrowia publicznego oraz wystąpienia klęski żywiołowej lub sytuacji kryzysowej, w celu wsparcia realizacji zadań w zakresie bezpieczeństwa i obrony państwa, odtworzenia infrastruktury krytycznej, złagodzenia zakłóceń w ciągłości dostaw służących funkcjonowaniu gospodarki i zaspokojeniu podstawowych potrzeb obywateli, ratowania ich życia i zdrowia, a także wypełnienia zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej Polskiej.

Rezerwy strategiczne mogą stanowić: surowce, materiały, urządzenia, maszyny, konstrukcje składanych wiaduktów, mostów drogowych i kolejowych, elementy infrastruktury krytycznej, produkty naftowe, produkty rolne i rolno-spożywcze, środki spożywcze i ich składniki, wyroby medyczne, produkty lecznicze, produkty lecznicze weterynaryjne oraz substancje czynne w rozumieniu ustawy Prawo farmaceutyczne, a także produkty biobójcze⁵⁷.

Rezerwy strategiczne stanowią wyodrębniony majątek Skarbu Państwa⁵⁸. Tworzy je minister właściwy do spraw energii, a jego decyzję wykonuje Agencja Rezerw Materiałowych, która kupuje i przechowuje określone ilości asortymentu rezerw.

Do zakresu działania Agencji należy także prowadzenie inwestycji związanych z budową lub modernizacją infrastruktury technicznej utrzymywania rezerw strategicznych oraz opracowywanie projektu informacji o asortymencie rezerw strategicznych, ich ilości i wartości oraz ich finansowaniu, wykorzystaniu i rozmieszczeniu.

Na zapasy agencyjne ropy naftowej i produktów naftowych składają się: ropa naftowa oraz określone paliwa ciekłe. Tworzy je minister właściwy ds. energii na wypadek wystąpienia zakłóceń w dostawach na rynek krajowy ropy naftowej lub paliw oraz konieczności wypełniania zobowiązań międzynarodowych. Stan zapasów agencyjnych ma zapewnić 90 – cio dniowe zapasy interwencyjne, z uwzględnieniem zapasów obowiązkowych⁵⁹.

⁵⁶ Akcje i udziały w spółkach, nabyte lub objęte przez Agencję za mienie Skarbu Państwa, podlegały przekazaniu ministrowi właściwemu do spraw Skarbu Państwa, ale prawa i obowiązki wspólnika lub akcjonariusza, wykonuje, w imieniu Skarbu Państwa, Agencja.

⁵⁷ Ustawa z dnia 29 października 2010 r. o rezerwach strategicznych (Dz.U. z 2017 r. poz.1846, z późn. zm.).

⁵⁸ W przypadkach uzasadnionych rachunkiem ekonomicznym lub szczególnymi względami technologicznymi lub organizacyjnymi dopuszcza się utrzymywanie rezerw strategicznych w postaci asortymentu powierzonego organom administracji publicznej albo stanowiącego własność przedsiębiorców lub podmiotów niebędących przedsiębiorcami, w magazynach będących w ich dyspozycji.

⁵⁹ Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1210, z późn. zm).

Rezerwy strategiczne i zapasy agencyjne minister właściwy do spraw energii uwalnia w przypadkach i w trybie, o których mowa odpowiednio w ustawie *o rezerwach strategicznych*⁶⁰ i *ustawie o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym*.

Z uwagi na brak możliwości wyasygnowania wystarczającej ilości środków z budżetu państwa, Rada Ministrów nie przyjęła Rządowego Programu Rezerw Strategicznych na lata 2013 – 2017.

Wartość rezerw strategicznych oraz zapasów agencyjnych ropy naftowej i produktów naftowych wynosiła 31 grudnia 2016 r. **3 669 mln zł** (w cenach ewidencyjnych⁶¹) wobec **2 793 mln zł** na koniec roku 2015.

⁶⁰ Ustawa z dnia 29 października 2010 r. o rezerwach strategicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1846, z późn. zm.).

⁶¹ Dane przekazane przez Ministerstwo Energii.

7. SEKTOR FINANSÓW PUBLICZNYCH

Znaczne zasoby majątku Skarbu Państwa (oraz publiczne środki finansowe) wykorzystywane są do realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań władzy publicznej – organów administracji rządowej, kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądów i trybunałów. Zadania te wykonywane są przez państwowe jednostki budżetowe - tworzone do obsługi organów, a również przez podległe i podporządkowane im i nadzorowane instytucje i służby o różnej formie prawnej świadczące usługi publiczne – których działalność zasilana jest ze środków publicznych.

Sektor finansów publicznych tworzą⁶²:

- 1) organy władzy publicznej, w tym organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały;
- 2) jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki;
- 3) jednostki budżetowe;
- 4) samorządowe zakłady budżetowe;
- 5) agencje wykonawcze;
- 6) instytucje gospodarki budżetowej;
- 7) państwowe fundusze celowe;
- 8) Zakład Ubezpieczeń Społecznych i zarządzane przez niego fundusze oraz Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i fundusze zarządzane przez Prezesa KRUS;
- 9) Narodowy Fundusz Zdrowia;
- 10) samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej;
- 11) uczelnie publiczne;
- 12) Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne;
- 13) państwowe i samorządowe instytucje kultury;
- 14) inne państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek prawa handlowego.

7.1. Państwowe jednostki budżetowe

Państwowe jednostki budżetowe pełnią rolę jednostek organizacyjnych Skarbu Państwa, jako że pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a pobrane dochody odprowadzają na rachunek dochodów budżetu państwa. Ich inwestycje są finansowane z budżetu państwa.

W odniesieniu do mienia urzędów i w zakresie ich zadań, określonych w odrębnych przepisach Skarb Państwa reprezentują kierownicy urzędów. Kierownicy jednostek podległych lub podporządkowanych organom państwowym mogą reprezentować Skarb Państwa korzystając z udzielonych im pełnomocnictw. Gospodarują oni przydzielonym jednostkom mieniem Skarbu Państwa na zasadach racjonalnej i oszczędnej gospodarki oraz zapewniają ochronę tego mienia.

Jednostki budżetowe mogą zbywać składniki majątku ruchomego⁶³. Natomiast nieruchomości, które mają w trwałym zarządzie, mogą dysponować tylko w ograniczonym zakresie, za zgodą organu nadzorującego.

⁶² Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870, z późn. zm.)

⁶³ Jednostka sprzedaje powierzone jej składniki majątku ruchomego w trybie przetargu, aukcji albo publicznego zaproszenia do rokowań. Zob. obowiązujące do dnia 31 grudnia 2016 r. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 maja 2010 r. w sprawie sposobu i trybu gospodarowania składnikami rzeczowymi majątku ruchomego, w który wyposażone są jednostki budżetowe (Dz. U. poz. 761, z późn. zm.).

Zasady gospodarki finansowej jednostek określone są w ustawie o finansach publicznych. Ewidencja majątkowa w jednostkach budżetowych, prowadzona jest według przepisów tejże ustawy o finansach publicznych, ustawy o rachunkowości oraz aktów wykonawczych⁶⁴.

Wartości wynikające z tej ewidencji ujmowane są w łącznych bilansach dysponentów części budżetowych. Ich kopie wykorzystano przygotowując niniejsze *Sprawozdanie*.

Tab. 7.1. Państwowe jednostki budżetowe (w kraju)

Nazwa lub dysponent części budżetowej	Jednostki budżetowe, 31 grudnia 2016 r.	Jednostki budżetowe 31 grudnia 2015 r.
Kancelaria Prezydenta	1	1
Kancelaria Sejmu	1	1
Kancelaria Senatu	1	1
Sąd Najwyższy	1	1
Naczelny Sąd Administracyjny	17	17
Trybunał Konstytucyjny	1	1
Najwyższa Izba Kontroli	16	16
Rzecznik Praw Obywatelskich	1	1
Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	1	1
Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych	1	1
Krajowe Biuro Wyborcze	50	50
Państwowa Inspekcja Pracy	18	18
Instytut Pamięci Narodowej	12	12
Rzecznik Praw Dziecka	1	1
Krajowa Rada Sądownictwa	1	1
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	1	1
Minister Cyfryzacji	2	3
Minister Finansów	51	51
Minister Energii	1	1
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	296	297
Minister Sportu i Turystyki	4	2
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	4	4
Minister Obrony Narodowej	97	98
Minister Edukacji Narodowej	5	14
Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	33	34
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	87	78
Ministerstwo Rozwoju	3	3
Minister Skarbu Państwa	1	1
Minister Sprawiedliwości	494	496
Minister Infrastruktury i Budownictwa	7	7
Minister Środowiska	39	41
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	19	24
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	50	50
Minister Spraw Zagranicznych (w kraju)	2	3
Minister Zdrowia	25	25

⁶⁴ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2016 r. poz. 1047, z późn. zm.). Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2017 r. poz. 760).

Urząd Zamówień Publicznych	1	1
Urząd Regulacji Energetyki	1	1
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	1	1
Urząd d/s Kombatantów i Osób Represjonowanych	1	1
Centralne Biuro Antykorupcyjne	1	1
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	17	17
Główny Urząd Statystyczny	20	20
Agencja Wywiadu	2	2
Wyższy Urząd Górniczy	1	1
Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej	1	1
Główny Urząd Miar	12	12
Polski Komitet Normalizacyjny	1	1
Rzecznik Praw Pacjenta	1	1
Państwowa Agencja Atomistyki	1	1
Komisja Nadzoru Finansowego	1	1
Urząd Transportu Kolejowego	1	1
Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	1	1
Rządowe Centrum Legislacji	1	1
Urząd Komunikacji Elektronicznej	1	1
Regionalne Izby Obrachunkowe	16	16
Jednostki organizacyjne prokuratury	57	57
Samorządowe kolegia odwoławcze	49	49
Urzędy centralne ogółem	1 532*	1 548*
Wojewoda Dolnośląski	66	66
Wojewoda Kujawsko-Pomorski	52	52
Wojewoda Lubelski	54	54
Wojewoda Lubuski	37	37
Wojewoda Łódzki	51	52
Wojewoda Małopolski	49	49
Wojewoda Mazowiecki	86	86
Wojewoda Opolski	36	36
Wojewoda Podkarpacki	57	57
Wojewoda Podlaski	42	42
Wojewoda Pomorski	48	48
Wojewoda Śląski	50	50
Wojewoda Świętokrzyski	37	38
Wojewoda Warmińsko-Mazurski	52	55
Wojewoda Wielkopolski	77	77
Wojewoda Zachodniopomorski	53	53
Urzędy wojewódzkie ogółem	847	852

Źródło: Dane urzędów. W zestawieniu nie ujęto państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej nie będących jednostkami budżetowymi jak KRUS i PGL Lasy Państwowe.

Tab. 7.2. Jednostki organizacyjne za granicą

Dysponent części budżetowej	Typ jednostek	Liczba	
		jedn.	łącznie
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	Ambasady	89	158
	Instytuty Polskie	24	
	Konsulaty Generalne	33	
	Stałe przedstawicielstwa	7	
	Agencje konsularne i konsulaty	3	
	Inne	2	
Ministerstwo Rozwoju	Wydziały promocji handlu i inwestycji	49	53
	Wydziały w przedstawicielstwach	4	

Źródło: Dane urzędów.

Tab. 7.3. Majątek jednostek budżetowych organów centralnych w układzie rodzajowym (w tys. zł)

Dysponent części budżetowej	Grunty	Budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	Maszyny, urządzenia, pojazdy, inne rzeczowe środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Długoterminowe należności i inne aktywa finansowe	Zapasy	Należności krótkoterminowe	Środki pieniężne	Aktywa ogółem 31 XII 2016	Aktywa ogółem 31 XII 2015
Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	305 654	136 503	17 223	803	0	7 908	2 873	2 190	473 337	478 251
Kancelaria Sejmu	257 593	119 908	23 081	27 264	0	5 911	15 374	3 868	454 298	446 842
Kancelaria Senatu	10 301	5 834	9 027	37	75	637	7 594	1 734	35 327	32 057
Sąd Najwyższy	0	173 791	4 197	0	2 427	55	1 443	563	182 950	189 895
Naczelny Sąd Administracyjny	67 855	354 751	6 005	10 295	38 435	545	5 497	2 999	486 637	494 095
Trybunał Konstytucyjny	3 810	19 800	1 080	0	0	0	167	81	25 005	27 073
Najwyższa Izba Kontroli	10 848	86 356	14 867	7 741	0	1 612	5 038	2 321	132 202	127 048
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich	12 592	16 036	1 988	239	0	0	626	372	32 183	31 876
Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	0	277	1 676	156	201 966	170	2 248	18 067	224 418	235 496
Biuro Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych	0	535	1 210	0	0	0	424	300	2 468	2 546
Krajowe Biuro Wyborcze	2 732	3 911	4 165	231	0	101	1 068	584	13 998	10 368
Państwowa Inspekcja Pracy	8 221	41 456	11 371	7 311	0	108	20 721	2 420	97 841	96 732
Instytut Pamięci Narodowej	51 066	160 511	19 507	420	2 345	4 440	3 477	1 802	246 328	213 711
Biuro Rzecznika Praw Dziecka	0	0	563	0	0	0	0	1	575	633
Krajowa Rada Sądownictwa	0	0	615	0	0	0	32	166	1 179	1 338
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	328 871	48 418	11 121	1 607	0	583	5 954	812	398 353	406 405
Ministerstwo Cyfryzacji	34 001	13 537	27 153	12 270	0	14	132 762	289 998	584 239	3 757 610
Ministerstwo Finansów	451 906	1 908 568	196 367	158 976	38 614	28 185	8 055 566	429 166	24 881 971	14 600 457
Ministerstwo Energii	40 510	5 209	2 242	0	0	238	125	3 488	63 594 123	0
Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej **	255 836	3 256 767	219 803	46 573	292 955	8 147	26 083	3 681	4 115 966	-
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	251 099	847 206	46 522	589 147	55	2 349	165 443	103 977	2 006 762	2 006 853
Ministerstwo Sportu i Turystyki	1 152 120	1 994 558	17 568	0	1 804	297	10 951	519 495	3 711 101	3 687 601

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	33 775	4 618	3 335	4 033	54	267	27 911	658	91 645	137 790
Ministerstwo Obrony Narodowej	13 089 141	10 030 005	11 260 231	7 534 545	32 464	24 484 645	8 753 643	604 701	77 047 567	72 213 990
Ministerstwo Edukacji Narodowej	64 217	18 898	42 906	0	0	1 852	18 065	3 055	154 254	152 270
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej ***	52 280	127 073	12 818	3 466	0	716	159 414	10 463 831	10 828 854	9 458 002
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	149 125	199 937	35 341	17 320	125	4 753	10 853	11 233	435 425	416 056
Ministerstwo Rozwoju ****	237 110	46 251	12 801	433	17 406 784	1 322	1 482 306	224 863	19 419 553	24 859 623
Ministerstwo Skarbu Państwa w likwidacji	4 496	63 968	3 202	0	26 568 363	145	540 563	5 923 399	33 406 449	104 539 891
Ministerstwo Sprawiedliwości	1 025 946	4 261 285	450 123	802 755	177 903	100 201	984 700	548 607	8 391 161	8 273 441
Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa	25 786 963	156 569 883	240 833	29 189 091	113 863	65 755	1 348 342	465 523	236 313 797	229 957 169
Ministerstwo Środowiska	3 094 210	4 282 647	137 347	4 869 755	503 279	2 891	241 597	31 833	13 245 869	13 919 362
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Administracji	2 508 719	3 794 970	1 190 619	404 634	45 222	377 141	179 263	96 650	8 648 060	8 740 636
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	693 037	1 836 779	422 943	71 922	2 635	1 286	81 130	364 137	3 489 698	3 404 482
Ministerstwo Zdrowia	35 320	116 439	14 503	178 787	877	173 645	42 329	150 780	726 138	681 489
Urząd Zamówień Publicznych	0	0	1 025	0	0	1	53	30	1 666	3 424
Urząd Regulacji Energetyki	0	0	3 317	0	289	0	11 252	10 226	27 314	14 860
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	783	8 940	9 585	18	5 721	0	2 211	744	28 506	28 856
Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych	0	0	387	0	0	110	192	7	704	700
Centralne Biuro Antykorupcyjne	29 660	32 850	15 567	13 771	0	0	46	590	94 024	84 767
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	135 067	209 567	132 181	28 000	51	3 305	618	13 578	531 987	350 028
Główny Urząd Statystyczny	16 315	65 450	17 573	1 834	0	3 195	4 240	1 828	120 578	141 401
Agencja Wywiadu	132 475	120 772	37 228	5 754	0	1 028	2 446	4 380	304 586	305 899
Wyższy Urząd Górniczy	4 937	6 385	2 910	7	0	63	471	52	14 826	14 788
Urząd Patentowy RP	16 518	17 377	3 073	0	0	867	1 069	1 385	41 218	44 062
Główny Urząd Miar	47 844	16 914	15 717	4 570	0	1 106	7 694	532	95 359	90 004

Polski Komitet Normalizacyjny	7 094	45 889	1 970	0	0	24	208	118	55 756	57 999
Rzecznik Praw Pacjenta	0	0	681	0	0	0	220	13	938	806
Państwowa Agencja Atomistyki	0	0	1 530	0	0	94	93	76	1 879	1 292
Komisja Nadzoru Finansowego	19 565	83 537	12 849	11 258	0	0	13 771	2 797	153 812	174 433
Urząd Transportu Kolejowego	0	0	2 899	0	0	0	2 452	189	6 605	6 121
Prokuratura Generalna Rzeczypospolitej Polskiej	0	0	523	0	0	108	19 642	843	21 244	18 077
Rządowe Centrum Legislacji	6 530	5 397	713	148	0	72	285	73	14 415	16 309
Urząd Komunikacji Elektronicznej	7 084	16 862	32 554	419	2 269 512	0	13 517	739	2 345 531	2 716 406
Samorządowe Kolegia Odwoławcze	1 669	9 956	5 973	0	0	53	272	214	18 515	19 289
Prokuratura Krajowa	110 827	524 462	56 196	54 391	65 085	1 122	44 312	407 724	1 271 609	1 137 528
Urzędy i instytucje centralne ogółem	50 558 719	192 011 044	14 818 804	44 059 981	47 770 903	25 287 641	22 458 644	20 723 492	519 053 801	499 843 780

Ujęcie porównawcze chronologiczne

Urzędy i instytucje centralne ogółem 2015	48 179 959	190 852 985	16 276 638	38 513 175	122 832 232	24 239 254	16 853 751	20 021 353	489 307 869
Urzędy i instytucje centralne ogółem 2014	44 548 574	189 938 856	16 854 850	481 184 719	138 854 929	23 139 036	15 466 953	23 246 088	499 843 780

***Zgodnie z porozumieniem z dnia 20.11.2015 r. zawartym pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a Ministrem Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, dane bilansowe za 2015 r. dotyczące działów administracji rządowej „rybołówstwo” należących do zadań Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, zostały ujęte w bilansie jednostki budżetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.*

****W tym w ramach aktywów ogółem ujęte są wartości niematerialne i prawne oraz rzeczowe aktywa trwałe Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych na dzień 31.12.2016 r. w wysokości 5 109 tys. zł.*

***** Bez placówek zagranicznych*

Źródło: Bilanse łączne urzędów i instytucji. Wartości aktywów trwałych i obrotowych razem pobrane z bilansów nie są sumą wartości wyszczególnionych w tabeli grup rodzajowych. Zagregowane dane o wartości pozostałych grup rodzajowych zamieszczono w „Załączniku do Rozdziału 6 i 7.

Tab. 7.4. Mienie użytkowane przez jednostki podporządkowane wojewodom

Dysponent części budżetowej	Aktywa trwałe razem	Grunty	Budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	Maszyny, urządzenia, pojazdy i inne rzeczowe środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Długoterminowe należności i inne aktywa finansowe	Zapasy	Należności i roszczenia	Środki pieniężne	Aktywa ogółem 31.12.2016	Aktywa ogółem 31.12.2015
	wartość w tys. zł										
Dolnośląski Urząd Wojewódzki	338 374	59 085	77 374	79 930	31 749	89 777	1 773	106 970	1 604	449 414	469 469
Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki	136 216	16 316	70 098	44 148	3 149	273	7 408	35 151	1 489	181 670	214 002
Lubelski Urząd Wojewódzki	664 779	35 691	548 602	73 482	5 009	1 610	2 700	37 269	3 597	708 573	736 436
Lubuski Urząd Wojewódzki	162 788	17 805	59 774	35 987	18 059	30 644	955	21 614	813	186 170	201 275
Łódzki Urząd Wojewódzki	156 826	20 512	70 643	61 373	1 511	781	12 221	129 956	2 473	301 616	322 167
Małopolski Urząd Wojewódzki	335 184	99 743	132 687	78 703	15 912	4 689	2 964	34 441	7 184	379 862	409 685
Mazowiecki Urząd Wojewódzki	433 440	133 814	162 641	102 508	28 974	1 424	28 085	105 743	5 317	572 626	624 594
Opolski Urząd Wojewódzki	97 504	17 173	43 033	36 959	47	4	1 055	16 215	870	116 132	125 937
Podkarpacki Urząd Wojewódzki	487 630	22 368	367 446	81 557	14 308	901	5 966	37 434	1 842	533 124	544 768
Podlaski Urząd Wojewódzki	439 985	60 020	271 281	95 342	887	2 302	2 818	12 394	2 227	457 559	491 210
Pomorski Urząd Wojewódzki	184 879	42 412	83 808	55 720	512	1 800	3 208	154 664	1 186	343 969	356 999
Śląski Urząd Wojewódzki	189 137	24 865	91 355	69 695	710	1 628	8 638	3 230 028	6 364	3 434 225	1 665 407
Świętokrzyski Urząd Wojewódzki	116 993	13 706	64 026	37 987	10	758	5 132	31 200	1 103	154 444	175 129
Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki	347 772	32 480	243 429	52 941	18 132	274	9 918	15 041	740	373 605	377 016
Wielkopolski Urząd Wojewódzki	370 496	96 661	183 071	78 305	6 432	4 926	10 192	44 488	17 546	442 723	464 834
Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki	180 309	48 880	65 848	50 528	2 903	563	3 285	43 509	1 124	228 455	258 965
Urzędy i instytucje wojewódzkie	4 642 312	741 531	2 535 116	1 035 165	148 304	142 354	106 318	4 056 118	55 479	8 864 165	7 437 627

Ujęcie porównawcze chronologiczne

Dysponent części budżetowej	Aktywa trwałe razem	Grunty	Budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	Maszyny, urządze- nia, pojazdy i inne rzeczowe środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Należności długoter- minowe	Zapasy	Należności i roszczenia	Środki pieniężne	Aktywa ogółem
Urzędy i instytucje wojewódzkie 2015	4 834 940	748 162	2 552 135	1 182 508	150 560	160 707	99 869	2 437 863	61 875	7 437 627
Urzędy i instytucje wojewódzkie 2014	4 494 114	714 951	2 402 712	832 134	229 524	288 524	98 409	1 955 422	54 397	6 605 410

Źródło: Bilanse łączne urzędów wojewódzkich. Wartości aktywów trwałych i obrotowych razem pobrane z bilansów nie są sumą wartości wyszczególnionych w tabeli grup rodzajowych. Zagregowane dane o wartości pozostałych grup rodzajowych zamieszczono w „Załączniku do Rozdziału 6 i 7”.

Tab. 7.5. Fundusze własne państwowych jednostek budżetowych i ich funduszy celowych

Dysponenci zasobów	31 XII 2014	31 XII 2015	31 XII 2016
	w tys. zł		
Jednostki i fundusze podporządkowane organom centralnym	534 740 589	440 523 338	463 191 219
Jednostki i fundusze podporządkowane wojewodom	5 754 474	6 574 642	8 107 178
Ogółem	540 495 064	447 097 979	471 298 397

Źródło: Obliczenia PGRP na podstawie bilansów dysponentów części budżetowych.

7.2. Agencje wykonawcze

Agencje wykonawcze są państwowymi osobami prawnymi, tworzonymi na podstawie odrębnej ustawy w celu realizacji zadań państwa. Zasady ich działania określają właściwe ustawy, oraz statuty. Agencja wykonawcza jest obowiązana corocznie wpłacać do budżetu państwa ustaloną na koniec roku nadwyżkę środków finansowych. Agencja może otrzymywać dotacje z budżetu państwa, w zakresie określonym w odrębnych ustawach. Plany finansowe agencji wykonawczych stanowią załączniki do budżetu państwa.

Agencjami wykonawczymi w rozumieniu ustawy o finansach publicznych są:

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju - agencja wykonawcza powołana do realizacji zadań z zakresu polityki naukowej, naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa, które zarządza strategicznymi programami badań naukowych i prac rozwojowych oraz finansuje lub współfinansuje te programy z dotacji celowych, a także może realizować programy badań naukowych lub prac rozwojowych oraz inne zadania finansowane ze środków pochodzących z innych źródeł niż budżet państwa⁶⁵;

Narodowe Centrum Nauki - agencja wykonawcza powołana do wspierania działalności naukowej w zakresie badań podstawowych z dotacji celowych na finansowanie zadań, a także m.in. ze środków przekazanych przez krajowe i zagraniczne podmioty finansujące programy badawcze⁶⁶;

Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych⁶⁷ który realizuje zadania państwa w zakresie badania i rejestracji odmian roślin, porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego, ochrony prawnej odmian roślin;

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, do której należy wspieranie: inwestycji w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach na rzecz rolnictwa; przedsięwzięć warunkujących wykorzystanie posiadanej bazy produkcyjnej gospodarstw rolnych i działów specjalnych produkcji rolnej w celu rozpoczęcia, zwiększenia lub wznowienia produkcji; poprawy struktury agrarnej m.in. ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej oraz z innych źródeł zagranicznych, jeśli umowy międzynarodowe tak stanowią⁶⁸;

⁶⁵ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2017 r. poz. 1447, z późn. zm.).

⁶⁶ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki (Dz. U. z 2016 r. poz. 1071, z późn. zm.).

⁶⁷ Ustawa z dnia 25 listopada 2010 r. o Centralnym Ośrodku Badania Odmian Roślin Uprawnych (Dz. U. poz. 1591, z późn. zm.).

⁶⁸ Ustawa z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 1512, z późn. zm.).

Agencja Rynku Rolnego, która wykonuje zadania Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej⁶⁹ – tzn. realizuje zadania stabilizacji rynków produktów rolnych i żywnościowych oraz administruje obrotem z zagranicą towarami rolnymi w ramach Wspólnej Polityki Rolnej korzystając z dotacji budżetowych;

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości⁷⁰ realizująca zadania z zakresu administracji rządowej określone dla niej w programach rozwoju gospodarki w zakresie wspierania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, eksportu, rozwoju regionalnego, wykorzystania nowych technik i technologii, tworzenia nowych miejsc pracy, przeciwdziałania bezrobociu;

Polska Agencja Kosmiczna⁷¹ powołana celem wspierania polskiego przemysłu kosmicznego poprzez łączenie świata biznesu i nauki oraz świadczenie pomocy rodzimym przedsiębiorcom w pozyskiwaniu funduszy z Europejskiej Agencji Kosmicznej (ESA). Ważnym aspektem działań Agencji jest działanie na rzecz rozwoju technik satelitarnych, znajdujących zastosowanie na co dzień w naszym życiu w komunikacji, nawigacji, monitoringu środowiska czy prognozowaniu pogody.

Agencja Rezerw Materiałowych, Agencja Nieruchomości Rolnych, Agencja Mienia Wojskowego, omówione w poprzednim rozdziale, powołane do gospodarowania szczególnymi składnikami majątku Skarbu Państwa:

Tab. 7.6. Zasób majątkowy państwowych agencji wykonawczych

Nazwa	Fundusz własny 2016 w tys. zł	Fundusz własny 2015 w tys. zł
Narodowe Centrum Badań i Rozwoju	114	146
Narodowe Centrum Nauki	88	75
Agencja Rezerw Materiałowych*	46 308	111 914
Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych	65 627	69 668
Agencja Nieruchomości Rolnych*	-15 312	-9 317
Agencja Mienia Wojskowego **	5 052 025	4 975 202
Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	25 184	24 909
Agencja Rynku Rolnego	131 615	133 036
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	-206 793	-32 221
Polska Agencja Kosmiczna	-480	-53

*Bez majątku rzeczowego stanowiącego własność Skarbu Państwa, oddanego agencji w gospodarowanie.

** Agencja Mienia Wojskowego dysponuje wyłącznie mieniem powierzonym przez Skarb Państwa.

7.3. Instytucje gospodarki budżetowej

Instytucje gospodarki budżetowej są jednostkami sektora finansów publicznych tworzonymi w celu realizacji zadań publicznych. Wykonują one wyodrębnione zadania odpłatnie, a koszty swojej działalności oraz zobowiązania pokrywają z uzyskiwanych przychodów. Jeżeli odrębne ustawy tak stanowią, mogą one otrzymywać dotacje z budżetu państwa na realizację zadań publicznych.

Z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego instytucja gospodarki budżetowej uzyskuje osobowość prawną.

⁶⁹ Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1006, z późn. zm.).

⁷⁰ Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (Dz. U. z 2016 r. poz. 359, z późn. zm.).

⁷¹ Ustawa z dnia 26 września 2014 r. o Polskiej Agencji Kosmicznej (Dz.U. z 2016 r. poz. 759, z późn. zm.).

Instytucje gospodarki budżetowej przejęły przysługujące gospodarstwu pomocniczemu przed jego przekształceniem należności, uprawnienia, obowiązki, środki pieniężne oraz rzeczowe składniki majątkowe inne niż nieruchomości, a także zezwolenia lub koncesje, które zostały przyznane na rzecz gospodarstwa pomocniczego, chyba że odrębne przepisy lub decyzja o udzieleniu zezwolenia lub koncesji stanowią inaczej. Nieruchomości przeznaczone na wyposażenie instytucji organ założycielski może wskazać w statucie.

Instytucja gospodarki budżetowej samodzielnie gospodaruje mieniem, kierując się zasadą efektywności jego wykorzystania. Na jej mienie mogą składać się: przeniesione na własność nieruchomości, mienie stanowiące wyposażenie przekazane przez organ wykonujący funkcje organu założycielskiego w formie użyczenia oraz mienie nabyte z własnych środków.

Tylko za zgodą organu założycielskiego wolno jej zaciągać zobowiązania przewyższające 30 % rocznych przychodów. Również wyłącznie na zasadach określonych przez organ założycielski instytucja gospodarki budżetowej może zbywać środki trwałe.

Wartość majątku instytucji gospodarki budżetowej odzwierciedla *fundusz instytucji gospodarki budżetowej*.

Tab. 7.7. Zasób majątkowy państwowych instytucji gospodarki budżetowej

Nazwa	Organ założycielski	Fundusz instytucji w tys. zł	
		2016	2015
Centrum Obsługi Kancelarii Prezydenta RP	Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	4 324	2 809
Centrum Obsługi Administracji Rządowej	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	266 836	277 149
Centralny Ośrodek Sportu	Minister Sportu i Turystyki	468 435	477 641
Zakład Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego	Minister Obrony Narodowej	3 363	2 263
Zachodnia Instytucja Gospodarki Budżetowej Piast	Minister Sprawiedliwości	19 602	18 839
Bałtycka Instytucja Gospodarki Budżetowej Baltica	Minister Sprawiedliwości	32 549	32 377
Podkarpacka Instytucja Gospodarki Budżetowej Carpatia	Minister Sprawiedliwości	16 826	19 474
Mazowiecka Instytucja Gospodarki Budżetowej Mazovia	Minister Sprawiedliwości	6 568	5 758
Pomorska Instytucja Gospodarki Budżetowej Pomerania	Minister Sprawiedliwości	42 777	37 619
Centrum Zakupów dla Sądownictwa Instytucja Gospodarki Budżetowej	Dyrektor Sądu Apelacyjnego w Krakowie	5 740	5 517
Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej	Główny Geodeta Kraju	19 478	19 471
Centralny Ośrodek Informatyki	Minister Cyfryzacji	15 203	40 618
Centrum Usług Logistycznych	Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	15 900	14 224
Profilaktyczny Dom Zdrowia w Juracie	Minister Zdrowia	841	759
Centrum Badań i Edukacji Statystycznej GUS	Prezes Głównego Urzędu Statystycznego	- 469	108

7.4. Państwowe fundusze celowe

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych⁷² jest państwowym funduszem celowym i posiada osobowość prawną. Środkami Funduszu dysponuje Zarząd Funduszu. Przychodami Funduszu są wpłaty pracodawców zatrudniających co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy i nie osiągających 6% wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych, wpłaty pracodawców, którzy nie wydzielili lub nie zorganizowali odpowiedniego stanowiska pracy dla zatrudnionej osoby, która utraciła zdolność do pracy na dotychczasowym stanowisku wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, wpłaty pracodawców prowadzących zakłady pracy chronionej z tytułu zwolnień określonych *ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* z podatków i opłat, dotacje z budżetu państwa oraz inne dotacje i subwencje, spadki, zapisy i darowizny, dobrowolne wpłaty pracodawców, dochody z oprocentowania pożyczek oraz wolnych środków przekazanych w zarządzanie zgodnie z przepisami o finansach publicznych.

Wartość netto zasobów (fundusz własny) PFRON na koniec roku 2016 wynosiła **467 360 tys. zł** (na koniec 2015 – 476 186 tys. zł).

⁷² Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2016 r. poz. 2046, z późn. zm.).

7.5. Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne

Polska Akademia Nauk jest państwową instytucją naukową⁷³.

Akademia działa poprzez: organy oraz korporację uczonych; utworzone przez Akademię, instytuty naukowe – posiadające osobowość prawną, a także pomocnicze jednostki naukowe i inne jednostki organizacyjne.

Akademia służy rozwojowi, promocji, integracji i upowszechnianiu nauki oraz przyczynia się do rozwoju edukacji i wzbogacania kultury narodowej.

Równowartość netto środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz innych składników majątku stanowiących wyposażenie Akademii odzwierciedla fundusz statutowy Akademii. Fundusz statutowy ulega zwiększeniu o wartość zysku netto Akademii i ulega zmniejszeniu o wartość pokrycia straty netto Akademii. Mienie Akademii jest użytkowane przez działające w jej strukturze instytuty i centra naukowe prowadzące badania naukowe lub prace badawczo – rozwojowe oraz pomocnicze placówki naukowe: archiwa, biblioteki, muzea, stacje zagraniczne, a także domy pracy twórczej, domy zjazdów i konferencji oraz inne jednostki. Na dzień 31 grudnia 2016 r. wartość netto majątku PAN wynosiła **935 515 tys. zł**.

7.6. Państwowe instytucje kultury

Ministrowie oraz kierownicy urzędów centralnych organizują działalność kulturalną, tworząc państwowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym⁷⁴.

Formami organizacyjnymi działalności kulturalnej mogą być w szczególności: teatry, opery, operetki, filharmonie, orkiestry, instytucje filmowe, kina, muzea, biblioteki, domy kultury, ogniska artystyczne, galerie sztuki oraz ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury.

Tab. 7.8. Majątek państwowych instytucji kultury

Wyszczególnienie		Liczba instytucji	Wartość praw majątkowych Skarbu Państwa	Fundusze własne	Fundusze instytucji
			w tys. zł		
Organizator instytucji kultury	Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	56	1 466 373	1 574 368	1 471 182
	Minister Obrony Narodowej	5	184 968	185 717	185 121
	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	1	1 013	1 041	1 013
	Minister Zdrowia	1	8 538	9 465	8 538
Instytucje kultury ogółem 2016		63	1 660 892	1 770 591	1 665 854
Instytucje kultury ogółem 2015		56	1 649 095	1 725 076	1 646 156

Źródło: PGRP na podstawie bilansów podmiotów.

Wartość majątku instytucji kultury odzwierciedla fundusz instytucji kultury, który odpowiada wartości mienia wydzielonego instytucji i nabytego.

Organizatorami państwowych instytucji kultury są ministrowie: kultury, rolnictwa, obrony narodowej i zdrowia⁷⁵. Organizator zapewnia instytucji środki niezbędne do rozpoczęcia i prowadzenia

⁷³ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. z 2017 r. poz. 1869).

⁷⁴ Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 862).

⁷⁵ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 1998 r. w sprawie wykazu instytucji kultury wpisanych do rejestrów prowadzonych przez ministrów i kierowników urzędów centralnych, nie podlegających prze-

działalności. Instytucja kultury gospodaruje samodzielnie przydzieloną i nabytą częścią mienia oraz prowadzi samodzielną gospodarkę w ramach posiadanych środków. Koszty bieżącej działalności i zobowiązania pokrywa z uzyskiwanych przychodów. Jej przychodami są wpływy z działalności, dotacje z budżetu, oraz środki z innych źródeł.

Ostatnia państwowa instytucja filmowa z dniem 1 stycznia 2013 r. została przekształcona w instytucję kultury.

7.7. Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej

Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej były tworzone przez ministra lub centralny organ administracji rządowej albo wojewodę w celu udzielania świadczeń zdrowotnych i promocji zdrowia. Publicznymi zakładami opieki zdrowotnej są też jednostki organizacyjne publicznej służby krwi⁷⁶.

Skarb Państwa reprezentowany przez ministra, centralny organ administracji rządowej albo wojewodę może utworzyć podmiot leczniczy w celu prowadzenia działalności leczniczej w formie spółki kapitałowej, jednostki budżetowej, jednostki wojskowej i samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej⁷⁷. Ponadto, SPZOZ nie mogą zostać przekształcane w jednostki budżetowe.

Skarb Państwa przekazał SPZOZ nieruchomości i inny majątek w nieodpłatne użytkowanie. Zgodnie z ustawą wartość wydzielonej zakładowi części mienia Skarbu Państwa stanowi fundusz założycielski zakładu.

Tab. 7.9. Majątek samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej

Organ, który utworzył SPZOZ	Liczba zakładów	Wartość wkładu Skarbu Państwa	Fundusze własne	Fundusze założyciel- skie
		tys. zł		
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	29 (SP ZOZ i Centrum Krwiodawstwa)	292 799	556 117	502 071
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	7 zakładów rehabilitacji rolników	36 925	46 190	38 530
Minister Obrony Narodowej	48 (szpitale ogólne, uzdrowiskowe, przychodnie, centrum krwiodawstwa)	339 271	454 455	568 640
Minister Zdrowia	21 centrów krwiodawstwa	166 110	586 809	176 690
	4 inne spzoz	87 517	157 705	164 182
	<i>Razem</i>	253 627	744 514	340 872
Ogółem 31 XII 2016	109	922 622	1 801 276	1 450 113
Ogółem 31 XII 2015	109	917 977	1 730 821	1 420 207

Wartość wkładu majątkowego oznacza fundusz założycielski, a w jednostkach wykazujących w bilansach wartość majątku netto niższą od funduszu założycielskiego – sumę funduszy własnych jednostki.

Źródło: PGRP na podstawie bilansów podmiotów

kazaniu jednostkom samorządu terytorialnego ze względu na ogólnonarodowy charakter zadań przez nie wykonywanych (Dz. U. poz. 970).

⁷⁶ Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o publicznej służbie krwi (Dz. U. z 2017 r. poz. 1371).

⁷⁷ Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1638, z późn. zm.). Rodzajami działalności leczniczej są stacjonarne i całonocne świadczenia zdrowotne: szpitalne i inne niż szpitalne oraz ambulatoryjne świadczenia zdrowotne.

Samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej gospodaruje posiadanym mieniem. Zgodnie z brzmieniem art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej zbycie aktywów trwałych samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, oddanie ich w dzierżawę, najem, użytkowanie oraz użyczenie może nastąpić wyłącznie na zasadach określonych przez podmiot tworzący, przy czym, z uwzględnieniem brzmienia art. 54 ust. 3 ww. ustawy, brak jest ustawowego obowiązku uzyskania zgody podmiotu tworzącego na każdą czynność prawną z ww. zakresu.

7.8. Uczelnie publiczne

Uczelnie, pełniąc misję odkrywania i przekazywania prawdy poprzez prowadzenie badań i kształcenie studentów, stanowią integralną część narodowego systemu edukacji i nauki. Uczelnia jest autonomiczna we wszystkich obszarach swojego działania na zasadach określonych w ustawie. W swoich działaniach uczelnie kierują się zasadami wolności nauczania, wolności badań naukowych oraz wolności twórczości artystycznej⁷⁸. Publiczne uczelnie akademickie powoływane są ustawą⁷⁹, a publiczne uczelnie zawodowe w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego (wojskowe uczelnie zawodowe albo uczelnie zawodowe służb państwowych powoływane są rozporządzeniami odpowiednio Ministra Obrony Narodowej lub Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji wydawanymi w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego).

Nadzór nad zgodnością działań uczelni z przepisami prawa i statutem, a także nad prawidłowością wydatkowania środków publicznych sprawuje minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego oraz: Minister Obrony Narodowej - w odniesieniu do uczelni wojskowych; minister właściwy do spraw wewnętrznych - w odniesieniu do uczelni służb państwowych; minister właściwy do spraw kultury - w odniesieniu do uczelni artystycznych; minister właściwy do spraw zdrowia - w odniesieniu do uczelni medycznych; minister właściwy do spraw gospodarki morskiej - w odniesieniu do uczelni morskich.

Publiczne uczelnie teologiczne i wydziały teologiczne uczelni publicznych znajdują się także w zakresie określonym przez umowę międzynarodową zawartą ze Stolicą Apostolską oraz ustawy regulujące stosunki między Rzeczpospolitą Polską a innymi kościołami i związkami wyznaniowymi oraz przez statuty tych uczelni, pod nadzorem władz kościołów i związków wyznaniowych.

Wartość mienia uczelni publicznej odzwierciedla fundusz zasadniczy.

Tab. 7.10. Majątek uczelni publicznych

Organ nadzorujący	Liczba jednostek	Wartość praw majątkowych Skarbu Państwa	Fundusze własne	Fundusze zasadnicze
		w tys. zł		
Prezes Rady Ministrów	1	30 318	30 572	30 318
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	19	1 183 889	1 195 964	1 187 893
Minister Obrony Narodowej	5	2 257 476	2 298 592	2 257 476
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	94	26 473 552	26 873 717	26 497 395
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	2	148 506	170 533	148 506

⁷⁸ Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1842, z późn. zm.).

⁷⁹ Przepisy dotyczące państwowych szkół wyższych stosuje się odpowiednio do mienia i finansów Krajowej Szkoły Administracji Publicznej, Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury oraz Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego.

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	2	130 782	133 875	130 782
Minister Sprawiedliwości	1	127 623	127 623	128 329
Minister Zdrowia	12	7 051 750	7 173 421	7 090 614
Ogółem 31 XII 2016	136	37 403 896	38 004 297	37 471 313
Ogółem 31 XII 2015	137	35 680 433	36 312 316	35 701 413

Obliczenia PGRP na podstawie bilansów jednostek.

Do dnia 31 grudnia 2016 roku rozporządzenie przez uczelnię publiczną składnikami aktywów trwałych wymagało zgody ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa w przypadkach, gdy rynkowa wartość przedmiotu rozporządzenia przekracza równowartość w złotych kwoty 250 000 euro.

7.9. Parki narodowe

Od 1 stycznia 2012 r. państwowymi osobami prawnymi są parki narodowe imiennie wykazane w ustawie⁸⁰. Park narodowy prowadzi samodzielną gospodarkę finansową, pokrywając z posiadanych środków i uzyskiwanych przychodów wydatki na finansowanie zadań określonych w ustawie, w tym zadań Służby Parku Narodowego, oraz kosztów działalności. Parki narodowe mogą wykonywać działalność gospodarczą na zasadach określonych w przepisach ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Tab. 7.11. Majątek parków narodowych

L.p.	Nazwa parku narodowego	Fundusz własny 31 XII 2016	Fundusz własny 31 XII 2015
		w tys. zł	
1.	Babiogórski	35 442	34 430
2.	Białowiecki	20 196	18 690
3.	Biebrzański	16 675	12 680
4.	Bieszczadzki	1 099 171	1 099 409
5.	Bory Tucholskie	3 114	2 934
6.	Drawieński	7 412	6 230
7.	Gorczański	16 242	15 202
8.	Gór Stołowych	19 749	15 475
9.	Kampinoski	4 526 797	4 618 696
10.	Karkonoski	13 098	7 750
11.	Magurski	10 254	9 922
12.	Narwiański	7 371	5 972
13.	Ojcowski	13 385	13 422
14.	Pieniński	79 370	79 240
15.	Poleski	91 831	91 360

⁸⁰ Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz.1337). Z dniem wejścia w życie ustawy mienie ruchome Skarbu Państwa zarządzane przez parki narodowe będące państwowymi jednostkami budżetowymi stało się mieniem parków narodowych będących państwowymi osobami prawnymi. Parki narodowe nabyły z mocy prawa prawo użytkowania wieczystego nieruchomości oddanych dotychczas w trwały zarząd oraz własność położonych na tych nieruchomościach budynków i innych urządzeń oraz lokali.

16.	Roztoczański	635 677	633 960
17.	Słowiński	20 659	17 538
18.	Świętokrzyski	365 852	365 870
19.	Tatrzański	2 208 736	2 201 101
20.	Ujście Warty	12 282	9 531
21.	Wielkopolski	15 682	12 404
22.	Wigierski	25 254	24 232
23.	Woliński	30 987	31 017
	Ogółem	9 275 236	9 327 065

Źródło: PGRP na podstawie bilansów podmiotów

7.10. Inne państwowe osoby prawne utworzone ustawami szczególnymi

Przedstawiane w tej części państwowe osoby prawne powołano ustawami dla realizacji wyodrębnionych zadań publicznych innych niż gospodarowanie rzeczowymi składnikami mienia Skarbu Państwa, pod wieloma względami zbliżone do zakresu działania administracji rządowej. Korzystają one z mienia, w które zostały wyposażone przez Skarb Państwa, a przychody uzyskują ze środków funduszy celowych⁸¹ tworzonych z wpłat budżetu państwa z obowiązkowych wpłat przedsiębiorstw, innych opłat (np. koncesyjnych) lub kar, pomocy zagranicznej, dotacji budżetowych, bądź uzyskują przychody z prowadzonej działalności. Wartość praw Skarbu Państwa ustalona została na podstawie wartości funduszy własnych.

Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji⁸² jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną, nadzorowaną przez ministra właściwego do spraw zdrowia. Do zadań Agencji należy przede wszystkim ocena świadczeń opieki zdrowotnej.

Środki **Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** służą finansowaniu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. Przychodami Funduszu są wpływy z tytułu opłat i administracyjnych kar pieniężnych pobieranych na podstawie ustawy *Prawo ochrony środowiska* i innych przepisów ustawowych, opłat produktowych, wpływy z opłat ustalanych na podstawie ustawy *Prawo geologiczne i górnicze*, wpływy z operacji finansowych, a także wpływy z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej⁸³.

Polską Organizację Turystyczną utworzono w celu promocji Polski w dziedzinie turystyki i tworzenia warunków współpracy organów władzy publicznej z organizacjami przedsiębiorców działających w tej dziedzinie⁸⁴.

Polski Instytut Sztuki Filmowej utworzony w celu wspierania rozwoju kinematografii i realizowania zadań z zakresu polityki państwa w dziedzinie sztuki filmowej⁸⁵. Instytut prowadzi samodzielną gospodarkę w ramach posiadanych środków, kierując się zasadą efektywnego ich wykorzystania, ale nie może wykonywać działalności gospodarczej. Przychodami Instytutu są dotacje podmiotowe z budżetu państwa, wpłaty podmiotów prowadzących kina i dystrybucję nośników z

⁸¹ Aktywa funduszy celowych nie posiadających osobowości prawnej – stanowiących tylko wyodrębniony rachunek bankowy, którym dysponuje organ wskazany w ustawie tworzącej fundusz – zostały w Sprawozdaniu potraktowane jako część majątku jednostek budżetowych.

⁸² Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1938, z późn. zm.).

⁸³ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2017 r. poz. 519, z późn. zm.).

⁸⁴ Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 156, z późn. zm.).

⁸⁵ Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii (Dz. U. z 2016 r. poz. 438).

nagranymi na nich filmami oraz nadawców programu telewizyjnego, operatorów platform cyfrowych i telewizji kablowej.

Osobowość prawną mają **jednostki dozoru technicznego** - Urząd Dozoru Technicznego (dalej „UDT”) i Transportowy Dozór Techniczny (dalej „TDT”).

Do zakresu działania **UDT** należy m.in. nadzór i kontrola przestrzegania przepisów o dozorcze technicznym, a także przepisów i zasad z zakresu bezpieczeństwa techniki, dotyczących urządzeń technicznych, wykonywanie dozoru technicznego nad urządzeniami technicznymi. W zakresie określonym ustawą UDT podlega ministrowi właściwemu do spraw gospodarki.

Do zakresu działania **TDT** należy wykonywanie dozoru technicznego nad m.in.:

- urządzeniami technicznymi zainstalowanymi na obszarze kolejowym, w kolejowych pojazdach szynowych oraz na bocznicach kolejowych, osobowymi i towarowymi kolejami liniowymi oraz wyciągami narciarskimi oraz zbiornikami, wykorzystywanymi w ruchu kolejowym, drogowym i w żegludze śródlądowej,

- urządzeniami technicznymi znajdującymi się na statkach morskich i żeglugi śródlądowej, na pontonach, w dokach, na terenie portów i przystani morskich oraz żeglugi śródlądowej, oraz innymi związanymi z żeglugą morską i śródlądową, w szczególności urządzeniami ciśnieniowymi, beciśnieniowymi zbiornikami (cysternami) i dźwignicami,

- urządzeniami technicznymi w portowych bazach przeładunkowych żeglugi morskiej.

TDT wydaje świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu niektórych materiałów niebezpiecznych i wydaje decyzje w sprawach wynikających z wykonywania dozoru technicznego.

UDT i TDT prowadzą samodzielną gospodarkę finansową. Przychodami UDT i TDT są przychody z pobieranych opłat i inne przychody. UDT i TDT 30% zysku przeznaczają na wpłatę do budżetu⁸⁶.

W zakresie określonym ustawą TDT podlega ministrowi właściwemu do spraw transportu.

Do zakresu działania **Polskiego Centrum Akredytacji**⁸⁷ należy w szczególności:

- akredytowanie jednostek oceniających zgodność;
- sprawowanie nadzoru nad akredytowanymi jednostkami oceniającymi zgodność, w zakresie przestrzegania przez nie wymagań akredytacyjnych;
- prowadzenie wykazu akredytowanych jednostek oceniających zgodność;
- prowadzenie działań popularyzujących i promujących zagadnienia akredytacji, w tym organizowanie szkoleń i prowadzenie działalności wydawniczej w zakresie akredytacji;
- współpraca międzynarodowa w zakresie akredytacji, w szczególności w ramach członkostwa w jednostce European co-operation for Accreditation.

Polskie Centrum Akredytacji prowadzi samodzielną gospodarkę finansową. Przychody czerpie z prowadzonej działalności. Nadzór nad nim sprawuje minister do spraw gospodarki.

Polska Agencja Żeglugi Powietrznej⁸⁸ (dalej „PAŻP”) zapewnia w polskiej przestrzeni powietrznej służbę ruchu lotniczego oraz inne służby żeglugi powietrznej: służbę łączności, służbę nawigacji, służbę dozoru oraz służbę informacji lotniczej. Źródłami przychodów Agencji są w szczególności: przychody z opłat pobieranych w ramach systemu CRCO za świadczone usługi nawigacyjnej trasowej i terminalowej. Zgodnie z obowiązującymi przepisami udziela się dotacji celowej z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw transportu na sfinansowanie kosztów

⁸⁶ Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorcze technicznym. (Dz. U. z 2017 r. poz. 1040, z późn. zm.).

⁸⁷ Ustawa z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku (Dz.U. z 2017 r. poz. 1398).

⁸⁸ Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o Polskiej Agencji Żeglugi Powietrznej (Dz.U. z 2017 r. poz. 1967 z późn. zm.).

ponoszonych przez PAŻP związanych z zapewnieniem służb w przypadku lotów ustawowo zwolnionych z opłat nawigacyjnych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych⁸⁹ jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną powołaną do realizacji przepisów o ubezpieczeniach społecznych – ustalania obowiązku ubezpieczeń i uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń, wymierzania i pobierania składek oraz dysponowania środkami finansowymi funduszy ubezpieczeń społecznych. Podstawowym źródłem przychodów ZUS są odpisy z funduszy i zwrot kosztów poboru składek.

Narodowy Fundusz Zdrowia jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną. Fundusz działając w imieniu własnym na rzecz ubezpieczonych oraz osób uprawnionych do świadczeń zdrowotnych przeprowadza konkursy ofert, rokowania i zawiera umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, a także monitoruje ich realizację i rozliczanie. Fundusz zarządza środkami finansowymi które stanowią przede wszystkim należne składki na ubezpieczenie zdrowotne⁹⁰.

Rzecznik Finansowy reprezentuje interesy klientów podmiotów rynku finansowego. Przy Rzeczniku Finansowym prowadzone są pozasądowe postępowania w sprawie rozwiązywania sporów między klientami podmiotów rynku finansowego a tymi podmiotami. Swoje zadania wykonuje przy pomocy Biura Rzecznika Finansowego. Rzecznika Finansowego, powołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw instytucji finansowych. Koszty działalności Rzecznika i jego Biura ponoszą zakłady ubezpieczeń, powszechnie towarzystwa emerytalne, banki, krajowe instytucje płatnicze oraz krajowe instytucje pieniądza elektronicznego, biura usług płatniczych, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, towarzystwa funduszy inwestycyjnych oraz inne podmioty rynku finansowego wskazane w ustawie⁹¹.

Bezpośrednio na mocy odpowiednich powołujących je ustaw działają także:

- Narodowy Instytut Fryderyka Chopina⁹²,
- Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie⁹³.

Ich majątek ujęto odpowiednio w częściach o instytucjach kultury i PAN.

Tab. 7.12. Majątek agencji, fundacji, funduszy i innych państwowych osób prawnych utworzonych ustawami szczególnymi

L.p.	Nazwa	Fundusze własne w tys. zł	
		31 XII 2016	31 XII 2015
1.	Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji	22 911	22 263
2.	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	11 885 963	11 232 828
3.	Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia ⁹⁴	219	525
4.	Centrum Badania Opinii Społecznej ⁹⁵	1 472	1 637

⁸⁹ Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778).

⁹⁰ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1938).

⁹¹ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 892, z późn. zm.).

⁹² Ustawa z dnia 3 lutego 2001 r. o ochronie dziedzictwa Fryderyka Chopina (Dz. U. poz. 168).

⁹³ Ustawa z dnia 26 czerwca 1997 r. o Międzynarodowym Instytucie Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie (Dz. U. poz. 674).

⁹⁴ Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o Ośrodku Studiów Wschodnich im. Marka Karpia (Dz. U. poz.1029), który ma status państwowej osoby prawnej.

⁹⁵ Ustawa z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji - Centrum Badania Opinii Społecznej (Dz. U. poz.163, z późn. zm.).

5.	Polski Instytut Sztuki Filmowej	16 916	16 456
6.	Polska Organizacja Turystyczna	1 323	2 735
7.	Polskie Centrum Akredytacji	18 514	17 367
8.	Urząd Dozoru Technicznego	528 978	454 918
9.	Transportowy Dozór Techniczny	178 876	171 918
10.	Polska Agencja Żeglugi Powietrznej	742 705	701 200
11.	Polski Klub Wyścigów Konnych ⁹⁶	7 055	6 917
12.	Zakład Narodowy im. Ossolińskich ⁹⁷	36 679	35 295
13.	Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia ⁹⁸	152	153
14.	Centrum Doradztwa Rolniczego	13 823	13 431
15.	Polski Instytut Spraw Międzynarodowych ⁹⁹	537	2 414
16.	Rzecznik Finansowy	318	318
17.	Zakład Ubezpieczeń Społecznych	1 649 267	1 578 074
18.	Narodowy Fundusz Zdrowia	3 021 137	3 141 925

Źródło: PGRP na podstawie bilansów podmiotów.

7.11. Fundusze ubezpieczeń społecznych

Organizację, zasady działania i finansowania **funduszy ubezpieczeń społecznych**¹⁰⁰. określa ustawa z dnia 13 października 1998 roku *o systemie ubezpieczeń społecznych*¹⁰¹. Nadzór nad zgodnością działań z obowiązującymi przepisami sprawuje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

Ubezpieczenie społeczne rolników¹⁰² realizuje Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z funduszy¹⁰³ zarządzanych przez Prezesa KRUS.

Wypłatność świadczeń z ubezpieczeń społecznych gwarantowana jest przez państwo. W celu zrównoważenia wpływów i wydatków fundusze korzystają z dotacji budżetu państwa.

⁹⁶ Ustawa z dnia 18 stycznia 2001 r. o wyścigach konnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 194, z późn. zm.).

⁹⁷ Ustawa z dnia 5 stycznia 1995 r. o fundacji - Zakład Narodowy imienia Ossolińskich (Dz. U. z 2017 r. poz. 1881).

⁹⁸ Ustawa z dnia 25 marca 2011 r. o Centrum Polsko – Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia (Dz. U. z 2016 r. poz. 494).

⁹⁹ Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o Polskim Instytucie Spraw Międzynarodowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1386).

¹⁰⁰ Fundusz Ubezpieczeń Społecznych - realizuje zadania z zakresu ubezpieczeń społecznych. Fundusz jest podzielony na pięć odrębnych funduszy: emerytalny, rentowy, chorobowy i wypadkowy oraz fundusze rezerwowe dla ubezpieczeń rentowych oraz chorobowego i ubezpieczenia wypadkowego. Głównym źródłem przychodów FUS są składki na ubezpieczenia społeczne, a kosztami - świadczenia z ubezpieczenia. Uzupełnieniem dochodów Funduszu jest dotacja z budżetu państwa;

Fundusz Rezerwy Demograficznej - gromadzi środki na uzupełnienie niedoboru funduszu emerytalnego wynikającego z przyczyn demograficznych. Od 1 stycznia 2009 r. Skarb Państwa jest zobowiązany do przekazywania Funduszowi 40 % przychodów ze sprzedaży majątku pomniejszych o kwoty obowiązkowych odpisów na fundusz reprivatyzacyjny. Pozyskane z prywatyzacji środki mają być lokowane w papiery skarbowe, a o innych inwestycjach będą decydować wspólnie ministrowie finansów i pracy; Fundusz Emerytur Pomostowych - finansuje emerytury pomostowe.

¹⁰¹ Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778).

¹⁰² Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2016 r. poz. 277, z późn. zm.).

¹⁰³ Fundusz Emerytalno-Rentowy, Fundusz Prewencji i Rehabilitacji, Fundusz Administracyjny.

Tab. 7.13. Fundusze ubezpieczeń społecznych

L.p.	Nazwa	Fundusze własne w tys. zł	
		31 XII 2016	31 XII 2015
1.	Fundusz Ubezpieczeń Społecznych (fundusz emerytalny, rentowy, chorobowy i wypadkowy razem)	- 45 321 162	-45 924 320
2.	Fundusz Rezerwy Demograficznej	21 788 894	19 464 297
3.	Fundusz Emerytur Pomostowych	26 363	58 172
4.	Fundusze zarządzane przez Prezesa KRUS (fundusz emerytalno-rentowy, prewencji i rehabilitacji oraz administracyjny razem)	577 275	987 935

8. AKCJE I UDZIAŁY SKARBU PAŃSTWA

8.1. Podmioty wykonujące prawa z akcji i udziałów Skarbu Państwa

Do dnia 31 grudnia 2016 roku w świetle ustawy o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa¹⁰⁴, organem uprawnionym do wykonywania praw z akcji i udziałów był minister właściwy do spraw Skarbu Państwa¹⁰⁵.

Posiadanie akcji i wykonywanie praw Skarbu Państwa przez innych ministrów wynikało z przepisów szczególnych dotyczących określonych sektorów lub zakresów działalności (m.in. górnictwa węgla kamiennego, przemysłowego potencjału obronnego, transportu kolejowego, świadczenia usług pocztowych, ubezpieczenia eksportowego, specjalnych stref ekonomicznych, zarządzania obiektami budowlanymi powstałymi w wyniku realizacji przedsięwzięć Euro 2012) oraz ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw¹⁰⁶.

Reprezentowanie Skarbu Państwa w spółkach należało też do zakresu kompetencji agencji gospodarujących mieniem Skarbu Państwa i Dyrektora Generalnego PGL Lasy Państwowe.

Tab. 8.1. Spółki kapitałowe z udziałem Skarbu Państwa

Reprezentacja Skarbu Państwa	Spółki prowadzące działalność		Spółki w likwidacji	Spółki nieprowadzące działalności	Spółki w upadłości	Ogółem
	jednoosobowe	z częściowym udziałem SP				
Minister Skarbu Państwa	85	145	40	17	57	344
Minister Rozwoju i Finansów	3	15				18
Minister Infrastruktury i Budownictwa	2	1				3
Minister Energii	10	16				26
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	6	13	3		4	26
Minister Sportu i Turystyki	2					2
Minister Obrony Narodowej	2	12			1	15
ANR	41					41
PGL Lasy Państwowe		10	1	1		12
Pełnomocnik Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej	3					3
Prezes AMW	5	1	2			8
Ogółem 31 XII 2016	159	213	46	18	62	498*
Ogółem 31 XII 2015	151	229	81	81	70	612*

* W dwóch spółkach Skarb Państwa był reprezentowany przez dwa organy.

Źródło: Dane organów nadzoru.

¹⁰⁴ Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 154, z późn. zm.)

¹⁰⁵ Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870, z późn. zm.), jednostki sektora finansów publicznych nie mogą posiadać, obejmować lub nabywać udziałów lub akcji w spółkach (ani nabywać obligacji emitowanych przez podmioty inne niż Skarb Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także udziałów w spółdzielniach) chyba, że odrębna ustawa stanowi inaczej.

¹⁰⁶ Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o zamianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1954)

Informacje o akcjach i udziałach Skarbu Państwa wykorzystane w niniejszym *Sprawozdaniu* pochodzą z ewidencji Ministerstwa Skarbu Państwa w likwidacji, Prokuratury Generalnej RP oraz od innych jednostek organizacyjnych zajmujących się nadzorem właścicielskim. Z tych źródeł MSP w likwidacji oraz PGRP otrzymywały zestawienia podstawowych danych o spółkach i ich bilanse. Prowadzenie przez te jednostki szczegółowej ewidencji akcji i udziałów regulują przepisy ogólne i wewnętrzne związane z gospodarką finansową i rachunkowością jednostek.

8.2. Akcje i udziały, z których prawa wykonywał Minister Skarbu Państwa

Dane dotyczące spółek, w których prawa z akcji lub udziałów wykonywał Minister Skarbu Państwa, aktualizowane były w ewidencji MSP na bieżąco, na podstawie informacji wynikających z wykonywania zadań związanych z nadzorem właścicielskim i prywatyzacją. Dane ewidencji były wykorzystywane również w innych stałych, cyklicznych i doraźnych opracowaniach Ministerstwa, m.in. w celu zobrazowania dynamiki zmiany stanu mienia Skarbu Państwa. W tym dokumencie akcent położono na analizę różnic stanów na koniec poszczególnych lat i przedstawiono tylko najważniejsze zdarzenia jednostkowe będące przyczyną tych zmian.

Nawiązując do wcześniejszych edycji *Sprawozdania* spółki, w których prawa z akcji lub udziałów wykonywał Minister Skarbu Państwa, podzielono na trzy główne grupy: spółki jednoosobowe; spółki z częściowym udziałem – niepubliczne, i spółki publiczne, których akcje znajdowały się w obrocie giełdowym.

Tab. 8.2. Akcje i udziały, z których prawa wykonywał Minister Skarbu Państwa

Typ spółki	Liczba spółek		Wartość nominalna akcji lub udziałów w tys. zł	
	2015	2016	31 XII 2015	31 XII 2016
I. Jednoosobowe Spółki Skarbu Państwa	140	114	8 874 461	1 914 497
- prowadzące działalność	87	85	8 490 876	1 736 038
- w likwidacji, w upadłości z likwidacją majątku lub nie prowadzące działalności	53	29	383 585	178 459
II. Spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa	350	230	29 538 901	6 851 395
- niepubliczne – prowadzące działalność	170	135	6 605 046	5 411 857
- niepubliczne - w likwidacji, upadłości z likwidacją majątku lub nie prowadzące działalności	164	85	1 305 635	524 715
- publiczne	16	10	21 628 220	914 822
OGÓŁEM (I+II)	490	344	38 413 362	8 765 892

Źródło: Dane Ministerstwa Skarbu Państwa w likwidacji.

8.2.1. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, w których prawa z akcji wykonywał Minister Skarbu Państwa

Spółki prowadzące działalność statutową

W ciągu 2016 r. liczba jednoosobowych spółek Skarbu Państwa pozostających w nadzorze właścicielskim Ministra Skarbu Państwa zmalała. Dotyczyło to zwłaszcza podmiotów prowadzących działalność statutową (dalej określanych także jako „czynne” lub „aktywne”), których na koniec roku było 85.

Głównym czynnikiem mającym wpływ na zmniejszenie liczby jednoosobowych spółek Skarbu Państwa było przekazanie wykonywania uprawnień właścicielskich Skarbu Państwa innym organom.

Tab. 8.3. Powody zmiany liczby jednoosobowych spółek czynnych, które znajdowały się w nadzorze Ministra Skarbu Państwa w 2016 r.

Stan na 31 grudnia 2015 r.	87
Wniesienie do innego podmiotu	-1
Zbycie	-2
Zmiana podmiotu nadzorującego	-9
Przekształcenie w instytucję kultury	-3
Inne	13
Stan na 31 grudnia 2016 r.	85

Źródło: Dane Ministerstwa Skarbu Państwa w likwidacji.

8.2.2. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa, które nadzorował Minister Skarbu Państwa

Wartość majątku netto jednoosobowych spółek Skarbu Państwa (dalej „JSSP”) na koniec 2016 r. wynosiła 3.637 mld zł,¹⁰⁷ wobec 9.836 mld zł na koniec roku 2015 r.

Za wartość majątku JSSP, w którym suma kapitałów własnych jest wielkością ujemną przyjęto 0.

Tab. 8.4. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa, które nadzorował Minister Skarbu Państwa

Status spółek	Stan na 31 XII 2015			Stan na 31 XII 2016		
	Liczba spółek	wartość nominalna akcji / udziałów w mln zł	Majątek netto spółek w mln zł	Liczba spółek	wartość nominalna akcji / udziałów w mln zł	Majątek netto spółek w mln zł
Prowadzące działalność	87	8 491	9 734	85	1 736	3 644
W upadłości	26	264	0	24	169	0
W likwidacji lub nie prowadzące działalności	27	119	102	5	9	-7
Ogółem	140	8 874	9 836	114	1 914	3 637

Źródło: Dane Ministerstwa Skarbu Państwa w likwidacji.

¹⁰⁷Jednostkowe dane o kapitałach jednoosobowych spółek Skarbu Państwa ujęto w załączniku do Rozdziału 8.

Tab. 8.5. Przekształcenia kształtujące łączny majątek wybranych JSSP nadzorowanych przez Ministra Skarbu Państwa

Rok	Spółki, w których zakończono prywatyzację, wniesienia akcji do innego podmiotu, lub zmienił się organ nadzoru	Majątek netto spółki w mln zł
2015	PSK Rzeszów Sp. z o.o. (wniesienie do innego podmiotu)	0
	Studio Filmów Rysunkowych Sp. z o.o. (przekształcenie w instytucję kultury)	1
	Polska Żegluga Bałtycka S.A.(zmiana nadzoru)	64
	Polski Rejestr Statków S.A. (zmiana nadzoru)	14
	Centrum Techniki Okrętowej S.A. (zmiana nadzoru)	34
	Towarzystwo Finansowe Silesia Sp. z o.o. (zmiana nadzoru)	1 549
2016	Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. (zmiana nadzoru)	5 937
	Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego S.A. (zmiana nadzoru)	43
	Gryf Nieruchomości Sp. z o.o. (zmiana nadzoru)	9
	Kopalnia Soli "Wieliczka" S.A. (zmiana nadzoru)	129
	Kopalnia Soli Bochnia Sp. z o.o. (zmiana nadzoru)	1
	Polska Agencja Inwestycji i Handlu S.A. (zmiana nadzoru)	10
	Zespół Elektrowni Wodnych Niedzica S.A. (zmiana nadzoru)	274
	Przedsiębiorstwo Budownictwa Hydrotechnicznego ODRA 3 Sp. z o.o.	4
	PERN S.A. (zmiana nadzoru)	3 295
	Centrum Logistyczne Gryf Sp. z o.o. (zmiana nadzoru)	11
	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe FERMA-POL Sp. z o.o.	22*
	Studio Miniatur Filmowych Sp. z o.o. (przekształcenie w instytucję kultury)	0,15*
	Polskie Wydawnictwo Muzyczne S.A. (przekształcenie w instytucję kultury)	3*
	Studio Filmowe KRONIKA Polska Kronika Filmowa Sp. z o.o. (przekształcenie w instytucję kultury)	0,02*

*Dane za 2015 r.

Źródło: Dane Ministerstwa Skarbu Państwa w likwidacji.

8.2.3. Spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa, które nadzorował Minister Skarbu Państwa

Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Skarbu Państwa 31 grudnia 2016 r. posiadał – obok innych akcjonariuszy lub udziałowców - pakiety akcji lub udziałów w 230 spółkach, z których 145 prowadziło wówczas działalność gospodarczą.

Udział Skarbu Państwa w tych spółkach wynikał w głównej mierze z prywatyzacji pośredniej, gdy w posiadaniu Skarbu Państwa pozostały akcje (udziały):

- celowo zatrzymane przez Skarb Państwa w celu realizacji polityki właścicielskiej lub przeznaczone do zbycia po realizacji umownych zobowiązań inwestorów;
- przeznaczone dla uprawnionych pracowników rolników i rybaków i pozostałe po niepełnym wykorzystaniu tej rezerwy.

Jeżeli pominąć spółki o istotnym znaczeniu dla porządku lub bezpieczeństwa publicznego, w których zapisy statutowe gwarantowały Skarbowi Państwa szczególny wpływ na strategię, zarządzanie i działalność, w spółkach z niewielkim (do 10%) udziałem Skarbu Państwa, nadzór właścicielski mógł

mieć tylko charakter pasywny. Utrzymywanie takich udziałów powodowało zbędne koszty i rozproszenie czynności nadzorczych. Ministerstwo Skarbu Państwa aktywnie zmierzało do pełnej prywatyzacji tzw. „resztówek”, o ile nie było ważnych powodów utrzymywania zaangażowania Skarbu Państwa w niektórych spośród nich (np. mających strategiczny charakter).

W roku 2016 liczba spółek z częściowym udziałem Skarbu Państwa pozostających w nadzorze Ministra Skarbu Państwa po raz kolejny zmalała. Głównym czynnikiem zmniejszającym liczbę takich spółek było wykreślenie z rejestru przedsiębiorstw spółek po zakończeniu likwidacji, upadłości lub w wyniku utraty bytu prawnego w związku z nieprzerejestrowaniem Spółek z RHB do KRS. Innymi czynnikami było zakończenie prywatyzacji spółek - w drodze sprzedaży akcji lub udziałów inwestorom¹⁰⁸ i poprzez rozdysponowanie wszystkich akcji posiadanych przez Skarb Państwa między uprawnionych pracowników i rolników.

Tab. 8.6. Spółki z udziałem Skarbu Państwa według wielkości udziału Skarbu Państwa

Wyszczególnienie	do 5%	ponad 5% do 25%	ponad 25% do 50%	ponad 50%	Ogółem
I. Spółki prowadzące działalność – niepubliczne	55	31	28	21	135
II. Spółki publiczne	4	1	4	1	10
III. Nieprowadzące działalności statutowej	24	33	21	7	85
Spółki w likwidacji	9	13	9	4	35
Spółki nie prowadzące działalności	3	9	5		17
Spółki w upadłości	12	11	7	3	33
Razem 31 XII 2016	83	65	53	29	230

8.3. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

Tab. 8.7. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

Wielkość udziałów Skarbu Państwa	Organ reprezentujący Skarb Państwa							
	Minister Skarbu Państwa		Minister Energii		Minister Rozwoju i Finansów		Lasy Państwowe	
	liczba spółek	wartość rynkowa mln zł	liczba spółek	wartość rynkowa mln zł	liczba spółek	wartość rynkowa mln zł	liczba spółek	wartość rynkowa mln zł
do 5%	4	4					1	0,16
ponad 5% do 25%	1	85					2	116
ponad 25% do 50%	4	18 323	2	11 542	1	10 353		
ponad 50%	1	548	6	46 410				
Ogółem 31 XII 2016	10	18 960	8	57 952	1	10 353	3	116
Ogółem 31 XII 2015	16	81 346	1	686	3	82	3	82

Źródło: Dane Ministerstwa Skarbu Państwa w likwidacji oraz PGRP

¹⁰⁸ Warunki zbywania pakietów często są przesądzone w statutach lub umowach spółek. Zbywanie akcji lub udziałów może być dopuszczalne tylko na rzecz akcjonariuszy oraz wspólników, po z góry określonej cenie - może nie być możliwości ich zbycia na rzecz innych podmiotów i po aktualnej wartości rynkowej. Statuty lub umowy mogą również zakazywać zbywania pakietu przed określonym terminem lub spełnieniem określonych warunków. Procesy kończące prywatyzację mogą się przedłużać z powodu trwających postępowań sądowych bądź układowych oraz zobowiązań inwestorów wynikających z umów z inwestorami.

8.4. Akcje i udziały, z których prawa wykonywały inne organy lub jednostki państwowe

Tab. 8.8. Akcje i udziały, z których prawa wykonywały pozostałe organy lub jednostki państwowe

Posiadacz	Wartość w tys. zł		Liczba spółek w nadzorze
	wg bilansu organu nadzorującego	nominalna	
Minister Finansów	17 173	20 000	1
Minister Rozwoju	17 406 784	7 421 463	17
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	292 955	1 049 723	26
Minister Sportu i Turystyki	14 000	14 000	2
Minister Infrastruktury i Budownictwa	20 460 113	21 211 205	3
Minister Energii	63 542 103	26 122 579	26
Minister Obrony Narodowej	-	15 965	15
Pełnomocnik Rządu ds. Strategicznej Infrastruktury Energetycznej	-	14 613 441	3
ANR	-	655 257	41
AMW	1 251 666	1 407 352	8
PGL Lasy Państwowe	47 242	53 737	12
Ogółem	103 032 036	72 584 722	154

Źródło: Bilanse spółek, dane organów nadzoru.

8.5. Wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa

Wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa w spółkach zasadniczo ustalono na podstawie wartości majątku netto spółki wykazanej w bilansie i udziału Skarbu Państwa. Odmiennie wyceniono:

- akcje będące w obrocie na rynku regulowanym - według kursu giełdowego z dnia ostatniego notowania w roku 2016;
- akcje i udziały spółek z bardzo małym udziałem Skarbu Państwa, które nie składają bilansu w MSP – ich wartość pominięto;
- akcje spółek, w których kapitały własne są wielkością ujemną, jeżeli nie zostały zbyte lub wycenione - przypisano im wartość zero;
- akcje lub udziały pozostałe po rozwiązaniu rezerwy dla pracowników i rolników zbyte przed zatwierdzeniem bilansu - według uzyskanego przychodu.

Tab. 8.9. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa

Organ reprezentujący Skarb Państwa	Liczba spółek	Wartość majątku netto spółek w mln zł
Minister Skarbu Państwa	114	3 637
Minister Rozwoju i Finansów	3	5 964
Minister Energii	10	4 124
Minister Infrastruktury i Budownictwa	2	13 527
ANR	41	1 762
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	8	172
Pełnomocnik Rządu ds. Strategicznej Infrastruktury Energetycznej	3	23 485
Minister Obrony Narodowej	2	12
AMW	5	1 266
Minister Sportu i Turystyki	2	20
Razem	190	53 969

Tab. 8.10. Akcje i udziały w spółkach niepublicznych z częściowym udziałem Skarbu Państwa

Organ reprezentujący Skarb Państwa	Liczba spółek	Wartość majątku netto-akcji/udziałów Skarbu Państwa w mln zł
Minister Skarbu Państwa	220	6 996
Minister Rozwoju i Finansów	14	2 194
Minister Infrastruktury i Budownictwa	1	6 472
Minister Energii	8	67
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	18	2 736
Minister Obrony Narodowej	13	139
PGL Lasy Państwowe	9	4
AMW	3	147
Razem	286	18 755

Źródło: Obliczenia PGRP na podstawie bilansów spółek lub informacji od organów nadzorujących.

Tab. 8.11. Szacunkowa wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa

Wyszczególnienie	31 XII 2015 r.	31 XII 2016 r.
	wartość w mln zł	
I. Akcje i udziały jednoosobowych spółek Skarbu Państwa	48 964	53 969
II. Akcje spółek w obrocie publicznym	82 114	87 380
III. Akcje i udziały w pozostałych spółkach	17 058	18 755
Ogółem (I+II+III)	148 136	160 104

9. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE

Do sektora finansów publicznych nie należą państwowe osoby prawne będące przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, bankami.

Ich mienie jest w całości mieniem państwowym¹⁰⁹. Z mocy ustaw szczególnych, Skarb Państwa ma określone uprawnienia majątkowe, które ograniczają ich prawo własności. Państwu przysługuje prawo do nadzoru nad gospodarką danej jednostki oraz prawo jej zlikwidowania i przejęcia - na warunkach określonych w ustawach - mienia jednostki.

Swoboda państwowych osób prawnych w zakresie gospodarowania majątkiem państwowym jest ograniczona. W 2016 roku szczególną formą kontroli i nadzoru Skarbu Państwa nad celowością działania i gospodarnością państwowych osób prawnych była konieczność uzyskiwania przez nie zgody Ministra Skarbu Państwa na rozporządzenie składnikami aktywów trwałych, jeżeli wartość rynkowa przedmiotu rozporządzenia przekracza równowartość kwoty 50.000 EURO¹¹⁰.

W niniejszym *Sprawozdaniu*, zgodnie z par. 27 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad ewidencjonowania majątku Skarbu Państwa¹¹¹, za wartość praw majątkowych Skarbu Państwa przyjęto wartość wkładu założycielskiego. Wartość ta z reguły równa się funduszowi podstawowemu¹¹², ale w jednostkach których majątek netto jest mniejszy od funduszu podstawowego, za aktualną wartość praw majątkowych uznano wielkość funduszu własnego.

9.1. Przedsiębiorstwa państwowe

Tab. 9.1. Liczba przedsiębiorstw państwowych w ostatnich latach

Rok	Ogółem	Prowadzące działalność	W likwidacji	W upadłości
2016	37	19	8	10
2015	41	19	9	13
2014	52	20	17	15
2013	58	21	20	17
2012	68	23	20	25
2011	83	28	21	34
2010	122	45	30	47

Źródło: Informacje przekazane przez właściwe ministerstwa i urzędy wojewódzkie.

Status przedsiębiorstwa państwowego w końcu 2016 r. zachowały jeszcze:

- podmioty o specyficznym charakterze ze względu na dotyczące je przepisy i szczególne zadania: PP Porty Lotnicze (nadzorowane przez Ministra Infrastruktury i Budownictwa jako ministra właściwego ds. transportu,); Polska Żegluga Morska (nadzorowane przez Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej), Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej (w nadzorze założycielskim

¹⁰⁹ Art. 1a ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 154, z późn. zm.).

¹¹⁰ Art. 5a ustawy o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa, z zastrzeżeniem regulacji szczególnych.

¹¹¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 września 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad ewidencjonowania majątku Skarbu Państwa (Dz. U. z 2015 r. poz. 980) wyłącza z ewidencji majątek Narodowego Banku Polskiego.

¹¹² Dla jednostek wykazujących w bilansie obok funduszu podstawowego fundusz z aktualizacji wyceny uwzględniono sumę obu tych funduszy.

Ministra Skarbu Państwa) oraz Państwowe Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych (nadzorowane przez Ministra Energii)¹¹³.

- przywieszienne zakłady pracy w nadzorze założycielskim Ministra Sprawiedliwości (Centralnego Zarządu Służby Więziennej)¹¹⁴.

Tab. 9.2. Przedsiębiorstwa państwowe według organów założycielskich

Organ nadzorujący	Prowadzące działalność		w likwidacji	w upadłości	Razem
	31 XII 2015	31 XII 2016	31 XII 2016		
Minister Energii		1			
Minister Rozwoju	1				
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	2	1			
Minister Skarbu Państwa	1	2			
Minister Sprawiedliwości	12	12		1	1
Minister Infrastruktury i Budownictwa	1	1			
Wojewoda Kujawsko-Pomorski			1	1	2
Wojewoda Lubelski			1		1
Wojewoda Małopolski	2	2	1		1
Wojewoda Mazowiecki			1	3	4
Wojewoda Opolski			1		1
Wojewoda Pomorski				1	1
Wojewoda Śląski			2	2	4
Wojewoda Świętokrzyski				1	1
Wojewoda Wielkopolski			1	1	2
Ogółem	19	19	8	10	18

Źródło: Informacje przekazane przez właściwe ministerstwa i urzędy wojewódzkie.

W roku 2016 przekształcone zostało jedno czynne przedsiębiorstwo państwowe, które zostało przekształcone w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa, nadzorowaną przez Ministra Skarbu Państwa.

9.1.1. Wartość majątku przedsiębiorstw państwowych

Wartość majątku przedsiębiorstwa odzwierciedlają: fundusz założycielski, fundusz przedsiębiorstwa, fundusz z aktualizacji wyceny¹¹⁵. Fundusz założycielski przedsiębiorstwa odzwierciedla wartość wydzielonej przedsiębiorstwu części mienia państwowego. Wartości praw majątkowych Skarbu Państwa odpowiada suma funduszy własnych.

¹¹³ Na podstawie ustawy z dnia 13 maja 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo atomowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 766).

¹¹⁴ Ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 r. o zatrudnianiu osób pozbawionych wolności (Dz. U. z 2014 r. poz. 1116, z późn. zm.).

¹¹⁵ Ustawa z dnia 31 stycznia 1989 r. o gospodarce finansowej przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. z 1992 r. poz. 27, z późn. zm.).

Tab. 9.3. Majątek przedsiębiorstw państwowych

Organ nadzorujący/ przedsiębiorstwo	Suma funduszy własnych 31 XII 2015 (w tys. zł)	Suma funduszy założycielskich 31 XII 2016 (w tys. zł)	Suma funduszy własnych 31 XII 2016 (w tys. zł)
Minister Infrastruktury i Budownictwa	1 956 278	386 188	2 162 000
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	76 022	7 443	14 434
Minister Skarbu Państwa	19 957	40 990	292 083
Minister Energii		32 999	32 796
Minister Sprawiedliwości	129 345	24 458	134 557
Wojewoda Małopolski	2 017	40	1 548
Razem	2 214 590	492 118	2 637 418

Tylko przedsiębiorstwa „czynne”. Źródło: Obliczenia PGRP na podstawie danych urzędów i bilansów przedsiębiorstw.

Za wartość majątku przedsiębiorstwa, w którym suma funduszy własnych jest wielkością ujemną (zobowiązania przewyższają wartość aktywów) przyjęto 0, bowiem Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania przedsiębiorstw państwowych.

9.2. Instytuty badawcze

Instytutem badawczym jest państwowa jednostka organizacyjna, wyodrębniona pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, która prowadzi badania naukowe i prace rozwojowe ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce. Instytut posiada osobowość prawną.

Instytut tworzy, w drodze rozporządzenia, Rada Ministrów, na wniosek ministra właściwego ze względu na planowaną działalność instytutu, złożony po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw nauki.

Przy tworzeniu instytutu Minister nadzorujący wyposaża go w środki niezbędne do prowadzenia działalności. Równowartość majątku według stanu na dzień rozpoczęcia działalności odzwierciedla fundusz statutowy.

Na podstawie art. 19 ust. 4 ustawy o instytutach badawczych zysk brutto instytutu z działalności określonej w art. 2 ust. 1-3 oraz zysk netto z działalności określonej w art. 2 ust. 4 przeznacza się na działalność podstawową instytutu określoną w art. 2 ust. 1 poprzez zwiększenie funduszu rezerwowego, funduszu badań własnych, funduszu nagród oraz zakładowego funduszu świadczeń socjalnych¹¹⁶.

Tab. 9.4. Majątek instytutów badawczych

Organ nadzorujący	Liczba jednostek	Wartość praw majątkowych	Fundusze	Fundusz
			własne	statutowy*
w tys. zł				
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	3	54 377	70 200	55 083
Minister Cyfryzacji	4	109 660	320 935	110 978
Minister Rozwoju	36	917 805	1 133 337	936 481

¹¹⁶ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1158, z późn. zm.) .

Minister Energii	12	347 380	450 502	350 335
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	3	3 042	3 406	3 349
Minister Sportu i Turystyki	1	5 908	6 189	5 908
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	1	1 467	1 946	1 467
Minister Obrony Narodowej	9	634 862	756 489	641 349
Minister Edukacji Narodowej	1	2 074	3 361	2 074
Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	3	31 498	38 612	31 937
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	10	707 537	784 440	710 670
Minister Infrastruktury i Budownictwa	7	228 885	252 293	229 378
Minister Środowiska	5	248 116	266 294	267 904
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	3	38 047	41 811	39 554
Minister Spraw Zagranicznych**	1	1	1	95
Minister Zdrowia	16	153 525	207 226	813 900
Prezes Rady Ministrów	1	3 859	3 859	3 924
Ogółem 31 XII 2016	116	3 488 133	4 340 901	4 204 386
Ogółem 31 XII 2015	116	3 663 263	4 405 263	4 269 748

Wartość praw majątkowych (Skarbu Państwa) oznacza fundusz statutowy, a w jednostkach wykazujących w bilansach wartość majątku netto niższą od funduszu statutowego – sumę funduszy własnych jednostki.

* „Fundusz statutowy” rozumiany jako suma funduszu podstawowego i funduszu z aktualizacji wyceny.

**Bez PISM będącego państwową osobą prawną sektora finansów publicznych.

Źródło: Obliczenia PGRP na podstawie bilansów jednostek lub informacji od organów nadzorujących.

9.3. Bank Gospodarstwa Krajowego

Do zadań Banku Gospodarstwa Krajowego należy wspieranie rządowych programów społeczno-gospodarczych oraz programów samorządności lokalnej i rozwoju regionalnego, realizowanych ze środków publicznych¹¹⁷. Zadania te realizowane są poprzez zarządzanie funduszami utworzonymi, powierzonymi lub przekazanymi na podstawie ustaw i poprzez obsługę programów rządowych.

Na koniec 2016 r. BGK dysponował funduszami własnymi i zyskiem o łącznej wartości **11 688 mln zł**.

¹¹⁷ Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1843). Bank prowadzi również działalność własną na zasadach komercyjnych.

10. INNE SKŁADNIKI MIENIA SKARBU PAŃSTWA

10.1. Należności z tytułu zbycia i odpłatnego korzystania z mienia Skarbu Państwa

Mienie przedsiębiorstwa państwowego oddane do odpłatnego korzystania spółce z udziałem pracowników (tzw. leasing pracowniczy) pozostaje własnością Skarbu Państwa do chwili całkowitej spłaty lub wcześniejszego przeniesienia własności. Wartość takiego mienia oceniana jest według kwoty pozostałej do spłaty.

Do powstania należności Skarbu Państwa dochodzi również w wyniku rozłożenia na raty zapłaty za przedsiębiorstwa, akcje lub udziały.

Właściwe wywiązywanie się inwestorów z zobowiązań umownych dotyczących ratalnej płatności ceny sprzedaży czy też zapłaty za korzystanie z mienia przedsiębiorstwa jest zabezpieczone odpowiednimi klauzulami gwarancyjnymi lub poręczeniami.

Tab. 10.1. Należności z tytułu umów zbycia i odpłatnego korzystania z mienia Skarbu Państwa

Przedmiot umowy	Stan na koniec roku			
	liczba umów		należności w tys. zł	
	2016	2015	2016	2015
Odpłatne korzystanie z mienia Skarbu Państwa	101	106	292 292	308 971
Sprzedaż przedsiębiorstw	46	47	148 394	145 332
Wniesienie do spółki	5	5	11 933	11 626
Sprzedaż majątku	3	3	687	667
Sprzedaż akcji i udziałów	76	189	970 565	918 497
Ogółem	231	350	1 423 871	1 385 093

Podano liczbę umów, z których wynikają należności.

Źródło: Ministerstwo Skarbu Państwa w likwidacji.

Liczba umów, z których wynikają należności spadła w roku 2016 w stosunku do roku poprzedniego, głównie z tytułu zmniejszenia liczby umów sprzedaży akcji i udziałów. Wynika to z zapłaconych kwot gwarancyjnych z tytułu niezłożenia przez udziałowców spółek sektora rolno-spożywczego (tzw. spółek inseminacyjnych) oświadczeń o niezbywaniu udziałów poza krąg uprawnionych oraz ich obciążeniu w wymaganym terminie. Natomiast wzrost stanu należności w 2016 roku wynika głównie z tytułu naliczonej kwoty za niewykonanie zobowiązania oraz naliczonych odsetek ustawowych od zobowiązań, które dotyczą umów sprzedaży zawartych w latach wcześniejszych.

Tab. 10.2. Struktura należności z tytułu umów zbycia mienia Skarbu Państwa

Przedmiot umowy	Tytuł należności (w tys. zł)			
	raty kapitałowe	oprocentowanie rat i odsetki	kary umowne, odsetki i zastępowstwo procesowe	pozostałe
Odpłatne korzystanie z mienia Skarbu Państwa	63 215	121 132	44 531	63 414
Sprzedaż przedsiębiorstw	16 090	41 677	77 377	13 250
Wniesienie do spółki	0	0	11 933	0
Sprzedaż majątku	344	343	0	0
Sprzedaż akcji i udziałów	80 332	76 152	807 849	6 232
Ogółem	159 981	239 304	941 690	82 869

Źródło: Ministerstwo Skarbu Państwa w likwidacji

10.2. Należności w ewidencji Ministra Rozwoju i Finansów

Minister Rozwoju i Finansów ewidencjonuje należności podatkowe, niepodatkowe, a także inne – powstałe z tytułu pożyczek, kredytów i gwarancji udzielonych ze środków budżetu państwa.

Tab. 10.3. Należności Skarbu Państwa będące w ewidencji Ministra Rozwoju i Finansów w układzie prezentowanym w Sprawozdaniu z wykonania budżetu państwa

Wyszczególnienie	Stan na:	
	31 XII 2016	31 XII 2015
	w mln zł	
Razem	163 718,6	139 568,6
1. Należności podatkowe i niepodatkowe pozostałe do zapłaty	104 372,3	81 925,9
1) Należności podatkowe, w tym:	85 167,3	64 421,4
1.1) Podatki pośrednie	73 846,1	54 753,8
1.2) Podatek dochodowy od osób prawnych	4 238,0	2 882,6
1.3) Podatek dochodowy od osób fizycznych	7 076,5	6 776,8
1.4) Podatki zniesione	6,8	8,3
2) Należności niepodatkowe, w tym:	19 205,0	17 504,5
2.1) Wpłaty z zysku od przedsiębiorstw państwowych oraz spółek SP	5,0	4,5
2.2) Cło	623,7	667,7
2.3) Pozostałe dochody	18 576,3	16 832,3
2. Należności z tytułu przejściowego wykupienia odsetek od kredytów mieszkaniowych	4 012,5	4 184,9
3. Należności z tytułu pożyczek udzielonych ze środków budżetu państwa:	47 573,4	46 210,6
1) Pożyczka dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych	46 326,0	45 326,0
2) Pożyczki na prefinansowanie dla jednostek sektora finansów publicznych	57,3	14,1
3) Pożyczki dla publicznych zakładów opieki zdrowotnej i jednostek badawczo-rozwojowych	7,7	9,9
4) Pożyczki udzielane sędziom i prokuratorom na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych	295,5	285,5
5) Pożyczka dla KUKE	335,8	153,6
6) Pożyczki udzielone jednostkom samorządu terytorialnego	551,1	421,5
4. Należności bieżące i zaległe z tytułu udzielonych kredytów zagranicznych	6 956,4	6 271,2
5. Należności z tytułu gwarancji i poręczeń Skarbu Państwa, w tym:	381,1	490,6
1) z tytułu poręczeń i gwarancji krajowych	370,3	480,1
2) z tytułu gwarancji zagranicznych	10,8	10,5
6. Należności z tytułu udostępnienia środków z kredytów zagranicznych podmiotom krajowym	5,1	68,4
7. Inne należności	417,8	417,0

Źródło: informacja przekazana do Sprawozdania z wykonania budżetu państwa w 2016 r.

10.3. Udziały w międzynarodowych instytucjach finansowych

Tab. 10.4. Udziały Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych organizacjach finansowych

Lp.	Organizacja	Waluta	Udziały opłacone
1.	Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju *	USD	124 124 367,38
2.	Międzynarodowe Stowarzyszenie Rozwoju	USD	42 006 738,00
		SDR	4 521 040,00
3.	Wielostronna Agencja Gwarancji Inwestycyjnych	USD	826 648,00
4.	Międzynarodowa Korporacja Finansowa	USD	7 605 000,00
5.	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju	EUR	80 130 000,00
6.	Bank Rozwoju Rady Europy	EUR	16 224 000,00
7.	Europejski Bank Inwestycyjny	EUR	878 537 557,32
8.	Azjatycki Bank Inwestycji Infrastrukturalnych	USD	66 56 000,00

Polska jest także członkiem Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Na podstawie art. 5.1a Ustawy o Narodowym Banku Polskim wydatki związane z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w MFW pokrywa ze środków własnych NBP. Wpłaty do MFW wykazywane są w księgach i bilansie NBP.

* w tym kwota 71 636 018,56 USD została zapłacona w PLN.

11. OBCIĄŻENIA PUBLICZNOPRAWNE I ZOBOWIĄZANIA SKARBU PAŃSTWA

11.1. Zasoby majątkowe służące realizacji zadań publicznych państwa

Część zasobów majątkowych Skarbu Państwa służy realizacji zadań z zakresu sprawowania władzy publicznej.

Taką rolę według stanu prawnego na 31 grudnia 2016 roku pełnią:

- 1) majątek rzeczowy i środki finansowe państwowych jednostek sektora finansów publicznych;
- 2) zasoby majątku podmiotów o zadaniach niegospodarczych utworzonych ustawami (m.in. Lasów Państwowych, agencji i funduszy i innych, o których była mowa w rozdziałach 6 i 7), a również niektórych przedsiębiorców – przedsiębiorstw, banków i spółek, na które ustawy nakładają szczególne obowiązki o charakterze publicznym;
- 3) prawa udziałowe w spółkach wykorzystywane w polityce rządu i Ministra Skarbu Państwa dla realizacji celów publicznych dzięki zachowaniu przez Skarb Państwa pozycji właściciela decydującego o przekształceniach własnościowych albo dzięki posiadaniu szczególnych praw korporacyjnych pozwalających wywierać wpływ na kluczowe decyzje spółki;
- 4) zasoby (rezerwy w akcjach i udziałach) przeznaczone na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa oraz na nieodpłatne udostępnienie uprawnionym;
- 5) określone części przychodów z prywatyzacji lub zbywania składników majątku przeznaczone na finansowanie zadań ustawowych.

11.2. Zadania publiczne podmiotów gospodarczych

11.2.1. Zadania realizowane na podstawie ustaw

Przepisy ustawowe ustanawiając zadania publiczne określają nazwę, formę prawną i przedmiot działalności podmiotu powołanego do realizacji zadań. Niekiedy ustawy określają minimalny udział Skarbu Państwa w kapitale zakładowym i dopuszczalny udział innych akcjonariuszy. Podmioty te z reguły mogą prowadzić inną zarobkową działalność gospodarczą, jeżeli nie pozostaje ona w sprzeczności z zadaniami określonymi w ustawie.

Takie szczególne zadania wykonują:

- **Zarządy portów o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej (Gdańsk, Gdynia, Szczecin i Świnoujście)** - spółki akcyjne, w których Skarb Państwa ma co najmniej po 51% akcji i sumy głosów – utworzone przez ustawę o portach i przystaniach morskich w celu zarządzania gruntami i infrastrukturą portową¹¹⁸;

¹¹⁸ Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich (Dz. U. z 2017 r. poz. 1933). Akcjonariuszami spółek zarządzających portami o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej są: Skarb Państwa jako akcjonariusz większościowy oraz odpowiednie gminy miast, na terenie których są zlokalizowane ww. porty. Ponadto, w każdej ze spółek niewielki procent akcji jest w posiadaniu innych akcjonariuszy. Przekształcenia własnościowe tych spółek były realizowane zgodnie z ustawą o portach i przystaniach morskich i polegały na udostępnianiu akcji uprawnionym pracownikom oraz sprzedaży akcji spółek świadczących usługi portowe. Na podstawie ustawy z 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1954) kwestie dotyczące gospodarowania mieniem Skarbu Państwa w odniesieniu do przedsiębiorstw państwowych i spółek z udziałem Skarbu Państwa funkcjonujących w obszarze gospodarki morskiej, w tym wykonywania praw majątkowych i osobistych przysługujących Skarbowi Państwa, komercjalizacji i prywatyzacji, jak również ochrony interesów Skarbu Państwa weszły w katalog zagadnień objętych działem administracji rządowej „gospodarka morską”. Tym samym nastąpiło przejście uprawnień Ministra Skarbu Państwa w zakresie praw z akcji podmiotów zarządzających portami morskimi przez ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej. Portami morskimi

- **Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A.** - jednoosobowa spółka akcyjna Skarbu Państwa, która organizuje oraz inspiruje przedsięwzięcia zwiększające zainteresowanie podmiotów zagranicznych inwestowaniem kapitału w Polsce;
- **Telewizja Polska S.A., Polskie Radio S.A. i regionalne rozgłośnie radia publicznego** – wykonujące zadania jednostek publicznej radiofonii i telewizji i realizujące misję publiczną, które mogą działać wyłącznie w formie jednoosobowych spółek Skarbu Państwa¹¹⁹;
- **Polskie Linie Kolejowe S.A.**, zarządzające liniami kolejowymi oraz pozostałą infrastrukturą kolejową określoną w przepisach o transporcie kolejowym;
- **Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A.**, która prowadzi działalność w zakresie ubezpieczeń eksportowych gwarantowanych przez Skarb Państwa¹²⁰;
- **Polski Rejestr Statków S.A.** – działający na rzecz bezpieczeństwa statków i ochrony środowiska morskiego, prowadzący rejestr statków¹²¹;
- **Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A.**, do którego należy prowadzenie depozytu papierów wartościowych, prowadzenie rozliczeń i rozrachunku transakcji w papierach wartościowych, prowadzenie systemu zabezpieczania płynności rozliczeń oraz wykonywanie czynności w zakresie prowadzenia systemu rejestracji, rozliczeń i rozrachunku instrumentów finansowych niebędących papierami wartościowymi¹²²;
- **Poczta Polska S.A.**, w której ustawowo Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem, a przedmiotem działalności gospodarczej spółki jest m.in. prowadzenie działalności polegającej na świadczeniu usług pocztowych, w tym usług o charakterze powszechnym¹²³;
- **PP Porty Lotnicze**, przedsiębiorstwo państwowe, prowadzące działalność w zakresie rozwoju i eksploatacji portów lotniczych w Polsce służących do obsługi krajowego i międzynarodowego ruchu lotniczego¹²⁴;
- **Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.** wykonująca zadania ustalone m.in. w ustawach o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków, specjalnych strefach ekonomicznych, wspieraniu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego, różnych przepisach o udzielaniu pomocy na ratowanie i na restrukturyzację przedsiębiorców. Przedmiotem działalności spółki jest m.in.:
 - wspieranie procesów restrukturyzacji przedsiębiorców, między innymi w ramach pomocy finansowej, szkoleniowej i organizacyjnej; prowadzenie prac w zakresie wykorzystania środków finansowych pochodzących ze źródeł zagranicznych,

niemającymi podstawowego znaczenia dla gospodarki narodowej zarządzają spółki powołane przez właściwe gminy.

¹¹⁹ Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1414).

¹²⁰ Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 826). Korporacja prowadzi rozliczenia finansowe związane z prowadzeniem ubezpieczeń eksportowych gwarantowanych przez Skarb Państwa na wyodrębnionym rachunku bankowym pod nazwą „Interes Narodowy”.

¹²¹ Ustawa z dnia 26 października 2000 r. o Polskim Rejestrze Statków (Dz. U. z 2000 r. poz. 1098, z późn. zm.); Skarb Państwa może zbyć do 51% akcji PRS S.A.

¹²² Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2017 r. poz. 1768).

¹²³ Ustawa z dnia 5 września 2008 r. o komercjalizacji państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczta Polska” (Dz. U. poz. 1109, z późn. zm.).

¹²⁴ Ustawa z dnia 23 października 1987 r. o przedsiębiorstwie państwowym „Porty Lotnicze” (Dz. U. poz. 185, z późn. zm.).

- doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania, pełnienie funkcji inwestora w odniesieniu do restrukturyzujących się przedsiębiorców, zarządzanie mieniem i udziałami Skarbu Państwa i innych państwowych osób prawnych na zlecenie; wykonywanie na zlecenie praw z akcji i udziałów w spółkach kapitałowych; udział w tworzeniu przez organy państwowe oraz samorządowe rozwiązań prawnych i instytucjonalnych dla dalszej transformacji gospodarki, organizowanie specjalnych stref ekonomicznych, centrów innowacji, parków przemysłowych i technologicznych,
 - realizacja zadań restrukturyzacyjnych określonych przez rządowe programy strategiczne;
- **Bank Gospodarstwa Krajowego**, będący bankiem państwowym działającym na podstawie szczególnej ustawy¹²⁵, do którego należy wspieranie rządowych programów społeczno-gospodarczych oraz programów samorządności lokalnej i rozwoju regionalnego, realizowanych ze środków publicznych. Bank wykonuje również inne zadania powierzone lub przekazane wynikające z ustaw i umów zawieranych z ministrami¹²⁶. Bank specjalizuje się w obsłudze sektora publicznego i jednostek samorządu terytorialnego, krajowego i zagranicznego długu publicznego, finansowaniu dużych projektów inwestycyjnych (np. drogowych, jest akcjonariuszem **Polskiego Funduszu Rozwoju S.A.**), budownictwa mieszkaniowego, działalności poręczeniowo-gwarancyjnej, wspierania eksportu (w tym także jako akcjonariusz KUKI S.A.);
 - **Polska Agencja Prasowa S.A.** - publiczna agencja prasowa, zobowiązana między innymi do upowszechniania stanowiska naczelnych organów państwa¹²⁷;
 - **Totalizator Sportowy Sp. z o.o.** wykonujący monopol państwa w zakresie gier liczbowych¹²⁸;
 - **podmioty zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi** – spółki, w stosunku do których Skarb Państwa albo samorząd województwa posiada większość głosów, które mogą być oddane na walnym zgromadzeniu lub zgromadzeniu wspólników¹²⁹;
 - **Uzdrowisko Krynica-Żegiestów Spółka Akcyjna** z siedzibą w Krynicy-Zdroju jako zakład lecznictwa uzdrowskiego który nie będzie podlegać prywatyzacji¹³⁰;
 - **Aplikacje Krytyczne Sp. z o.o.** – jednoosobowa spółka Skarbu Państwa, powołana do realizacji projektów, których celem jest zapewnienie organom administracji podatkowej, Służby Celnej i kontroli skarbowej, systemów teleinformatycznych wspierających ich działania¹³¹.

¹²⁵ Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1843).

¹²⁶ BGK obsługuje m.in. Krajowy Fundusz Drogowy, Fundusz Kredytu Technologicznego, Fundusz Pożyczek i Kredytów Studenckich, rachunek rezerw poręczeniowych, windykację należności Skarbu Państwa z tytułu umów poręczeń i gwarancji. BGK prowadzi obsługę bankową rachunków państwowych funduszy celowych, agencji wykonawczych, państwowych osób prawnych utworzonych na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych (z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek), zgodnie z art. 196 ust. 5 ustawy o finansach publicznych. BGK od 1 maja 2011 r. dokonuje na zlecenie Ministra Finansów wszelkich czynności prawnych i faktycznych związanych z przyjmowaniem wolnych środków - agencji wykonawczych, Narodowego Funduszu Zdrowia, innych państwowych osób prawnych utworzonych na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych (z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek) oraz państwowych funduszy celowych - w depozyt lub zarządzanie oraz ich zwrotem, co jest przejawem tzw. konsolidacji środków publicznych.

¹²⁷ Ustawa z dnia 31 lipca 1997 r. o Polskiej Agencji Prasowej (Dz. U. z 2017 r. poz. 643).

¹²⁸ Ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 471, z późn. zm.).

¹²⁹ Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1010).

¹³⁰ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowskim, uzdrowskach i obszarach ochrony uzdrowskiej oraz o gminach uzdrowskich (Dz. U. z 2017 r. poz. 1056). Rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 21 listopada 2012 r. w sprawie wykazu zakładów lecznictwa uzdrowskiego prowadzonych w formie jednoosobowych spółek Skarbu Państwa, które nie będą podlegać prywatyzacji (Dz. U. poz. 1332).

- spółki utworzone w celu przygotowania i wykonania przedsięwzięć Euro 2012¹³².

11.2.2. Bezpieczeństwo energetyczne w polityce właścicielskiej

Aktualnie obowiązującymi dokumentami strategicznymi, dotyczącymi bezpieczeństwa energetycznego państwa są „polityka energetyczna Polski do 2030 roku” z 2009 r., a także „Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 roku”. Obecnie trwają prace nad dokumentem nowej polityki energetycznej państwa, który zastąpi oba ww. dokumenty – projekt jest na etapie prac wewnątrzresortowych. Jednocześnie Ministerstwo Energii prowadzi także szeroko zakrojone prace nad „Krajowym planem na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030”, którego zakres w praktyce obejmuje zagadnienia polityki energetycznej, a także prace nad pakietem zaproponowanych regulacji UE „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków”, mającym również istotny wpływ na kształt krajowej polityki energetycznej.

Sektor górnictwa węgla kamiennego

Z końcem 2015 r. przestał obowiązywać Program działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007 – 2015. W roku 2016 w ramach Zespołu Trójstronnego ds. Bezpieczeństwa Społecznego Górników powołano podzespół, który pracował nad Programem dla sektora górnictwa węgla kamiennego na lata 2016-2030. Podczas prac nad programem uwzględniono konieczność jego powiązania z założeniami polityki energetycznej państwa.

Minister Energii powołał również w 2016 roku podzespół do prac nad Programem dla sektora górnictwa węgla brunatnego. Opracowany projekt zawiera analizę i diagnozę stanu polskiego górnictwa węgla brunatnego wraz z prognozą zapotrzebowania na przyszłe lata oraz niezbędne działania do zapewnienia udziału tego surowca w krajowym mixie energetycznym.

Te dwa projekty programowe będą stanowiły materiał wsadowy do całościowej Polityki Energetycznej Polski, która jest w trakcie uzgodnień.

Sektor elektroenergetyczny

Polityka energetyczna do roku 2030 przewiduje utrzymanie przez Skarb Państwa większościowego pakietu akcji w PGE Polska Grupa Energetyczna S.A. oraz kontrolnego, na poziomie pozwalającym zachować władztwo korporacyjne Skarbu Państwa, pakietu akcji w spółce Tauron Polska Energia S.A. Utrzymanie nadzoru właścicielskiego Skarbu Państwa ma na celu prowadzenie aktywnego nadzoru nad polityką inwestycyjną oraz efektywnością ekonomiczną tych podmiotów.

Sektor gazowniczy

OPERATOR GAZOCIĄGÓW PRZESYŁOWYCH GAZ-SYSTEM S.A., z uwagi na znaczenie dla bezpieczeństwa energetycznego kraju nie będzie podlegał prywatyzacji.

Polityka energetyczna do roku 2030 przewiduje wykorzystanie instrumentów polityki właścicielskiej do:

1. zachęcania Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa S.A. do inwestycji w złoża krajowe;
2. zabezpieczenia interesów Skarbu Państwa w spółce EuRoPol Gaz S.A. w ramach uprawnień właścicielskich wynikających z posiadanych akcji PGNiG S.A. oraz uprawnień osobistych przysługujących Skarbowi Państwa zgodnie ze statutem spółki PGNiG S.A.

¹³¹ Ustawa z dnia 29 kwietnia 2016 r. o szczególnych zasadach wykonywania niektórych zadań z zakresu informatyzacji działalności organów Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. poz. 781, z późn. zm.)

¹³² Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o przygotowaniu finałowego turnieju Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012 (Dz. U. z 2017 r. poz. 1372).

3. ewentualnego dokapitalizowania PGNiG S.A. poprzez wniesienie do niej akcji innych podmiotów, gdy wymagać tego będzie bezpieczeństwo energetyczne Polski.

Nadzór nad operatorem systemu przesyłowego gazu, t.j. spółką GAZ-SYSTEM S.A., sprawuje Pełnomocnik Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej.

Sektor paliwowo - naftowy

Dokumenty Rady Ministrów określające politykę Rządu Rzeczypospolitej Polskiej wobec sektora naftowego (*Polityka Rządu RP dla przemysłu naftowego w Polsce; Polityka energetyczna do roku 2030*) w części dotyczącej polityki właścicielskiej przewidują pozostawienie przez Skarb Państwa co najmniej dotychczasowego udziału w kapitale zakładowym PKN ORLEN S.A., utrzymanie większościowego udziału w spółce GRUPA LOTOS S.A. oraz pozostanie przez Skarb Państwa jedynym akcjonariuszem PERN „Przyjaźń” S.A. Ponadto mając na uwadze istotną rolę PERN w zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego kraju oraz uwzględniając stabilną sytuację finansową Grupy, Spółka wpisała się w program konsolidacji aktywów paliwowo-energetycznych dokonując zakupu akcji PKN ORLEN S.A. i uzyskując w ten sposób niemal 5% udziału w kapitale akcyjnym koncernu.

11.2.3. Szczególne zasady prywatyzacji i restrukturyzacji spółek

Polskie Koleje Państwowe S.A., restrukturyzowane są zgodnie z ustawą o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego *Polskie Koleje Państwowe*¹³³.

Spółka pełni dominującą rolę w Grupie PKP, którą tworzą spółki zarządzające infrastrukturą kolejową, spółki przewozowe i inne spółki świadczące usługi na rzecz spółek grupy. Do jej podstawowych zadań należą:

- realizacja procesów restrukturyzacji,
- zagospodarowanie zbędnego majątku,
- zarządzanie płynnością finansową spółek Grupy PKP,
- koordynacja przedsięwzięć związanych z rozwojem spółek Grupy PKP,
- przygotowanie projektów prywatyzacyjnych dla spółek Grupy.

Spółki utworzone przez PKP S.A. mogą podlegać prywatyzacji, z wyjątkiem spółki PKP PLK S.A., której akcje będące własnością PKP S.A. mogą być zbywane wyłącznie na rzecz Skarbu Państwa. Przychody PKP ze sprzedaży akcji i udziałów Spółek zależnych, będą w pierwszej kolejności przeznaczone na spłatę zadłużenia, które spółka PKP S.A. przejęła po byłym przedsiębiorstwie państwowym PKP, a w dalszej kolejności na rozwój tych Spółek.

W ramach restrukturyzacji majątku PKP S.A. i PKP PLK S.A. planuje się wnoszenie do spółek zależnych wkładów niepieniężnych, na które składają się nieruchomości gruntowe wraz z posadowionymi budynkami i budowlami. W przypadku PKP S.A. nie planuje się żadnych decyzji prywatyzacyjnych dotyczących spółek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej.

Akcje **Krajowej Spółki Cukrowej S.A. z siedzibą w Toruniu** (dalej „KSC”) nie podlegające nieodpłatnemu udostępnieniu dla uprawnionych pracowników i plantatorów mogły zostać zbyte przez

¹³³ Ustawa z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” (Dz. U. z 2017 r. poz. 680, z późn. zm.).

Polskie Koleje Państwowe S.A., utworzyły spółki, wnosząc do nich składniki materialne wyodrębnione z przedsiębiorstwa. Akcje i udziały spółek utworzonych przez PKP S.A. – z wyjątkiem spółki PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. – mogą być zbywane. Nie podlega sprzedaży mienie wchodzące w skład linii kolejowych o znaczeniu państwowym, będące własnością PKP S.A., PLK S.A. lub Skarbu Państwa.

Ministra Skarbu Państwa wyłącznie plantatorom buraków cukrowych związanych umowami kontraktacji z KSC oraz pracownikom spółki¹³⁴.

11.3. Zasób na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa

Na mocy art. 25 ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne¹³⁵, został utworzony zasób majątkowy Skarbu Państwa jako alternatywne, obok budżetu państwa, źródło spłaty poręczonych i gwarantowanych przez Skarb Państwa kredytów¹³⁶. Na zasób składają się akcje i udziały uzyskane w wyniku dochodzenia przez ministra finansów, w imieniu Skarbu Państwa, wierzytelności z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji oraz akcje i udziały w spółkach stanowiące własność Skarbu Państwa wyodrębnione przez Radę Ministrów do 17 lipca 2009 r.

Tab. 11.1. Zasób majątkowy na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa

Nazwa podmiotu	Akcje udziały stanowiące rezerwę na poręczenia i gwarancje
1. Centrum Techniki Okrętowej S.A.	1 240 000
2.Chłodnia Szczecińska Sp. z o.o.	7 440
3.Jastrzębska Spółka Węglowa S.A.	930 786
4.Lubinex Sp. z o.o.	16 168
5.Polskie Pracownie Konserwacji Zabytków S.A.	321 843
6.Pomorskie Hurtowe Centrum Rolno-Spożywcze	53 070
7.Przemysłowy Instytut Maszyn Budowlanych Sp. z o.o.	100 800
8.Warszawski Rolno-Spożywczy Rynek Hurtowy S.A. w Broniszach	6 171
9.Warszawskie Zakłady Sprzętu Ortopedycznego S.A.	627 900
10.Zakłady Przemysłu Wełnianego "WELUX" S.A.	110 106
11.Zakłady Przemysłu Wełnianego 9 MAJA S.A.	40 586
12.Zespół Elektrowni Wodnych Niedzica S.A.	230 785

Źródło: Dane Ministerstwa Finansów

Akcje i udziały składające się na zasób zbywał minister właściwy do spraw Skarbu Państwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych. Środki pochodzące ze zbycia tych papierów wartościowych, a także z opłat prowizyjnych od udzielonych gwarancji i poręczeń oraz przychodów z prywatyzacji w wysokości stanowiącej 0,5% łącznej kwoty poręczeń i gwarancji udzielonych w roku poprzednim, wpływały na rachunek rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych Skarbu Państwa.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. Minister Finansów nie dysponował środkami zgromadzonymi na ww. rachunku i stan rachunku wyniósł 0 zł w związku z przekazaniem ich w pełnej wysokości, tj. 1 130 603 026 zł na finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa oraz zarządzanie długiem Skarbu Państwa, będących skutkiem nowelizacji ustawy o poręczeniach i gwarancjach.

Tab. 11.2. Potencjalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu gwarancji i poręczeń

¹³⁴ Ustawa z dnia 19 listopada 1996 r. o zmianie ustawy o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym (Dz.U. poz. 724).

¹³⁵ Ustawa z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne (Dz. U. z 2015 r. poz. 1052, z późn. zm.).

¹³⁶ O należnościach Skarbu Państwa z tytułu poręczeń lub gwarancji spłaty kredytów zob. w części 10.3.

Tytuł	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016
	w mln zł			
Poręczenia i gwarancje krajowe	37 818,3	31 990,7	31 418,3	28 978,2
Gwarancje zagraniczne	67 028,8	78 840,8	81 783,9	95 535,4
łącznie	104 847,1	110 831,5	113 202,2	124 513,6

(Łączna kwota ewentualnych wypłat z budżetu w przypadku, gdyby kredytobiorcy nie wywiązali się ze spłaty poręczonych lub gwarantowanych kredytów).

Źródło: Dane Ministerstwa Finansów.

Na podstawie odrębnych przepisów szczególnych Skarb Państwa był gwarantem i poręczycielem zobowiązań PKP S.A. Na zabezpieczenie ewentualnych wierzytelności, zgodnie z art. 32 ust. 15 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe”, PKP SA przewłaszczyła na rzecz Skarbu Państwa, reprezentowanego przez Ministra Finansów, akcje lub udziały w spółkach zależnych¹³⁷.

Z tytułu przewłaszczenia Skarb Państwa nie wykonywał uprawnień właścicielskich z akcji PKP SA¹³⁸. Zgodnie z zawartymi umowami prawa i obowiązki zarówno majątkowe jak i korporacyjne w tych spółkach (wykonywanie prawa głosu, podział zysku) przysługiwały Polskim Kolejom Państwowym S.A., przy czym Minister Finansów: wyraża pisemną, uprzednią zgodę na zaciąganie przez ww. Spółki zobowiązań lub rozporządzanie prawami o wartości przekraczającej jednorazowo równowartość 100 mln zł (w przypadku PKP PLK S.A. 200 mln zł); wyraża zgodę na zmiany Statutów lub Umów Spółek, z wyłączeniem zmian wynikających z podwyższenia kapitału zakładowego; wyznacza jedną osobę do składu Rady Nadzorczej.

11.4. Zobowiązania wobec pracowników, rolników i rybaków

W razie zbycia przez Skarb Państwa akcji spółki powstałej w wyniku komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego na zasadach ogólnych lub w przypadku połączenia spółki powstałej w wyniku komercjalizacji z inną spółką, podziału tej spółki, jej przekształcenia lub wniesienia akcji do innej spółki Skarbu Państwa, uprawnionym pracownikom przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia do 15% akcji lub udziałów spółki objętych przez Skarb Państwa w dniu wpisania spółki do rejestru. Takie samo prawo przysługuje pracownikom przedsiębiorstw zlikwidowanych w celu wniesienia do spółki. Analogiczne prawa mają rolnicy lub rybacy dostarczający przedsiębiorstwu surowiec¹³⁹.

Na wywiązanie się z tego zobowiązania Ministerstwo Skarbu Państwa utworzyło rezerwę akcji i udziałów (zob. w R.8.).

11.5. Zaplanowane w budżecie państwa przychody z prywatyzacji

¹³⁷ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 22 grudnia 2010 r. w sprawie określenia spółek utworzonych przez Polskie Koleje Państwowe S.A., których akcje lub udziały zostaną przeznaczone na zabezpieczenie wierzytelności Skarbu Państwa z tytułu poręczeń i gwarancji (Dz. U. poz. 1757).

¹³⁸ Art. 1b ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 154, z późn. zm.).

¹³⁹ Art. 36 ust. 1 i art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2016 r. poz. 981, z późn. zm.), a także inne ustawy szczególne przyznające podobne uprawnienia.

Planowane kwoty oraz przeznaczenie przychodów z prywatyzacji określa ustawa budżetowa¹⁴⁰.

Tab. 11.3. Wykonanie przychodów z prywatyzacji

Tytuł	Plan [tys. zł]	Wykonanie [tys. zł]
Przychody ogółem	221 326	68 127
<i>Prywatyzacja pośrednia</i>	210 924	39 040
<i>Prywatyzacja bezpośrednia</i>	10 402	21 713
<i>Pozostałe przychody</i>	0	7 374

Źródło: Sprawozdanie z wykonania w 2016 roku dochodów i wydatków budżetowych w części 36-Skarb Państwa, planów finansowych funduszy celowych będących w dyspozycji Ministra Skarbu Państwa oraz przychodów z prywatyzacji

11.6. Przeznaczenie przychodów z prywatyzacji na realizację celów ustawowych

Na podstawie ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji lub innych ustaw szczególnych z części przychodów uzyskanych z prywatyzacji tworzone były państwowe fundusze celowe. Dysponentami tych Funduszy byli właściwi ministrowie.

11.6.1. Cele związane z zaspokojeniem roszczeń byłych właścicieli

Państwowy fundusz celowy pn. Fundusz Reprywatyzacji został utworzony na podstawie art. 56 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 747). Na rachunku Funduszu gromadzone są środki pochodzące ze sprzedaży 5% akcji należących do Skarbu Państwa w każdej ze spółek powstałych w wyniku komercjalizacji oraz odsetki od tych środków z przeznaczeniem na cele związane z zaspokajaniem roszczeń byłych właścicieli mienia przejętego przez Skarb Państwa. Minister Skarbu Państwa dokonywał wypłaty odszkodowań na podstawie tytułów prawnych tj.: decyzji administracyjnych, wyroków oraz ugód sądowych przekazanych do realizacji przez organy, przed którymi toczą się postępowania, bądź reprezentujące Skarb Państwa przed sądami we właściwych postępowaniach o ustalenie odszkodowania z tytułu przejęcia mienia niezgodnie z obowiązującymi na datę przejęcia przepisami prawa.

Przychody Funduszu w 2016 r. zostały zrealizowane w kwocie 77 970 tys. zł. Przychody pochodziły z następujących tytułów:

- środki pochodzące ze sprzedaży 5 % akcji i udziałów należących do Skarbu Państwa w każdej ze spółek powstałych w wyniku komercjalizacji w kwocie 414 tys. zł (3,64 % planu, 0,53 % przychodów ogółem),
- odsetki od środków zgromadzonych na rachunku Funduszu Reprywatyzacji w kwocie 74 772 tys. zł (112,52 % planu, 95,90% przychodów ogółem),
- zwrot wypłaconych odszkodowań w kwocie 2 784 tys. zł.

Wydatki Funduszu w 2016 roku zostały zrealizowane w kwocie 206 333 tys. zł. Ze środków Funduszu zostały poniesione następujące koszty:

- wypłata odszkodowań dla byłych właścicieli mienia przejętego przez Skarb Państwa na podstawie dekretów i ustaw nacjonalizacyjnych w kwocie 158 643 tys. zł (25,45% planu, 76,89% kosztów ogółem),
- odsetki od odszkodowań zasądzonych wyrokami w kwocie 15 147 tys. zł (17,29 % planu, 7,34 % kosztów ogółem),
- koszty postępowania sądowego w kwocie 2 434 tys. zł (40,57% planu, 1,18% kosztów ogółem),

¹⁴⁰ Art. 56 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2016 r. poz. 981, z późn. zm.).

- wydatki na podwyższenie kapitału zakładowego spółek w kwocie ogółem 30 000 tys. zł (100 % planu, 14,54% kosztów ogółem), w tym:

- Telewizja Polska S.A. z siedzibą w Warszawie w kwocie 20 000 tys. zł,
- Polskie Radio Regionalna Rozgłośnia w Krakowie - Radio Kraków S.A. z siedzibą w Krakowie w kwocie 2 000 tys. zł,
- Polskie Radio S.A. z siedzibą w Warszawie w kwocie 8 000 tys. zł.

- odpisy aktualizujące należności w kwocie 109 tys. zł.

Saldo środków finansowych na rachunku Funduszu Reprywatyzacji na dzień 31.12.2016 r. **wyniosło 4 789 032 tys. zł.**

11.6.2. Pomoc na restrukturyzację przedsiębiorców

Minister Skarbu Państwa zgodnie z ustawą o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa był dysponentem państwowego funduszu celowego pn. Fundusz Restrukturyzacji Przedsiębiorców (dalej „FRP”). Środki gromadzone w Funduszu pochodziły z 15% odpisu uzyskiwanego z corocznych przychodów z prywatyzacji zgodnie z art. 56 ust.1 pkt 2 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji oraz z odsetek od tych środków. Przychody Funduszu w 2016 r. wyniosły 322 950 tys. zł.

Ze środków znajdujących się na rachunku FRP Minister Skarbu Państwa miał możliwość udzielania przedsiębiorcom pomocy publicznej na ratowanie i restrukturyzację, wsparcia finansowego niebędącego pomocą publiczną, a także realizacji innych zadań określonych w odrębnych przepisach. Ponadto zgodnie z art. 56 ust. 5 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji za środków FRP Minister Skarbu Państwa corocznie podwyższał kapitał zakładowy Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. o kwotę stanowiącą 1/3 przychodów Funduszu. Wydatki Funduszu w 2016 roku zostały zrealizowane w kwocie 665 544 tys. zł.

Saldo środków finansowych na rachunku Funduszu wyniosło **319 005 tys. zł.**

11.6.3. Cele związane z rozwojem nauki i technologii polskiej

Na cele związane z rozwojem nauki i technologii polskiej przeznaczano 2% przychodów z prywatyzacji w danym roku budżetowym oraz odsetki od tych środków. Środki te wspierały szczególnie ważne kierunki badań naukowych lub prac rozwojowych określone w założeniach polityki naukowo-technicznej państwa, inwestycje służące potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych oraz promocję i upowszechnianie nauki.

Środki te tworzyły Fundusz Nauki i Technologii Polskiej, a ich dysponentem był minister właściwy do spraw nauki. Przychody Funduszu w 2016 r. wyniosły 12 769 tys. zł, a wydatki zostały zrealizowane w kwocie 68 991 tys. zł.

Saldo środków finansowych na rachunku Funduszu Nauki i Technologii Polskiej wyniosło **26 391 tys. zł.**

11.7. Inne rozdysponowanie przychodów z prywatyzacji

Przychody ze sprzedaży niektórych¹⁴¹ należących do Skarbu Państwa akcji i udziałów minister właściwy do spraw Skarbu Państwa przekazywał na finansowanie zadań ministra właściwego do spraw pracy na rzecz przeciwdziałania bezrobociu. W 2016 r. nie dokonano sprzedaży takich akcji i udziałów.

¹⁴¹ Akcje te stanowiły do 1 kwietnia 2002 r. rezerwę na cele uwłaszczenia. Minister właściwy do spraw pracy może przekazać uzyskane środki do Funduszu Pracy lub Banku Gospodarstwa Krajowego - z przeznaczeniem na wypłatę pożyczek dla osób fizycznych podejmujących działalność gospodarczą (przy czym środki pochodzące ze zwrotu pożyczek BGK zwraca na wyodrębniony rachunek ministra właściwego do spraw pracy).

Przychody ze sprzedaży akcji/udziałów spółek przemysłowego potencjału obronnego Minister Skarbu Państwa przekazuje do dyspozycji ministra właściwego do spraw gospodarki oraz Ministra Obrony Narodowej, z przeznaczeniem na wsparcia restrukturyzacji spółek przemysłu obronnego. W 2016 r. nie dokonano prywatyzacji spółek przemysłu obronnego.

Na Fundusz Skarbu Państwa¹⁴² przekazano z przychodów z prywatyzacji **922 tys. zł.**

Fundusz Rezerwy Demograficznej¹⁴³ został zasilony kwotą **18 450 tys. zł.**

Na Rachunek Rezerw Poręczeńiowych i Gwarancyjnych Skarbu Państwa w Banku Gospodarstwa Krajowego do dyspozycji ministra finansów przekazano **40 920 tys. zł.**

11.8. Zadłużenie Skarbu Państwa

Tab. 11.4. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium miejsca emisji

Zadłużenie Skarbu Państwa ogółem (wg nominalu w mln zł)	Stan na dzień	
	31 XII 2016 r.	31 XII 2015 r.
	928 666,2	834 550,6
I. Zadłużenie krajowe Skarbu Państwa	609 202,9	543 262,2
II. Zadłużenie zagraniczne Skarbu Państwa	319 463,2	291 288,4
Kurs przyjęty do obliczeń (EUR/PLN)	4,4240	4,2615
Kurs przyjęty do obliczeń (USD/PLN)	4,1793	3,9011

Tab. 11.5. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium rezydenta

Zadłużenie Skarbu Państwa ogółem (według nominalu w mln zł)	Stan na dzień	
	31 XII 2016 r.	31 XII 2015 r.
	928 666,2	834 550,6
Zadłużenie krajowe Skarbu Państwa	433 073,0	350 092,5
Zadłużenie zagraniczne Skarbu Państwa	495 593,2	484 458,1

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Tab. 11.6. Zobowiązania wobec międzynarodowych instytucji finansowych

Waluta	Udziały nieopłacone wymagalne na 31.12.2016	Zobowiązania wynikające ze statutów do zapłacenia na żądanie
USD	100 668 648,00	2 614 245 731,63
SDR	1 716 700,00	-
EUR	-	4 988 629 634,13

Dane NBP

11.9. Rekompensaty, odszkodowania i świadczenia od Skarbu Państwa

11.9.1. Z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej

Prawo do rekompensaty z tytułu pozostawienia mienia poza obecnymi granicami państwa polskiego w wysokości równej 20 % wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej w wyniku wypędzenia z byłego terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub jego opuszczenia w związku z wojną rozpoczętą w 1939 r., przysługuje właścicielowi, który był w dniu 1

¹⁴² Na rachunku Funduszu Skarbu Państwa gromadzi się 2% przychodów uzyskanych z prywatyzacji w danym roku budżetowym oraz odsetki od tych środków, z przeznaczeniem na pokrycie kosztów prywatyzacji, gospodarowania mieniem Skarbu Państwa, podwyższenie kapitału zakładowego spółek z udziałem Skarbu Państwa oraz na wykonywanie przez Ministra Skarbu Państwa innych zadań. Nadwyżka podlega przekazaniu na przychody budżetu państwa.

¹⁴³ Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778 z późn. zm.).

września 1939 r. obywatelem polskim, zamieszkiwał w tym dniu na byłym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz posiada obywatelstwo polskie.

W przypadku śmierci właściciela nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej, prawo do rekompensaty przysługuje wszystkim spadkobiercom albo niektórym z nich, wskazanym przez pozostałych spadkobierców, jeżeli posiadają obywatelstwo polskie¹⁴⁴.

Na realizację rekompensat w formie świadczenia pieniężnego¹⁴⁵, wypłacanego ze środków Funduszu Rekompensacyjnego, przeznaczane są przychody ze sprzedaży nieruchomości pochodzących z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, z ich częściami składowymi, o łącznej powierzchni nie mniejszej niż 400.000 ha oraz odsetki od wolnych środków przekazanych w zarządzanie zgodnie z przepisami o finansach publicznych.

W roku 2016 przychody ogółem Funduszu Rekompensacyjnego wyniosły 468 561 tys. zł, z czego 460 926 tys. zł pochodziło ze sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. Wypłat świadczeń pieniężnych dokonuje Bank Gospodarstwa Krajowego. W 2016 roku wypłacono łącznie rekompensaty na kwotę 356 087 tys. zł.

Saldo środków finansowych na rachunku Funduszu Rekompensacyjnego wyniosło **771 349 tys. zł.**

11.9.2. Dla osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego

Jeżeli sąd stwierdzi nieważność orzeczenia wydanego przez polskie organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości lub przez organy pozasądowe w okresie od rozpoczęcia ich działalności na ziemiach polskich, począwszy od 1 stycznia 1944 r. do 31 grudnia 1956 r., jeżeli czyn zarzucony lub przypisany był związany z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, jak również orzeczenia wydanego za opór przeciwko kolektywizacji wsi i obowiązkowym dostawom, osobie, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę. Zadośćuczynienia za krzywdę wypłaca Ministerstwo Sprawiedliwości.

Osobie uprawnionej zwraca się mienie, którego przepadek lub konfiskatę orzeczono na rzecz Skarbu Państwa, oraz przedmioty zatrzymane w toku postępowania jeżeli znajdują się one w posiadaniu państwowej jednostki organizacyjnej. W razie niemożności zwrotu - ich równowartość wypłaca się ze środków Funduszu Reprywatyzacji¹⁴⁶.

¹⁴⁴Ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2016 r. poz. 2042, z późn. zm.). Dla zasadniczej grupy właścicieli ostateczny termin składania wniosków o stwierdzenie prawa do rekompensaty upłynął 31 grudnia 2008 r.

¹⁴⁵ Prawo do rekompensaty może być także zrealizowane w formie zaliczenia wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej na poczet: a) ceny sprzedaży nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa, b) ceny sprzedaży prawa użytkowania wieczystego przysługującego Skarbowi Państwa, c) opłat z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowych stanowiących własność Skarbu Państwa i ceny sprzedaży położonych na nich budynków oraz innych urządzeń lub lokali, d) opłaty za przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa.

¹⁴⁶ Ustawa z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1987).

12. ZESTAWIENIE ZBIORCZE MIENIA SKARBU PAŃSTWA

Tab. 12.1. Zestawienie zbiorcze mienia Skarbu Państwa (w mln zł)

a) Mienie wykorzystywane przez państwowe jednostki organizacyjne i powierzone Agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa

Składniki	31 XII 2016	31 XII 2015
1. Zabytki	bez wyceny	bez wyceny
2. Zasoby naturalne	bez wyceny	bez wyceny
3. Grunty	400 642	398 886
4. Budynki (bez tych, którymi gospodarują starostowie), budowle i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	203 778	202 799
Drogi, mosty i wiadukty*	179 167	178 891
Melioracje**	14 803	14 803
5. Środki trwałe w budowie i zaliczki na środki trwałe w budowie	44 491	41 301
6. Wartości niematerialne i prawne	555	638
7. Urządzenia techniczne i maszyny	6 164	6 156
8. Środki transportu	6 840	8 956
9. Inne środki trwałe	3 190	3 089
10. Należności długoterminowe	3 923	5 263
11. Udziały i akcje	130 331	119 566
12. Inne aktywa długoterminowe	165	779
13. Długoterminowe rozliczenia	21	20
14. Wartość mienia zlikwidowanych jednostek	61	30
15. Zapasy	29 291	27 375
16. Rezerwy strategiczne i zapasy agencyjne	3 672	2 792
17. Należności i roszczenia krótkoterminowe	33 442	26 980
18. Środki pieniężne	25 257	23 962
19. Krótkoterminowe papiery wartościowe	0	0
20. Rozliczenia międzyokresowe	13 576	9 083
21. Należności budżetu ewidencjonowane przez Ministra Finansów	163 719	139 573

b.) Prawa majątkowe z tytułu wkładu majątkowego Skarbu Państwa

1. Agencje wykonawcze	5 088	5 315
2. Instytucje gospodarki budżetowej	918	955
3. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	467	476
4. Instytucje kultury	1 661	1 649
5. Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej	923	918
6. Uczelnie publiczne	37 404	35 680
7. Agencje, fundacje, fundusze i inne państwowe osoby prawne realizujące szczególne niegospodarcze zadania ustawowe	18 127	17 400
8. Jednostki ubezpieczeń społecznych	-22 929	-25 414
- w tym: Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	-45 321	-45 924
9. Przedsiębiorstwa państwowe	2 637	2 215
10. Instytuty badawcze	3 293	3 663
11. Parki narodowe	9 275	9 327
12. Polska Akademia Nauk	936	1 038
13. Bank Gospodarstwa Krajowego	11 688	9 353

*Obejmuje także drogi krajowe i obiekty drogowe w miastach na prawach powiatu.

**Wartość nieujmowana w bilansach jednostek

Wartości składników majątku wykorzystywanego przez państwowe jednostki organizacyjne i powierzonego Agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa, nie ukazane w częściach szczegółowych przedstawiono w Załączniku (Tab. 13.2.).

Przyjęte zasady wyceny powodują, że poszczególne wartości są niewspółmierne, a w związku z tym podanie łącznej wartości mienia Skarbu Państwa wyrażonej w jednej kwocie obarczone jest dużym ryzykiem.

13. ZAŁĄCZNIKI

13.1. Załączniki do rozdziału 4

Tab. 13.1. Grunty Skarbu Państwa wg województw
a) wg grup rejestrowych

Województwo	Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa	Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego	Grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych	Zasób nieruchomości Skarbu Państwa	Grunty Agencji Mienia Wojskowego	Grunty Wojskowej Agencji Mieszkaniowej	Pozostałe grunty Skarbu Państwa	Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste			
								osób fizycznych	państwowych osób prawnych	spółdzielni mieszkaniowych	pozostałych osób
Dolnośląskie	186 091	545 847	15 694	57 317	755	185	13 484	3 273	24 740	50	20 621
Kujawsko-Pomorskie	73 173	368 758	18 758	26 070	7 854	1	19 477	2 064	6 787	42	7 924
Lubelskie	31 876	320 721	10 582	25 855	236	52	12 550	1 075	19 154	35	4 812
Lubuskie	74 186	638 872	12 492	11 558	137	70	6 640	820	14 742	9	3 257
Łódzkie	15 640	241 728	4 291	41 195	866	9	12 568	1 397	5 634	36	5 473
Małopolskie	11 295	186 411	44 138	23 672	175	27	13 694	1 320	10 841	54	11 218
Mazowieckie	21 547	398 632	41 556	47 957	648	189	25 912	1 638	25 213	209	9 102
Opolskie	65 007	246 768	5 093	3 754	94	57	11 196	1 091	4 366	16	7 189
Podkarpackie	27 408	473 737	14 256	12 541	278	12	13 757	1 135	43 156	47	6 364
Podlaskie	26 091	387 334	21 303	18 341	60	97	6 441	800	43 937	5	8 121
Pomorskie	83 893	615 807	34 902	17 727	1 123	64	28 113	1 017	32 619	17	8 812
Śląskie	32 623	313 277	14 407	35 389	95	7	11 055	4 274	9 486	831	19 529
Świętokrzyskie	7 798	162 499	4 283	43 627	43	4	4 925	688	3 672	21	3 988
Warmińsko-Mazurskie	140 403	756 773	51 783	8 501	549	39	94 525	1 161	8 394	14	4 618
Wielkopolskie	170 553	698 103	17 494	71 398	321	40	21 059	3 262	17 047	63	14 388
Zachodniopomorskie	271 782	847 253	63 250	33 075	861	131	38 890	1 553	25 758	46	6 236

b) wg użytków

Województwo	Razem użytki rolne	Razem użytki leśne i grunty zadrzewione	Razem grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny komunikacyjne	Wody	Razem użytki ekologiczne, tereny różne, nieużytki	Razem	Udział SP w powierzchni województwa
Dolnośląskie	211 805	587 802	17 060	19 811	16 350	15 229	868 057	43,58 %
Kujawsko-Pomorskie	82 755	372 194	6 574	16 757	36 333	16 295	530 908	29,59 %
Lubelskie	51 633	327 103	4 411	16 013	14 147	13 640	426 948	17,00 %
Lubuskie	87 831	622 651	3 592	10 652	22 035	16 022	762 783	54,61 %
Łódzkie	39 604	246 770	7 948	17 451	10 341	6 723	328 837	18,05 %
Małopolskie	24 179	229 777	9 682	14 170	17 246	7 791	302 845	19,94 %
Mazowieckie	44 375	442 635	11 473	25 082	37 277	11 761	572 603	17,67 %
Opolskie	73 582	241 961	5 682	8 368	12 053	2 985	344 631	36,73 %
Podkarpackie	43 281	506 867	4 824	11 504	16 700	9 515	592 691	33,21 %
Podlaskie	34 699	414 193	2 356	12 368	23 980	24 934	512 530	25,39 %
Pomorskie	102 431	604 947	6 135	16 282	68 943	25 356	824 094	45,06 %
Śląskie	50 160	318 268	22 178	27 121	15 966	7 280	440 973	36,06 %
Świętokrzyskie	12 912	197 691	3 972	8 186	6 118	2 669	231 548	19,77 %
Warmińsko-Mazurskie	160 402	716 533	3 380	13 564	135 584	37 297	1 066 760	44,14 %
Wielkopolskie	213 059	698 451	9 526	31 187	36 241	25 264	1 013 728	34,06 %
Zachodniopomorskie	265 306	818 231	10 011	15 931	117 656	61 698	1 288 834	56,31 %

Źródło: Krajowy Wykaz Gruntów.

13.2. Załącznik do Rozdziałów 6 i 7

Tab. 13.2. Wartość grup rodzajowych składników majątku jednostek państwowych

Składniki	Urzędy i instytucje centralne *	Urzędy i instytucje wojewódzkie	Zasób WRSP	AMW	ARM	PGL Lasy Państwowe	Ogółem 31 XII 2016
Wartości niematerialne i prawne	514 581	27 166	5	2 053	684	10 991	555 480
Grunty	50 558 719	741 530	4 539 589	1 079 127	43 710	147 555	57 110 230
Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	192 011 044	2 535 114	504 841	2 616 630	77 777	6 032 725	203 778 131
Urządzenia techniczne i maszyny	5 648 663	308 670	5 852	10 292	3 908	186 618	6 164 003
Środki transportu	6 199 029	567 160	67	1 288	2 979	69 071	6 839 594
Inne środki trwałe	2 956 634	170 554	1 149	1 989	1 249	58 168	3 189 743
Środki trwałe w budowie	44 059 981	148 306	5 142	106 168	703	170 572	44 490 874
Środki przekazane na poczet inwestycji	3 249 066	0	7	0	0	78	85
Należności długoterminowe	3 776 922	142 354	355	279	0	3 343	3 923 253
Akcje i udziały	128 301 561	0	730 769	1 251 666	0	47 242	130 331 238
Papiery wartościowe długoterminowe	0	0	0	0	0	0	0
Inne aktywa długoterminowe	983	161 380	0	0	0	3 377	165 740
Długoterminowe rozliczenia	0	0	88	9 697	325	3 738	20 624
Wartość mienia zlikwidowanych jednostek	60 074	1 296	0	0	0	0	61 370
Zapasy	25 287 641	106 319	8	33 686	3 671 573	216 109	29 290 774
Należności i roszczenia	22 458 644	4 056 119	6 152 621	136 565	164 764	473 141	33 441 859
Środki pieniężne	20 723 492	56 912	607 424	281 501	801 084	2 787 527	25 256 957
Krótkoterminowe papiery wartościowe	0	0	0	0	0	0	0
Rozliczenia międzyokresowe	13 533 121	2 505	37	2 220	809	37 363	13 576 055
Sumy bilansowe 2016	519 053 801	8 864 165	12 547 954	5 535 173	4 769 653	10 332 941	
Sumy bilansowe 2015	486 651 886	7 437 627	14 136 046	5 545 046	3 602 011	9 768 365	

*Bez placówek zagranicznych.

Wartość w tys. zł. liczby w kolumnach mogą się nie sumować z powodu zaokrągleń w trakcie kolejnych agregacji.

Źródło: Obliczenia własne PGRP na podstawie bilansów łącznych dysponentów części budżetu i bilansów Agencji.

13.3. Załączniki do Rozdziału 8

Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

Tab. 13.3. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

I. Akcje, z których prawa wykonywał Minister Skarbu Państwa

Podmiot	Liczba akcji Skarbu Państwa	Udział Skarbu Państwa	Kurs w zł	Wartość giełdowa w tys. zł
Grupa Azoty Zakłady Azotowe "Puławy" S.A.	1	0,00001	179,9	0,18
Regnon S.A.	29	0,00061	0,32	0,01
BGE Spółka akcyjna	35 866	0,30	0,10	4
Elektrociepłownia Będzin S.A.	157 466	5	23	3 622
Grupa Azoty Zakłady Chemiczne "POLICE" S.A.	3 759 356	5,01	22,5	84 586
KGHM Polska Miedź S.A.	63 589 900	31,79	92,48	5 880 794
Grupa Azoty S.A.	32 734 509	33	62,67	2 051 472
Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A.	295 217 300	34,19	33,21	9 804 167
Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.	14 688 470	35	39,93	586 511
Polski Holding Nieruchomości S.A.	32 655 617	69,89	16,79	548 288

II. Akcje, z których prawa wykonywał Minister Energii, Minister Rozwoju i Finansów oraz PGL Lasy Państwowe

Nazwa podmiotu	Liczba akcji Skarbu Państwa	Udział Skarbu Państwa	Kurs w zł	Wartość giełdowa w tys. zł
Polski Koncern Naftowy ORLEN S.A.	117 710 196	27,52	85,30	10 040 680
TAURON Polska Energia S.A.	526 848 384	30,06	2,85	1 501 518
Jastrzębska Spółka Węglowa SA	60 441 373	51,48	65,35	3 949 844
ENEA S.A.	227 357 768	51,50	9,50	2 159 899
ENERGA S.A.	213 326 317	51,52	9,10	1 941 269
Grupa LOTOS S.A.	98 329 515	53,19	38,25	3 761 104
PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.	1 072 984 098	57,39	10,45	11 212 684
Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.	4 153 706 157	70,40	5,63	23 385 366
Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.	367 918 980	29,43	28,14	10 353 240
MBANK S.A.	500	0,001	335,25	167
BOŚ S.A.	4 273 574	6,80	10,67	45 599
PAGED S.A.	1 265 000	8,16	55,48	70 182

Źródło: Dane PGRP, Ministerstwa Skarbu Państwa w likwidacji, Ministerstwa Rozwoju i Finansów, Ministerstwa Energii oraz PGL Lasy Państwowe.

Jednoosobowe spółki Skarbu PaństwaTab. 13.4. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, które nadzorował Minister Skarbu Państwa *Bez spółek w likwidacji, upadłości i nie prowadzących działalności; dane finansowe w tys. zł.*

Podmiot	Wartość nominalna akcji/udziałów	Kapitały własne	Wynik netto 2016
"INOFAMA" S.A.	12 500	32 875	3 339
"Uzdrowisko Rabka" S.A.	21 300	22 790	75
Agroma Kutno Sp. z o.o.	12 500	9 110	-39
Biuro Studiów i Projektów Łączności "TELE-PROJEKT" w Warszawie Sp. z o.o.	1 400	1 642	-19
Bydgoskie Zakłady Przemysłu Gumowego "STOMIL" S.A.	20 852	22 163	1 153
Centrala Farmaceutyczna "CEFARM" S.A.	55 400	61 599	-4 298
Centralny Ośrodek Badawczo Rozwojowy Aparatury Badawczej i Dydaktycznej COBRA-BID Sp. z o.o.	6 900	5 041	-1 377
Centrum Badań i Dozoru Górnictwa Podziemnego Sp. z o.o.	3 700	17 687	2 674
Centrum Biurowe Plac Grunwaldzki S.A.	2 200	3 866	506
Centrum Produkcyjne Pneumatyki "PREMA" S.A.	14 000	20 313	-266
Chłodnia "MORS-WOLA" Sp. z o.o.	400	1 159	55
Dolnośląskie Zakłady Usługowo - Produkcyjne "DOZAMEL" Sp. z o.o.	49 000	94 691	7 824
Fabryka Elementów Złącznych S.A.	9 000	11 933	-555
Fabryka Maszyn Introligatorskich "INTROMA" sp. z o.o.	1 000	419	-167
Fabryka Obrabiarek do Drewna Sp. z o.o.	4 800	8 809	-912
Fabryka Przewodów Energetycznych S.A.	26 800	35 748	1 017
Fundusz Rozwoju Spółek Spółka Akcyjna	13 000	78 751	16
Gliwicka Agencja Turystyczna S.A.	25 085	25 951	-1 972
H.CEGIELSKI-POZNAŃ S.A.	111 815	132 252	-36 121
Hotele Olsztyn Sp. z o.o.	15 724	18 092	1 406
HUTMAR S.A.	3 450	3 035	-399
Instytut Automatyki Systemów Energetycznych Sp. z o.o.	9 000	22 681	2 731
Kopalnie Surowców Skalnych S.A.	7 800	11 091	186
Międzynarodowa Korporacja Gwarancyjna Sp. z o.o.	342 704	68 085	-507
Nowe Centrum Administracyjne sp. z o.o.	38 529	38 486	14
Ośrodek Badawczy Ekonomiki Transportu Sp. z o.o.	145	613	0
Radio Białystok S.A.	783	6 216	-1 126

Zakłady Ceramiczne "BOLESŁAWIEC" w Bolesławcu Sp. z o.o.	2 040	17 651	2 676
Radio Pomorza i Kujaw S.A.	704	10 174	-730
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Częstochowa w Częstochowie Spółka Akcyjna	7 500	3 175	-2 037
Regionalny Fundusz Gospodarczy S.A.	85 100	92 628	719
Radio Gdańsk S.A.	1 202	13 516	155
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Gnieźnie Sp. z o.o.	1 000	10	-632
Zakłady Przemysłu Ziemniaczanego "Iława" S.A.	5 400	1 552	4 476
Przedsiębiorstwo Przewozu Towarów Powszechnej Komunikacji Samochodowej S.A	3 600	5 362	1 161
Radio Katowice S.A.	951	11 924	-1 400
Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Usług Turystycznych Sp. z o.o.	3 500	6 513	-698
Radio Kielce S.A.	823	8 913	-701
Zakłady Urządzeń Chemicznych i Armatury Przemysłowej "CHEMAR" S.A.	12 500	-657	-1 783
Przemysłowy Instytut Maszyn Budowlanych Sp. z o.o.	6 300	17 176	-132
Radio Koszalin S.A.	634	7 761	-997
Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego CHEMOBUDOWA-KRAKÓW S.A.	9 500	93 836	1 585
Radio Kraków S.A.	753	5 101	-2 407
Zakład Przemysłu Odzieżowego CORA-TEX w Krasnymstawie S.A.	10 380	-3 992	-899
Uzdrowisko Krynica - Żegiestów S.A.	51 680	53 711	1 165
Radio Lublin S.A.	1 217	5 714	-1 180
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Lublińcu Sp. z o.o.	3 000	1 251	-560
Przedsiębiorstwo Usług Hotelarskich PUH Sp. z o.o.	1 400	3 719	2 046
Radio Łódź S.A.	942	2 745	-1 544
Zakłady Artykułów Technicznych "ARTECH" sp. z o.o.	2 000	3 197	517
Zakłady Mechaniczne CHEMITEX Sp. z o.o.	2 600	3 474	-17
Radio Olsztyn S.A.	713	5 394	-543
Radio Opole - S.A.	624	14 615	-1 446
SKLEJKA ORZECHOWO S.A.	10 500	15 298	222
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Ostrowcu Świętokrzyskim S.A.	4 830	4 592	-659
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Ostrowie Wielkopolskim Sp. z o.o.	1 000	506	-78
Przedsiębiorstwo Hurtu Spożywczego w Otwocku Sp. z o.o.	50	611	-32
Specjalistyczne Centrum Medyczne S.A.	36 800	158 437	1 294

Poznańskie Zakłady Graficzne S.A.	7 500	2 296	4
Przedsiębiorstwo Obsługi Komunikacji Samochodowej w Poznaniu Sp. z o.o.	2 500	1 227	-7
Radio Merkury S.A.	822	5 925	-1 371
WITAR S.A.	7 090	1 017	8
Zakłady Chemiczne RUDNIKI S.A.	7 000	56 066	11 927
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Rybniku Sp. z o.o.	2 500	327	-35
Polskie Radio Rzeszów S.A.	693	11 145	-1 316
Polskie Radio Szczecin S.A.	866	12 770	-173
Przedsiębiorstwo Budowy Tras Komunikacyjnych "TRAKT" w Szczecinie Sp. z o.o.	600	307	-355
Techfilm Spółka z o.o.	1 800	2 889	17
Przedsiębiorstwo Zaopatrzenia Szkół "CE-ZAS" sp. z o.o.	250	0	0
Radio Zachód S.A.	583	8 358	-444
Polskie Radio RDC S.A.	900	5 958	97
Radio Wrocław S.A.	1 329	9 059	-668
Państwowy Instytut Wydawniczy Sp. z o.o.	1 200	2 334	-563
Wojskowe Przedsiębiorstwo Handlowe Sp. z o.o.	2 500	4 805	260
Polskie Radio S.A.	8 366	158 029	2 468
Wytwórnia Surowic i Szczepionek BIOMED Sp. z o.o.	9 000	5 657	1 224
Totalizator Sportowy Sp. z o.o. (22.11.2016 r. udzielono MR pełnomocnictwa do wykonywania praw z udziałów)	115 000	638 303	253 050
Przedsiębiorstwo Wydawnicze "RZECZPOSPOLITA" Sp. z o.o.	24 000	38 317	1 010
Polskie Pracownie Konserwacji Zabytków S.A.	4 443	7 984	-4 811
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej "POLONUS" w Warszawie S.A.	9 000	10 318	-1 491
Warszawskie Zakłady Sprzętu Ortopedycznego S.A.	5 123	5 250	-15
Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A.	16 000	20 780	-518
Telewizja Polska S.A.	266 597	461 985	-176 747
Polska Agencja Prasowa S.A. w Warszawie	30 696	38 915	167
Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S.A.	130 650	815 105	234 239

Dane własne PGRP z bilansów na koniec 2016 r. Jeżeli rok obrotowy spółki nie kończy się 31 grudnia lub gdy spółka została sprywatyzowana przed sporządzeniem bilansu, w miarę możliwości wykorzystano dane z innych sprawozdań.

Tab. 13.5. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa w nadzorze innych Ministrów w tys. zł

Podmiot	Wartość nominalna akcji/udziałów	Kapitały własne	Wynik netto 2016
"WĘGŁOKOKS" S.A.	558 819	2 394 964	160 310
Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego S.A.	16 000	43 346	1 958
Katowicki Holding Węglowy SA	300 148	114 807	-376 817
Kompania Węglowa S.A.	2 333 140	-787 926	637 111
Kopalnia Soli "Wieliczka" S.A.	21 000	128 953	19 154
Kopalnia Soli Bochnia Sp. z o.o.	1 000	1 266	-184
Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A.	43 837	165 531	-4 320
Towarzystwo Finansowe Silesia Sp. z o.o.	1 697 693	1 789 095	31 439
Zarządca Rozliczeń S.A.	500	500	0
Zespół Elektrowni Wodnych Niedzica S.A.	225 838	273 940	-15 100
GRYF NIERUCHOMOŚCI Sp. z o.o.	5 650	8 640	2 658
Przedsiębiorstwo Produkcji i Hodowli Ryb Śłodkowodnych w Krakowie Sp. z o.o. z siedzibą w Dubiu w likwidacji	8 361	0	0
Centrum Logistyczne Gryf Sp. z o.o.	5 650	10 744	398
Centrum Techniki Okrętowej S.A.	15 500	34 563	3 787
Polska Żegluga Bałtycka S.A.	40 497	86 773	27 167
Polski Rejestr Statków S.A.	8 000	13 015	647
Polskie Ratownictwo Okrętowe Sp. z o.o.	15 000	20 317	748
Przedsiębiorstwo Budownictwa Wodnego w Tczewie Sp. z o.o. w likwidacji	14 500	-1 697	-118
PKP S.A.	10 150 716	12 263 968	150 443
POCZTA POLSKA S.A.	774 140	1 262 764	-71 133
Wojskowe Zakłady Kartograficzne Sp. z o.o. w Warszawie	4 200	10 941	1 034
Aplikacje Krytyczne Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością	20 000	16 714	-3 286
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	5 286 215	5 936 723	19 726
Polska Agencja Inwestycji i Handlu S.A.	9 116	10 321	-1 723
NARODOWE CENTRUM SPORTU - ROZLICZENIA Sp. z o.o.	2 000	2 180	0
PL.2012+ Sp. z o.o.	12 000	17 690	15 470
Operator Gazociągów Przesyłowych Gaz-System S.A.	3 771 991	6 545 380	460 493
PERN S.A.	1 235 978	3 295 102	319 180
Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.	9 605 473	13 644 059	568 379

Źródło: Dane Ministerstw.

Tab. 13.6. Wybrane spółki niepubliczne z udziałem Skarbu Państwa
(wg największych wartości majątku netto spółki w części odpowiadającej udziałowi Skarbu Państwa)

Podmiot	Udział Skarbu Państwa	Wartość majątku spółki w tys. zł w części odpowiadającej udziałowi Skarbu Państwa
PKP PLK SPÓŁKA AKCYJNA	63,43	6 660 600
Polska Grupa Zbrojeniowa S.A.	37,37	2 110 751
Krajowa Spółka Cukrowa S.A.	79,69	1 680 315
Polski Holding Obrony Sp. z o.o.	84,08	1 618 547
Zarząd Morskiego Portu Gdynia S.A.	99,48	1 306 370
Polski Fundusz Rozwoju S.A.	98,71	1 198 612
Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście S.A.	88,63	763 167
Zarząd Morskiego Portu Gdańsk S.A.	95,38	646 064
Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK Sp. z o.o.	63,10	341 833
Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna Sp. z o.o.	59,80	253 244
Tarchomińskie Zakłady Farmaceutyczne "Polfa" S.A.	85,69	205 675
Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A.	33,33	155 815
LS Airport Services Spółka Akcyjna	99,95	138 917
Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A.	63,31	132 992
Warszawski Rolno-Spożywczy Rynek Hurtowy S.A. w Broniszach	71,84	129 519
Dolnośląskie Centrum Hurtu Rolno-Spożywczego S.A.	86,30	99 905
AIRPORT VILLAGE Sp. z o.o. w likwidacji	98,87	76 332
Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	71,46	70 794
MAZOWIECKI PORT LOTNICZY WARSZAWA - MODLIN Sp. z o.o.	34,43	68 216
Pomorskie Hurtowe Centrum Rolno - Spożywcze S.A.	96,06	64 616
"Lubelski Rynek Hurtowy " S.A.	87,96	63 167
Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	49,80	59 719
Nadwiślańska Spółka Mieszkaniowa Sp. z o.o.	96,47	54 512

Źródło: Dane Ministerstwa Skarbu Państwa w likwidacji i PGRP.

Spis tabel

Tab. 2.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków	16
Tab. 2.2. Muzea państwowe i ich zbiory	17
Tab. 2.3. Zbiory bibliotek państwowych.....	19
Tab. 2.4. Ewidencja zasobu.....	21
Tab. 3.1. Zasoby bilansowe złóż kopalin.....	26
Tab. 3.2. Zasoby eksploatacyjne wód leczniczych, termalnych i solanek.....	27
Tab. 3.3. Powierzchnia i zapas drewna w parkach narodowych	29
Tab. 4.1. Grunty Skarbu Państwa wg grup rejestrowych i użytków	38
Tab. 4.2. Grunty Skarbu Państwa, zmiany w strukturze użytków w roku 2016	40
Tab. 4.3. Własność gruntów w Polsce, zmiany w roku 2016.....	40
Tab. 4.4. Własność gruntów w miastach	41
Tab. 4.5. Budynek Skarbu Państwa.....	42
Tab. 4.7. Grunty pod autostrady według sposobu nabycia.....	46
Tab. 4.8. Grunty pod autostrady	47
Tab. 4.9. Szacunkowa wartość gruntów Skarbu Państwa	47
Tab. 5.1. Sieć dróg krajowych	50
Tab. 5.2. Obiekty mostowe na sieci dróg krajowych	50
Tab. 5.3. Wartość dróg krajowych i obiektów mostowych	50
Tab. 5.4. Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych podstawowych	52
Tab. 5.5. Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych	53
Tab. 5.6. Wartość morskich budowli hydrotechnicznych.....	54
Tab. 6.1. Nieruchomości PGL Lasy Państwowe	56
Tab. 6.2. Majątek PGL Lasy Państwowe	56
Tab. 6.3. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa wg województw	57
Tab. 6.4. Zagospodarowanie gruntów ANR, powierzchnia w ha.....	59
Tab. 6.5. Powierzchnia i wartość gruntów ZWRSP	61
Tab. 6.6. Wartość Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	61
Tab. 7.1. Państwowe jednostki budżetowe (w kraju).....	66
Tab. 7.2. Jednostki organizacyjne za granicą.....	68
Tab. 7.4. Mienie użytkowane przez jednostki podporządkowane wojewodom	72
Tab. 7.5. Fundusze własne państwowych jednostek budżetowych i ich funduszy celowych	74
Tab. 7.6. Zasób majątkowy państwowych agencji wykonawczych	75
Tab. 7.8. Majątek państwowych instytucji kultury.....	78
Tab. 7.9. Majątek samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej.....	79
Tab. 7.10. Majątek uczelni publicznych.....	80
Tab. 7.11. Majątek parków narodowych.....	81
Tab. 7.12. Majątek agencji, fundacji, funduszy i innych państwowych osób prawnych utworzonych ustawami szczególnymi	84
Tab. 7.13. Fundusze ubezpieczeń społecznych	86
Tab. 8.7. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych	91
Tab. 8.8. Akcje i udziały, z których prawa wykonywały pozostałe organy lub jednostki państwowe	92
Tab. 8.9. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa	93
Tab. 8.10. Akcje i udziały w spółkach niepublicznych z częściowym udziałem Skarbu Państwa... ..	93
Tab. 8.11. Szacunkowa wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa.....	93
Tab. 9.1. Liczba przedsiębiorstw państwowych w ostatnich latach	94
Tab. 9.2. Przedsiębiorstwa państwowe według organów założycielskich	95
Tab. 9.3. Majątek przedsiębiorstw państwowych	96
Tab. 9.4. Majątek instytutów badawczych	96

Tab. 10.1. Należności z tytułu umów zbycia i odpłatnego korzystania z mienia Skarbu Państwa	98
Tab. 10.2. Struktura należności z tytułu umów zbycia mienia Skarbu Państwa	98
Tab. 10.3. Należności Skarbu Państwa będące w ewidencji Ministra Rozwoju i Finansów w układzie prezentowanym w Sprawozdaniu z wykonania budżetu państwa	99
Tab. 10.4. Udziały Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych organizacjach finansowych	100
Tab. 11.1. Zasób majątkowy na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa	106
Tab. 11.2. Potencjalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu gwarancji i poręczeń	106
Tab. 11.3. Wykonanie przychodów z prywatyzacji	108
Tab. 11.4. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium miejsca emisji	110
Tab. 11.5. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium rezydenta	110
Tab. 11.6. Zobowiązania wobec międzynarodowych instytucji finansowych	110
Tab. 12.1. Zestawienie zbiorcze mienia Skarbu Państwa (w mln zł)	112
Tab. 13.1. Grunty Skarbu Państwa wg województw	115
Tab. 13.2. Wartość grup rodzajowych składników majątku jednostek państwowych	117
Tab. 13.3. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych	118
Tab. 13.4. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, które nadzorował Minister Skarbu Państwa	119
Tab. 13.5. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa w nadzorze innych Ministrów w tys. zł	122
Tab. 13.6. Wybrane spółki niepubliczne z udziałem Skarbu Państwa	123

Prokuratoria Generalna
Rzeczypospolitej Polskiej
ul. Hoża 76/78
00-682 Warszawa

tel. +48 (22) 392 31 01
fax. +48 (22) 392 31 02
e-mail: kancelaria@prokuratoria.gov.pl